

Chambre des Représentants

SESSION 1959-1960.

16 NOVEMBRE 1959.

PROJET DE LOI ORGANIQUE du pouvoir d'investigation statistique de l'Etat.

EXPOSÉ DES MOTIFS

MESDAMES, MESSIEURS,

Le fondement légal du pouvoir d'investigation statistique de l'Etat, tel qu'il est actuellement constitué, a fait l'objet d'une publication récente de l'Institut national de Statistique, intitulée : « Le Statut juridique de la Statistique officielle en Belgique ». Description synthétique y est faite des lois et règlements essentiels qui régissent l'établissement des statistiques officielles belges.

Ainsi qu'il est observé parmi les considérations critiques formulées en conclusion de cet ouvrage (cfr. p. 36) :

« Ce statut n'est pas une construction logique traduisant la conception que pourrait s'en faire à priori tel ou tel théoricien. Il représente le résultat d'une évolution centenaire dans le sens d'un interventionisme étatique toujours croissant, évolution d'abord lente et qui, sous l'influence principalement des deux guerres mondiales, s'est précipitée ces dernières années. »

Les dénombrements effectués par l'Etat s'appuient, soit sur des dispositions légales ayant pour objet principal l'établissement de relevés statistiques, soit sur des lois étrangères à la statistique mais dont l'exécution donne cependant lieu à l'établissement de documents qui se prêtent subsidiairement à un dépouillement statistique, lequel n'est dans ce cas, qu'un sous-produit de l'exécution normale de la loi.

Les lois qui imposent expressément aux citoyens l'obligation de faire certaines déclarations en vue de l'établissement de relevés statistiques, constituent, dans leur ensemble, le fondement légal formel du pouvoir d'investigation statistique de l'Etat, pouvant sommairement se décrire comme suit :

Kamer der Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1959-1960.

16 NOVEMBER 1959.

ONTWERP VAN ORGANIEKE WET inzake de statistische onderzoeksmacht van de Staat.

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De wettelijke grondslag van de statistische onderzoeksmacht van de Staat, zoals hij zich nu voordoet, was het voorwerp van een recente publicatie van het Nationaal Instituut voor de Statistiek, getiteld : « Het Juridisch Statuut van de Officiële Statistiek in België. Hierin wordt een synthetische beschrijving gegeven van de belangrijkste wetten en reglementen die het opmaken van de officiële Belgische statistieken beheersen.

Zoals wordt opgemerkt in de critische beschouwingen die dit werk besluiten (zie blz. 45), is :

« Dit statuut geen logische uitbouw van een concept, dat a priori door een of andere theoreticus zou zijn opgevat. Het is als het ware gegroeid uit een honderdjarige evolutie met een steeds toenemende Overheidsbemoeiing; die evolutie was eerst traag, maar tijdens de laatste jaren is ze, in het bijzonder als gevolg van de twee wereldoorlogen, sneller geworden. »

De tellingen die door de Staat gehouden worden steunen hetzij op wettelijke beschikkingen die het opmaken van statistische staten als voornaamste doel beogen, hetzij op wetten die vreemd zijn aan de statistiek maar waarvan de uitvoering nochtans aanleiding geeft tot het opmaken van bescheiden die zich, in bijkomende orde, lenen tot een statistische depouillering, die in dit geval slechts een bij-product is van de normale uitvoering der wet.

De wetten die uitdrukkelijk aan de burgers de verplichting opleggen zekere aangiften te doen met het oog op het opmaken van statistische staten, vormen samen de formele wettelijke grondslag van de statistische onderzoeksmacht van de Staat, die als volgt bondig kan beschreven worden :

La loi du 2 juin 1856 ⁽¹⁾, complétée par celle du 25 mai 1880 ⁽²⁾, a prescrit le recensement général et décennal de la population; la loi du 11 septembre 1895 ⁽³⁾ a ordonné le recensement général de l'agriculture tandis que celle du 14 décembre 1910 ⁽⁴⁾ prescrit le recensement général de l'industrie et du commerce, connexe au recensement général de la population.

La loi du 18 décembre 1936 ⁽⁵⁾, dite « loi statistique » a permis au Gouvernement de procéder, à des dates à fixer par le Roi, à des investigations sur la situation démographique, économique et sociale du pays.

Enfin l'arrêté-loi du 31 janvier 1945 ⁽⁶⁾ a donné au Ministre des Affaires Economiques le pouvoir de procéder seul ou conjointement avec certains de ses collègues à des investigations tendant à recueillir des renseignements individuels susceptibles d'être utilisés à des fins de réglementation économique.

Ces dispositions, élaborées à des époques éloignées les unes des autres, ont dû chacune répondre à des besoins déterminés et n'ont pas été conçues, en conséquence, comme un ensemble homogène, organisant systématiquement le pouvoir d'investigation statistique de l'Etat.

Ce manque d'homogénéité apparaît surtout dans la façon dont sont garantis aux déclarants l'usage qui pourra être fait de leur déclaration individuelle et le secret de celle-ci en dehors de cette utilisation légalement permise.

Les lois de 1856, 1880, 1895 et 1910 sont muettes à ce sujet tandis que les lois plus récentes y consacrent des dispositions qui tendent, par la garantie d'une utilisation restrictive, à encourager la sincérité des déclarants.

Le manque d'uniformité signalé ci-dessus apparaît cependant aussi en d'autres domaines importants, tels le mode d'exécution de la loi, la recherche et la constatation des infractions, l'échelle des pénalités, la possibilité et les modalités éventuelles de l'exécution d'office, l'obligation au secret professionnel dans le chef des fonctionnaires et agents, le rôle respectif du Conseil supérieur de Statistique et de l'Institut national de Statistique et enfin les modalités de publication des statistiques de l'Etat.

Cette situation a pour effet de compliquer inutilement l'administration de la statistique officielle. De plus, elle est génératrice de doutes et d'équivoques pour les citoyens assujettis aux investigations. Le projet de loi se propose d'y remédier en uniformisant, dans toute la mesure du possible, les lois qui, jusqu'à présent, ont servi de fondement légal formel au pouvoir d'investigation statistique de l'Etat.

Les quatre premiers chapitres du projet sont consacrés aux différentes sortes d'investigations statistiques auxquelles le Gouvernement est autorisé à procéder : ils indiquent, dans chaque cas, les utilisations permises des renseignements recueillis et contiennent les dispositions spéciales qui sont propres à certaines sortes d'investigations.

Le chapitre V prévoit des dérogations aux articles qui, dans les chapitres I à IV, sont consacrés à l'utilisation limitative des renseignements.

Sous le chapitre VI se trouvent rassemblées les dispositions qui sont communes à toutes les investigations visées par la loi.

De wet van 2 juni 1856 ⁽¹⁾, aangevuld door deze van 25 mei 1880 ⁽²⁾ heeft de algemene en tienjaarlijkse volkstelling voorgeschreven; de wet van 11 september 1895 ⁽³⁾ heeft de algemene landbouwtelling bevolen, terwijl deze van 14 december 1910 ⁽⁴⁾ de algemene nijverheids- en handeltelling, samenhangend met de algemene volkstelling, voorschreef.

De wet van 18 december 1936 ⁽⁵⁾, « statistiekwet » genaamd, heeft aan de Regering toegelaten, op door de Koning te bepalen data, tot onderzoekingen betreffende de demografische, economische en sociale toestand van het land over te gaan.

Ten slotte heeft de besluitwet van 31 januari 1945 ⁽⁶⁾ aan de Minister van Economische Zaken de bevoegdheid verleend, alleen of gemeenschappelijk met zekere van zijn collega's, tot onderzoekingen over te gaan er toe strekkende individuele inlichtingen in te winnen die van aard zijn gebruikt te worden tot doeleinden van economische reglementering.

Deze wettelijke beschikkingen, uitgewerkt op ver van elkaar verwijderde tijdstippen, moesten elk aan bepaalde noodwendigheden beantwoorden en zij werden dan ook niet opgevat als een homogeene geheel, dat de statistische onderzoekingsmacht van de Staat moest organiseren.

Dit gebrek aan homogeniteit is vooral merkbaar in de wijze waarop aan de aangevers het gebruik, dat van hun individuele aangifte zal mogen gemaakt worden, gewaarborgd is, alsmede de geheimhouding hiervan buiten deze wettelijk toegelaten aanwending.

De wetten van 1856, 1880, 1895 en 1910 laten deze punten onaangeroerd, terwijl de meer recente wetten er beschikkingen aan wijden, die erop gericht zijn de oprechtheid der aangevers aan te moedigen door de waarborg van een beperkte aanwending.

Bovenvermeld gebrek aan eenvormigheid is nochtans ook merkbaar in andere belangrijke gebieden zoals in de wijze van uitvoering der wet, de opsporing en de vaststelling der inbreuken, de graad der straffen, de mogelijkheid en eventuele modaliteiten van de uitvoering van ambtswege, de verplichting tot het beroepsgeheim in hoofde van de ambtenaren en beambten, de respectieve rol van de Hoge Raad voor Statistiek en van het Nationaal Instituut voor de Statistiek en ten slotte de modaliteiten van publicatie der Rijksstatistieken.

Deze toestand maakt het beheer der Officiële Statistiek zonder nut ingewikkeld. Daarenboven leidt hij tot twijfel en dubbelzinnigheid bij de burgers die aan de onderzoekingen onderworpen zijn. Het wetsontwerp beoogt hieraan te verhelpen door de wetten, die tot op heden de formele wettelijke grondslag van de statistische onderzoekingsmacht van de Staat uitmaakten, zoveel mogelijk eenvormig te maken.

De eerste vier hoofdstukken van het ontwerp zijn gewijd aan de verschillende soorten statistische onderzoekingen waartoe de Regering gemachtigd is over te gaan : zij bepalen in ieder geval de toegelaten toepassingen der verzamelde inlichtingen en bevatten de bijzondere beschikkingen die aan zekere soorten onderzoekingen eigen zijn.

Hoofdstuk V voorziet afwijkingen op de artikelen van de hoofdstukken I tot IV die gewijd zijn aan de beperkte gebruikmaking der inlichtingen.

In het hoofdstuk VI vindt men de beschikkingen die gemeen zijn aan al de door de wet voorziene onderzoekingen.

⁽¹⁾ *Moniteur belge* du 7 juin 1856.

⁽²⁾ *Moniteur belge* du 26 mai 1880.

⁽³⁾ *Moniteur belge* du 10 octobre 1895.

⁽⁴⁾ *Moniteur belge* du 15 décembre 1910.

⁽⁵⁾ *Moniteur belge* du 1er janvier 1937.

⁽⁶⁾ *Moniteur belge* du 3 février 1945.

⁽¹⁾ *Belgisch Staatsblad* van 7 juni 1856.

⁽²⁾ *Belgisch Staatsblad* van 26 mei 1880.

⁽³⁾ *Belgisch Staatsblad* van 10 oktober 1895.

⁽⁴⁾ *Belgisch Staatsblad* van 15 december 1910.

⁽⁵⁾ *Belgisch Staatsblad* van 1 januari 1937.

⁽⁶⁾ *Belgisch Staatsblad* van 3 februari 1945.

Enfin les chapitres VII et VIII sont consacrés respectivement aux clauses abrogatoires et aux dispositions transitoires que nécessite la mise en vigueur de la nouvelle loi.

ANALYSE DU PROJET DE LOI.

Chapitres I à IV : Investigations statistiques auxquelles le Gouvernement est autorisé à procéder en exécution de la loi. — Utilisation permise dans chaque cas des renseignements recueillis. — Dispositions spéciales propres à certaines de ces investigations.

CHAPITRE I.

Les investigations statistiques à but purement documentaire.

a) Généralités.

Les investigations statistiques à but purement documentaire sont celles qui, jusqu'à présent, ont été exécutées en vertu de la loi du 18 décembre 1936.

Ce sont les statistiques élaborées en partant de renseignements individuels recueillis sous la promesse du secret le plus strict et ne pouvant être utilisés, ainsi que le prescrit l'article 4 de la loi de 1936, que « dans un but statistique, à l'exclusion de tout but fiscal » (l'exposé des motifs précisant à ce sujet : « ou de réglementation administrative »).

Mieux que les autres lois ayant prescrit des enquêtes statistiques et qui sont d'ailleurs souvent muettes à ce sujet, la loi du 18 décembre 1936 a fourni aux recensés la garantie que le pouvoir d'investigation accordé à l'Exécutif aurait désormais pour corollaire l'obligation de ne faire des déclarations individuelles recueillies qu'un usage bien déterminé.

En l'occurrence, cet usage est limité à l'établissement de statistiques globales et anonymes.

En dehors de cette utilisation unique, la loi de 1936 a imposé au Gouvernement le secret le plus absolu.

Elle a, en outre, prescrit l'intervention du Conseil supérieur de Statistique comme organe consultatif et de l'Institut national de Statistique comme organe d'exécution, dans l'élaboration des statistiques dont elle constituerait le fondement légal.

Ces interventions n'avaient, jusqu'alors, été prescrites que par voie d'arrêtés royaux [décret du Gouvernement provisoire du 24 février 1831 ⁽⁷⁾, arrêtés royaux des 16 mars ⁽⁸⁾ et 20 octobre 1841 ⁽⁹⁾, arrêté royal du 7 août 1939 ⁽¹⁰⁾ et arrêté du Régent du 29 octobre 1946 ⁽¹¹⁾].

Une des lacunes de la loi du 18 décembre 1936 est l'absence d'une disposition expresse permettant au Gouvernement de rendre obligatoires les statistiques sanitaires indispensables et imposées à la Belgique par ses obligations internationales.

Ten slotte zijn de hoofdstukken VII en VIII respectievelijk gewijd aan de bepalingen tot intrekking en aan de overgangsbepalingen die vereist zijn bij het van kracht worden der nieuwe wet.

ONTLEDING VAN HET WETSONTWERP.

Hoofdstukken I tot IV : Statistische onderzoeken waartoe de Regering gemachtigd wordt over te gaan in uitvoering van de wet. — Toegelaten aanwending der verzamelde inlichtingen in elk geval. — Bijzondere bepalingen die eigen zijn aan zekere van deze onderzoeken.

HOOFDSTUK I.

De statistische onderzoeken met zuiver documentair doel.

a) Algemeenheden.

De statistische onderzoeken met zuiver documentair doel zijn deze die tot op heden werden uitgevoerd in toepassing der wet van 18 december 1936.

Het zijn de statistieken die uitgewerkt worden op basis van individuele inlichtingen die verzameld werden onder de belofte van de strengste geheimhouding en die, zoals artikel 4 van de wet van 1936 voorschrijft, slechts kunnen gebruikt worden « tot een statistisch doeleinde, met uitsluiting van elk fiscaal doeleinde » (de memorie van toelichting bepaalt hieromtrent nader : « of van administratieve reglementering »).

Beter dan de andere wetten die statistische onderzoeken voorschreven en die ten andere meestal dit punt niet aanraakten heeft de wet van 18 december 1936 aan de getelden de waarborg gegeven dat de onderzoekingsmacht die aan de Regering was toegekend voortaan een tegenhanger zou vinden in de verplichting de verzamelde individuele aangiften slechts met een wel bepaald doel te gebruiken.

Dit gebruik is in dit geval beperkt tot het opmaken van globale en naamloze statistieken.

Buiten deze enige aanwending heeft de wet van 1936 aan de Regering de meest absolute geheimhouding opgelegd.

Daarenboven heeft zij de tussenkomst van de Hoge Raad voor de Statistiek als raadgevend orgaan voorgeschreven en deze van het Nationaal Instituut voor de Statistiek als uitvoeringsorgaan in de uitwerking der statistieken waarvan zij de wettelijke grondslag zou uitmaken.

Deze tussenkomsten waren, tot dan toe, slechts voorgeschreven bij koninklijke besluiten [decreet van het Voorlopig Bewind van 24 februari 1831 ⁽⁷⁾, koninklijke besluiten van 16 maart ⁽⁸⁾ en 20 oktober 1841 ⁽⁹⁾, koninklijk besluit van 7 augustus 1939 ⁽¹⁰⁾ en besluit van de Regent van 29 oktober 1946 ⁽¹¹⁾].

Een der leemten van de wet van 18 december 1936 is de afwezigheid van een uitdrukkelijke beschikking die de Regering machtigt de onontbeerlijke en door internationale verplichtingen aan België opgelegde gezondheidsstatistieken verplichtend te maken.

⁽⁷⁾ Non publié au *Journal officiel*, dont le premier numéro date de juin 1831.

⁽⁸⁾ *Moniteur belge* du 17 mars 1841.

⁽⁹⁾ *Moniteur belge* du 23 octobre 1841.

⁽¹⁰⁾ *Moniteur belge* du 11 août 1939.

⁽¹¹⁾ *Moniteur belge* du 7 novembre 1946.

⁽⁷⁾ Niet verschenen in de « *Journal officiel* », waarvan het eerste nummer dateert van juni 1831.

⁽⁸⁾ *Belgisch Staatsblad* van 17 maart 1841.

⁽⁹⁾ *Belgisch Staatsblad* van 23 oktober 1841.

⁽¹⁰⁾ *Belgisch Staatsblad* van 11 augustus 1939.

⁽¹¹⁾ *Belgisch Staatsblad* van 7 november 1946.

L'établissement de ces statistiques met en cause le secret professionnel des médecins et, de l'avis du Conseil d'Etat, la loi du 18 décembre 1936 n'est pas assez explicite pour permettre au Gouvernement d'imposer à ces derniers certaines déclarations relatives notamment aux causes de décès.

D'autre part, la rigidité des dispositions de la loi du 18 décembre 1936 interdit au Gouvernement d'utiliser certains renseignements individualisables à des fins non spécifiées par la loi, même si cette utilisation s'avère utile et ne porte atteinte ni aux intérêts des recensés, ni à la sincérité des relevés statistiques futurs.

Cette rigidité a également pour effet de stériliser, pour le Gouvernement lui-même, les données disponibles relatives à certains secteurs de l'activité économique, lorsque ces données, tout en demeurant anonymes et globales, ne se rapportent qu'à un nombre très restreint de déclarants.

Les comportements constitutifs d'infractions aux dispositions de la loi de 1936 ne sont pas clairement définis et, en tout état de cause, les sanctions prévues se sont avérées insuffisantes.

En matière de contrôle et d'exécution d'office, les fonctionnaires qui en sont chargés ne sont pas nantis des pouvoirs indispensables à l'accomplissement de leur mission.

Les formes dans lesquelles doivent avoir lieu les visites domiciliaires ne sont pas prévues et la loi est muette en ce qui concerne les frais inhérents à l'exécution d'office, et mis à charge des contrevenants.

Enfin, la loi de 1936 ne prévoit rien en ce qui concerne les enquêtes par sondage, dont la pratique est appelée à se développer.

L'avant-projet d'une loi, destinée à être substituée à celle du 18 décembre 1936, avait déjà été élaboré par l'Institut national de Statistique, adopté par le Conseil supérieur de Statistique et ultérieurement amendé conformément aux avis du Conseil d'Etat, lorsque apparut l'opportunité de remettre la question à l'étude sous l'angle d'une réorganisation d'ensemble du pouvoir d'investigation statistique de l'Etat.

En effet, les milieux touchés par les enquêtes statistiques avaient, à diverses reprises, exprimé le vœu de voir transposer les garanties contenues dans la loi du 18 décembre 1936 dans les autres lois servant de fondement légal aux statistiques de l'Etat.

Cette transposition constitue un des objectifs principaux du projet de loi. Le chapitre I, ainsi que les dispositions communes à toutes les investigations statistiques, sont reprises presque textuellement de l'avant-projet susvisé.

b) *Examen des articles 1 à 4.*

Article premier.

L'article premier donne au Roi le pouvoir de faire procéder à des investigations statistiques « sur la situation démographique, économique et sociale du pays » exactement comme le fait l'article premier de la loi du 18 décembre 1936.

Le nouveau texte présente cependant une particularité de terminologie qui le distingue de l'ancien : alors que l'article premier de la loi du 18 décembre 1936 parle de « investigations statistiques » sur la situation démographique, économique et sociale du pays, le nouveau texte précise qu'il s'agit, en l'occurrence, d'investigations statistiques « à but purement documentaire » sur ladite situation.

Het opmaken van deze statistieken brengt het beroepsgeheim van de geneesheren in 't gedrang, en, naar het advies van de Raad van State, is de wet van 18 december 1936 niet uitdrukkelijk genoeg om aan de Regering toe te laten zekere aangiften, inzonderheid betreffende de overlijdensoorzaken, aan geneesheren op te leggen.

De gestrengheid van de bepalingen der wet van 18 december 1936 ontzegt anderzijds aan de Regering de mogelijkheid zekere identificeerbare inlichtingen aan te wenden tot doeleinden die niet door de wet zijn voorzien, zelfs indien deze benutting nuttig blijkt en noch de belangen der getelden noch de waarachtigheid van de toekomstige statistische opnamen schaadt.

Deze gestrengheid heeft voor gevolg de beschikbare gegevens aangaande zekere sectoren van economische bedrijvigheid, voor de Regering zelf onvruchtbaar te maken, omdat de inlichtingen, al blijven zij naamloos en globaal, slechts op een zeer beperkt aantal aangevers betrekking hebben.

De gedragingen die inbreuk maken op de beschikkingen van de wet van 1936 zijn niet duidelijk omljnd en de voorziene sancties in elk geval onvoldoende gebleken.

Inzake controle en uitvoering van ambtswege beschikken de daarmede belaste agenten niet over de macht welke onontbeerlijk is voor het vervullen van hun zending.

De vormen waarin de huisbezoeken moeten plaats hebben zijn niet bepaald en de wet bewaart het stilzwijgen wat betreft de kosten die de uitvoering van ambtswege met zich brengt en die ten laste zijn van de overtreders.

Ten slotte, voorziet de wet van 1936 niets wat betreft de onderzoeken bij steekproef, waarvan de praktijk geroepen is zich te ontwikkelen.

Het voorontwerp van een wet, bestemd om de wet van 18 december 1936 te vervangen, was reeds in 1954 door het Nationaal Instituut voor de Statistiek uitgewerkt, door de Hoge Raad voor de Statistiek aangenomen en nadien gewijzigd overeenkomstig de adviezen van de Raad van State, wanneer het gepast voorkwam het vraagstuk opnieuw ter studie te leggen onder het oogpunt van een omvorming van het geheel van de statistische onderzoeksmacht van de Staat.

De bij de statistische onderzoeken betrokken middens hadden inderdaad herhaalde malen de wens uitgedrukt de in de wet van 18 december 1936 vervatte waarborgen zien overgeplaatst te worden in de andere wetten die tot wettelijke grondslag van de Rijksstatistieken dienen.

Deze overplaatsing is een der voornaamste objectieven van het wetsontwerp. Hoofdstuk I, alsmede de beschikkingen die aan alle statistische onderzoeken gemeen zijn, werden haast letterlijk van het hierbovenbedoeld voorontwerp overgenomen.

b) *Onderzoek van de artikelen 1 tot 4.*

Artikel één.

Artikel 1 geeft aan de Koning de macht statistische onderzoeken te doen houden « betreffende de demografische, economische en sociale toestand van het land » juist zoals het eerste artikel van de wet van 18 december 1936 het doet.

De nieuwe tekst vertoont nochtans een terminologische bijzonderheid die hem van de vroegere onderscheidt : terwijl het eerste artikel van de wet van 18 december 1936 betrekking heeft op « statistische onderzoeken » betreffende de demografische, economische en sociale toestand van het land, bepaalt de nieuwe tekst dat hier statistische onderzoeken « met zuiver documentair doel » betreffende vermelde toestand bedoeld worden.

L'examen de l'article 2 permettra de définir ce qu'il y a lieu d'entendre par une « statistique à but purement documentaire ».

Art. 2.

Cet article décrit limitativement l'utilisation qui peut être faite des renseignements recueillis en exécution de l'article premier.

La définition de ce qu'il faut, au sens de la loi, entendre par une investigation statistique « à but purement documentaire » peut en être déduite : c'est l'investigation statistique qui a pour objet de recueillir des déclarations individuelles qui seront exclusivement utilisées en vue de l'établissement de statistiques globales et anonymes.

Il convient de signaler, dès à présent, que les investigations statistiques à but purement documentaire s'opposent ainsi aux investigations statistiques « à but de réglementation administrative », dont il sera question au chapitre II.

Ces dernières, ainsi qu'on le verra plus loin, ont en effet pour objet de recueillir des renseignements individuels que le Gouvernement pourra utiliser, non pas seulement en vue de l'établissement de statistiques globales et anonymes, mais également en vue de l'application aux déclarants pris individuellement de mesures légales ou réglementaires quelconques : les nombreuses enquêtes effectuées jusqu'à présent en exécution de l'arrêté-loi du 31 janvier 1945 en vue de la réglementation économique relèvent de cette catégorie d'investigation.

La distinction entre les deux espèces de statistiques définies ci-dessus, et auxquelles sont respectivement consacrés les chapitres I et II du projet de loi, est importante et méritait d'être soulignée même préalablement à l'examen de la section II : elle réside essentiellement dans l'utilisation différente qui peut être faite des renseignements individuels et non dans l'utilisation qui sera faite des relevés globaux.

Il ressort de l'article 2 que l'Etat ne peut faire usage des déclarations individuelles recueillies en exécution de l'article premier pour imposer aux auteurs de ces déclarations des mesures légales ou réglementaires, plus particulièrement dans un but fiscal, pour imposer le paiement de cotisations ou de droits ou — sauf s'il y a infraction à la présente loi ou à ses arrêtés d'exécution — pour justifier une action répressive quelconque.

L'interdiction de divulguer les déclarations individuelles qui résulte de cet article porte non seulement sur la publication pure et simple de ces déclarations, mais aussi sur toute forme de publication qui permettrait de découvrir indirectement des situations individuelles. Elle porte non seulement sur les communications faites à un tiers mais aussi sur la délivrance au déclarant lui-même, de copies certifiées conformes de sa déclaration.

Cette rigueur peut, à première vue, sembler excessive, mais elle traduit la volonté d'assurer la sincérité des déclarations statistiques. Afin d'atteindre ce but, le projet de loi prévoit, d'une part, que la déclaration individuelle ne sera jamais employée comme une arme contre son auteur pour l'astreindre personnellement à certaines obligations; d'autre part, que le déclarant sera prémuni contre toute indiscretion. Mais après avoir ainsi protégé l'assujetti contre l'utilisation abusive de sa déclaration, il n'est que juste qu'on se préoccupe aussi d'éviter que cette dernière ne soit falsifiée par un déclarant qui serait, par exemple, tenté de l'utiliser dans un but de fraude.

Het onderzoek van artikel 2 zal toelaten te bepalen wat er door een « statistiek met zuiver documentair doel » dient te worden verstaan.

Art. 2.

Dit artikel omschrijft op beperkende wijze het gebruik dat er mag gemaakt worden van de inlichtingen verzameld in uitvoering van het eerste artikel.

De bepaling van wat de wet aanziet als statistische onderzoek « met zuiver documentair doel », kan er uit worden afgeleid : het is de statistische onderzoeking die tot voorwerp heeft individuele aangiften te verzamelen welke uitsluitend zullen benut worden voor het opmaken van globale en naamloze statistieken.

Het past van nu af reeds op te merken dat de statistische onderzoekingen met zuiver documentair doel staan tegenover de statistische onderzoekingen met bestuurlijk reglementeringsdoeleinde, waarvan sprake zal zijn in hoofdstuk II.

Deze laatste, zoals men verder zal zien, hebben inderdaad tot voorwerp individuele inlichtingen te verzamelen die de Regering zal kunnen benutten, niet alleen met het oog op het opmaken van globale en naamloze statistieken, maar eveneens met het oog op de toepassing, op de aangevers individueel genomen, van om het even welke wettelijke of reglementaire maatregel; de talrijke onderzoekingen, tot op heden gedaan in uitvoering van de besluitwet van 31 januari 1945, met het oog op de economische reglementering, vallen onder deze categorie van onderzoekingen.

Het onderscheid tussen de twee hierboven bepaalde statistische onderzoekingen en waaraan respectievelijk de hoofdstukken I en II van het wetsontwerp gewijd zijn, is belangrijk en diende onderlijnd te worden zelfs vóór sectie II onderzocht wordt : het ligt hoofdzakelijk in het verschillend gebruik dat er van de individuele inlichtingen mag gemaakt worden en niet in het gebruik dat er van de globale staten zal gemaakt worden.

Uit artikel 2 blijkt dat de Staat de individuele aangiften die hij in uitvoering van het eerste artikel verzamelde niet mag gebruiken voor het opleggen van wettelijke of reglementaire maatregelen, meer in 't bijzonder met een fiscaal doeleinde, aan hen die deze aangiften deden, voor het opleggen van de betaling van bijdragen of rechten of voor het rechtvaardigen van gelijk welke beteugelende actie behalve dan indien er inbreuk gepleegd werd op deze wet zelf of op haar uitvoeringsbesluiten.

Het verbod de individuele aangiften ruchtbaar te maken, dat uit dit artikel voortspuit, slaat niet enkel op de zuivere en eenvoudige publicatie van deze aangiften maar ook op elke vorm van publicatie die zou toelaten individuele toestanden onrechtstreeks te onthullen. Het slaat niet enkel op de mededelingen die aan een derde gedaan worden, maar ook op het afleveren, aan de aangever zelf, van gelijkvormig verklaarde afschriften zijner aangifte.

Deze gestrengheid kan op het eerste zicht overdreven schijnen, maar zij vertolkt de wil de oprechtheid van de statistische aangiften te verzekeren. Ten einde dit doel te bereiken voorziet het wetsontwerp van de ene kant dat de individuele aangifte nooit gebruikt zal worden als een wapen tegen de aangever om hem persoonlijk tot zekere verplichtingen te dwingen en van de andere kant dat de aangever tegen elke onbescheidenheid zal beschermd worden. Maar na aldus de tellingplichtige tegen elk wederrechtelijk gebruik van zijn aangifte beschermd te hebben, is het maar billijk dat men erom bezorgd weze te verhinderen dat de aangifte zou vervalst worden om ze bijvoorbeeld met bedrieglijk inzicht te kunnen benutten.

On verra que cette sévérité, justifiée par l'expérience, est mitigée par une disposition dérogatoire qui fait l'objet de l'article 14 et dont il sera question plus loin.

L'article 2 du projet prévoit, d'une façon plus complète que ne le faisait la loi du 18 décembre 1936, quelle utilisation peut être faite non seulement des déclarations individuelles mais même des statistiques globales et anonymes établies grâce à la totalisation de ces déclarations.

Pour le surplus, cet article ne se différencie en rien de ce qui fut, depuis de longues années, l'interprétation donnée par la jurisprudence de l'Institut national de Statistique à l'article 4 de la loi du 18 décembre 1936, sauf cependant en un point, qui fait l'objet du dernier alinéa de l'article 2.

Cet alinéa est relatif à la communication aux services de l'Etat des éléments qui, repris dans un relevé global et anonyme, sont néanmoins identifiables en raison du nombre restreint de déclarants auxquels ils se rapportent.

Jusqu'à présent, l'Institut national de Statistique a cru devoir s'opposer à la communication de ces éléments lorsqu'ils ne couvraient qu'un seul déclarant; dans les autres cas, la communication aux services de l'Etat était consentie lorsqu'il apparaissait qu'elle n'était pas de nature à porter indirectement à la connaissance desdits services une situation individuelle que la loi interdisait de divulguer directement : chaque cas faisait donc l'objet d'un examen spécial.

Conformément aux dispositions du dernier alinéa de l'article 2, il sera désormais possible de communiquer aux services publics intéressés (sauf aux administrations fiscales) non seulement les relevés globaux et anonymes ne comportant aucun élément susceptible de découvrir des situations individuelles, mais également les renseignements anonymes et globaux qui seraient identifiables en raison du nombre restreint des déclarants auxquels ils se rapportent.

Si la loi ne permettait pas cette communication, il deviendrait inutile de recueillir ces renseignements.

En effet, la statistique n'est pas une fin en soi : si, par suite d'une concentration industrielle ou simplement du fait de l'exiguïté du territoire prospecté, les relevés que le Gouvernement fait établir dans un but purement documentaire et pour éclairer sa politique générale ne peuvent lui être communiqués que fragmentairement, il semble inévitable qu'on cherchera à leur substituer des relevés établis en exécution du chapitre II de la loi, sous le couvert des besoins de la réglementation administrative.

Or le législateur n'entend pas encourager le recours à ces investigations qu'il veut exceptionnelles et temporaires, ainsi qu'on le verra plus loin.

Il ressort de ce qui précède que des services de l'Etat pourront, à l'avenir, prendre connaissance exceptionnellement de renseignements qui, tout en demeurant globaux et anonymes, pourraient néanmoins être identifiables.

Cette connaissance de certaines situations individuelles ne sera cependant jamais qu'une conséquence de la communication de statistiques anonymes et globales établies à des fins purement documentaires.

Les services publics qui seront les bénéficiaires de communications de l'espèce devront donc, lorsqu'ils utiliseront les chiffres en question, renoncer à y trouver la justification d'obligations ou de mesures légales ou réglementaires individuellement imposées au déclarant.

Men zal zien dat deze, door ondervinding gerechtvaardigde gestrengheid, gemilderd wordt door een afwijkende beschikking die het voorwerp van artikel 14 uitmaakt en waarvan verder sprake zal zijn.

Artikel 2 van het ontwerp voorziet, op meer volledige wijze dan de wet van 18 december 1936, welk gebruik mag gemaakt worden niet alleen van de individuele aangiften maar zelfs van de globale en naamloze statistieken die dank zij de samentelling van deze aangiften opgemaakt worden.

Voor het overige verschilt dit artikel in niets van hetgeen, sinds lange jaren, de interpretatie was die door de rechtspraak van het Nationaal Instituut voor de Statistiek aan artikel 4 van de wet van 18 december 1936 wordt gegeven behalve evenwel in één punt, dat het voorwerp uitmaakt van het laatste lid van artikel 2.

Dit heeft betrekking op de mededeling aan de staatsdiensten van de elementen die, alhoewel zij genomen worden uit een globale en naamloze staat, nochtans identificeerbaar zijn omwille van het beperkt aantal aangevers waarop zij betrekking hebben.

Tot nog toe heeft het Nationaal Instituut voor de Statistiek gemeend zich te moeten verzetten tegen de mededeling van deze elementen, indien zij slechts op één enkele aangever betrekking hadden; in de andere gevallen werd de mededeling aan de staatsdiensten toegestaan wanneer het bleek dat zij niet van aard was onrechtstreeks aan genoemde diensten een individuele toestand ter kennis te brengen die de wet verbood rechtstreeks ruchtbaar te maken; ieder geval was dus het voorwerp van een bijzonder onderzoek.

Overeenkomstig de bepalingen van het laatste lid van artikel 2 zal het voortaan mogelijk zijn aan de belanghebbende openbare diensten (behalve aan de fiscale besturen) niet alleen globale en naamloze staten mede te delen zonder enig element dat individuele toestanden kan onthullen, maar eveneens naamloze en globale inlichtingen die identificeerbaar zijn omwille van het beperkt aantal aangevers waarop zij betrekking hebben.

Indien de wet deze mededeling niet toeliet, zou het geen nut meer opleveren deze inlichtingen te verzamelen.

De statistiek is inderdaad geen doel op zich zelf : indien, wegens nijverheidsconcentratie of eenvoudig wegens de engheid van het geprospecteerde grondgebied, de staten die de Regering doet opmaken met een zuiver documentair doel en om haar algemene politiek voor te lichten, haar slechts fragmentarisch mogen medegedeeld worden, blijkt onvermijdelijk dat men zal trachten opnamen in hun plaats te stellen opgemaakt in uitvoering van hoofdstuk II van de wet, onder de dekmantel van de behoeften van de administratieve reglementering.

De Regering wil deze praktijk niet aanmoedigen en, zoals men hierna zal zien, het beroep op deze onderzoekingswijze uitzonderlijk en tijdelijk houden.

Uit het voorafgaande blijkt dat de staatsdiensten in de toekomst uitzonderlijk zullen mogen kennis krijgen van inlichtingen die, alhoewel zij globaal en naamloos blijven, niettemin identificeerbaar zouden kunnen zijn.

Deze bekendheid met zekere individuele toestanden zal nochtans altijd een gevolg zijn van de mededeling van naamloze en globale statistieken, opgemaakt met zuiver documentair doel.

De openbare diensten die van dergelijke mededelingen kennis krijgen zullen dus, wanneer zij de cijfers in kwestie zullen benutten, er moeten van afzien er de rechtvaardiging in te vinden van verplichtingen of wettelijke of reglementaire maatregelen die individueel aan de declarant zouden opgelegd worden.

Lesdites communications ne seront, aux termes mêmes de la loi, consenties qu'à titre confidentiel et par le seul Institut national de Statistique.

Il en résulte que les services publics, dépositaires de renseignements identifiables, ne pourront, sous aucun prétexte, en donner connaissance au dehors, soit à d'autres services publics, soit à des commissions ou comités quelconques; ce qui revient à dire qu'à l'égard des tiers, toute donnée identifiable recueillie en exécution de l'article premier et communiquée à un service public en application du dernier alinéa de l'article 2, doit être considérée comme une déclaration individuelle par celui qui la détient et que le fonctionnaire qui transgresserait l'interdiction de la divulguer serait passible des sanctions prévues par l'article 17, lequel rend applicable, aux indiscretions de l'espèce, l'article 458 du Code pénal.

Le Conseil supérieur de Statistique a d'ailleurs la possibilité de veiller à ce que les questionnaires ne détaillent pas les rubriques au-delà de ce que justifie le but documentaire poursuivi par l'investigation.

Signalons en conclusion de cette analyse de l'article 2 que la loi sur l'exacte perception des impôts du 28 juillet 1938 ⁽¹²⁾, modifiée par l'article 34 de la loi du 20 août 1947 interdit, en son article premier, § 3, aux administrations fiscales de faire usage de leurs pouvoirs d'investigation à l'égard de l'Institut national de Statistique, ce qui a pour conséquence de mettre à l'abri du fisc toute documentation statistique individuelle ou même individualisable détenue par l'Institut national de Statistique ou pour le compte de celui-ci, quel que soit d'ailleurs le fondement légal qui a permis de la recueillir.

L'utilisation dans un but fiscal des renseignements statistiques individuels ou individualisables recueillis en exécution du chapitre I serait donc de toute façon illégale.

Art. 3.

L'objet de cet article apparaît pour la première fois dans la législation belge, la pratique des enquêtes par échantillonnage représentatif ou sondage étant appelée à se répandre en raison des services qu'elle peut rendre.

Lesdites enquêtes permettent en effet d'étendre les investigations statistiques à de nouveaux domaines, d'en accroître le détail, de simplifier les opérations de relevé et de dépouillement et d'en réduire le coût.

Dans certains cas, au surplus, la méthode du sondage est de nature à améliorer sensiblement la qualité des relevés.

L'opération en question s'effectue en sélectionnant un échantillon dans la collectivité qu'on veut étudier et en limitant le relevé à cet échantillon.

Un tel relevé n'est satisfaisant que si l'échantillon est parfaitement « représentatif » afin que l'on puisse étendre à l'ensemble les enseignements retirés de l'étude de l'échantillon.

La méthode de sélection utilisée devra donc être soigneusement mise au point.

Le projet prévoit la possibilité, pour le Roi, de faire procéder à des enquêtes par sondages à caractère obligatoire afin d'empêcher, le cas échéant, les personnes désignées pour être comprises dans le recensement, de se soustraire

⁽¹²⁾ *Moniteur belge* du 20 août 1938.

Voir arrêté du Régent du 15 janvier 1948 portant coordination des lois et arrêtés relatifs aux impôts sur les revenus, article 57bis, § 1, alinéa 4 (*Moniteur belge* du 21 janvier 1948).

Overeenkomstig de bewoordingen zelf van de wet, zullen genoemde mededelingen slechts vertrouwelijk en alleen door het Nationaal Instituut voor de Statistiek toegestaan worden.

Daaruit spruit voort dat de openbare diensten, die in het bezit zijn van identificeerbare inlichtingen, er onder geen enkel voorwendsel aan een ander kennis mogen van geven, hetzij aan andere openbare diensten, hetzij aan gelijk welke commissies of comités; dit komt er op neer te zeggen dat, ten opzichte van derden, elk identificeerbaar gegeven, verzameld in uitvoering van het eerste artikel en medegedeeld aan een openbare dienst in toepassing van het laatste lid van artikel 2, als een individuele aangifte moet beschouwd worden door degene die het in bewaring houdt, en dat de ambtenaar die het verbod van ruchtbarmaken zou overschrijden, strafbaar zou zijn met de sancties voorzien bij artikel 17, dat op dergelijke indiscreties artikel 458 van het Strafwetboek toepasselijk maakt.

De Hoge Raad voor de Statistiek kan er ten andere zorg voor dragen dat de vragenlijsten de rubrieken niet méér detailleren dan gerechtvaardigd wordt door het documentair doel dat door de onderzoeking wordt nagestreefd.

Vermelden wij tot besluit van deze ontleding van artikel 2 dat de wet van 28 juli 1938 ⁽¹²⁾ op de juiste heffing der belastingen, gewijzigd bij artikel 34 van de wet van 20 augustus 1947, in haar eerste artikel, § 3, aan de fiscale instanties verbiedt gebruik te maken van hun onderzoeksrecht ten opzichte van het Nationaal Instituut voor de Statistiek; dit heeft voor gevolg dat elke individuele of zelfs identificeerbare statistische documentatie door of voor het Nationaal Instituut voor de Statistiek in bewaring gehouden, welke ook de wettelijke grondslag weze die haar verzameling heeft toegelaten, tegenover de fiscus is beveiligd.

De aanwending tot een fiscaal doel van de in uitvoering van hoofdstuk I verzamelde individuele of identificeerbare statistische inlichtingen zou dus in elk geval onwettelijk zijn.

Art. 3.

Het voorwerp van dit artikel komt voor de eerste maal voor in de Belgische wetgeving, daar de praktijk der enquêtes door representatieve monsterneming of steekproef geroepen is zich uit te breiden wegens de diensten die zij kan bewijzen.

Genoemde enquêtes laten inderdaad toe de statistische onderzoeken tot nieuwe gebieden uit te breiden, ze meer uit te diepen, de verrichtingen van opname en bewerking te vereenvoudigen en de kosten ervan te verminderen.

In bepaalde gevallen daarenboven kan de methode der steekproeven de hoedanigheid der opnamen gevoelig verbeteren.

De verrichting komt neer op de selectie van een monster uit het « universum » dat men wil bestuderen en beperkt zich tot de opname van dit monster.

Dergelijke opname is slechts bevredigend wanneer het monster volkomen « representatief » is, opdat men de lessen getrokken uit de studie van het monster zou kunnen uitbreiden tot het geheel.

De gebruikte selectie-methode zal dus zorgvuldig moeten op punt gesteld worden.

Het ontwerp voorziet voor de Koning de mogelijkheid te doen overgaan tot steekproeven met verplichtend karakter, ten einde desgevallend de personen die zullen aangewezen zijn om in de telling begrepen te worden, te beletten zich

⁽¹²⁾ *Belgisch Staatsblad* van 20 augustus 1938.

Zie besluit van de Regent van 15 januari 1948 houdende samenschatting der wetten en besluiten betreffende de belastingen op de inkomsten, artikel 57bis, § 1, alinea 4 (*Belgisch Staatsblad* van 21 januari 1948).

à l'obligation de déclarer. De tels refus impliquent en effet la nécessité de désigner des unités de remplacement, ce qui risque de modifier la physionomie de l'opération et de compromettre la valeur scientifique de ses résultats.

Il ne faut pas davantage que la sélection s'opère par une méthode arbitraire qui ne respecterait pas le principe de l'égalité des citoyens d'une même catégorie devant l'éventualité à laquelle ils sont tous exposés de devoir répondre à l'enquête et qui donnerait, de la sorte, une occasion au recensé de se dérober à ses obligations. Il convient de signaler que la même probabilité d'être astreint à déclarer doit s'entendre à l'intérieur de chacune des parties de l'ensemble à étudier.

C'est ainsi qu'il pourrait être décidé, à l'occasion d'une enquête industrielle, d'imposer le relevé à toutes les entreprises occupant 500 ouvriers au moins, à la moitié de celles ayant un personnel de 100 à moins de 500 unités, au quart de celles de 10 à moins de 100 et, enfin, au dixième de la masse des petites entreprises occupant moins de 10 ouvriers.

La théorie montre qu'une telle manière de procéder est légitime.

Le Conseil supérieur de Statistique est appelé à donner son avis afin que soit garantie la qualité scientifique du procédé utilisé et que soit évité tout arbitraire.

Il est à remarquer que, si le projet ne tend pas à ce que le Gouvernement s'interdise de procéder à des sondages selon une méthode qui ne serait pas approuvée préalablement par le Conseil supérieur de Statistique, c'est uniquement dans le souci de ne pas confier formellement à un organe consultatif un pouvoir réglementaire que les articles 29 et 67 de la Constitution ont réservé au Roi.

Il est cependant certain qu'en matière de sondage, la détermination de la méthode ne peut être confiée qu'à des spécialistes hautement qualifiés, car elle revêt une importance capitale, sensiblement plus grande que lorsqu'il s'agit de relevés exhaustifs.

Or, pour l'exécution de ces derniers, le Gouvernement s'est pratiquement toujours rallié aux avis du Conseil supérieur de Statistique.

Il est manifeste qu'en une matière aussi délicate que le sondage, le Gouvernement, qui a d'ailleurs tout intérêt à se ranger à l'avis d'une instance qualifiée, restera fidèle à cette ligne de conduite.

Le caractère même de ces enquêtes, qui ne touchent pas toutes les personnes visées par l'investigation et n'astreignent que certaines d'entre elles à fournir au Gouvernement une déclaration individuelle, implique bien entendu que les sondages soient effectués en exécution du chapitre I de la loi.

Il serait, en effet, inconcevable que des déclarations individuelles recueillies lors d'un échantillonnage représentatif puissent être utilisées à d'autres fins que celles énoncées à l'article 2, telles des fins de réglementation administrative.

Mais il y a plus, même l'application intégrale de l'article 2 aux renseignements recueillis à la suite d'un sondage n'apparaît pas comme souhaitable.

Aussi le dernier alinéa de l'article 3 exclut-il les communications confidentielles visées *in fine* de l'article 2.

Ces communications constituent un privilège, qui ne se justifie pas en l'occurrence.

te omtrekken aan de verplichting tot aangifte. Dergelijke weigeringen maken het inderdaad noodzakelijk vervangingsseenheden aan te wijzen, op gevaar af het uitzicht van de verrichting te wijzigen en de wetenschappelijke waarde van haar resultaat in het gedrang te brengen.

De selectie zal evenmin mogen doorgevoerd worden volgens een willekeurige methode die geen rekening zou houden met het principe van de gelijkheid der burgers van een zelfde categorie, voor de eventualiteit, aan dewelke zij allen zijn blootgesteld, te moeten antwoorden op de enquête, en die zodoende aan de getelde een gelegenheid zou bieden om aan zijn verplichting te ontkomen. Er dient opgemerkt dat dezelfde waarschijnlijkheid van verplicht te worden tot aangifte moet verstaan worden binnen het kader van elk der delen van het te bestuderen geheel.

Aldus zou er, bij gelegenheid van een nijverheidsonderzoek, kunnen besloten worden de opname op te leggen aan al de ondernemingen die minstens 500 werklieden tewerkstellen, aan de helft van deze die een personeel hebben van 100 tot minder dan 500 eenheden, aan het vierde van deze van 10 tot minder dan 100 en tenslotte aan het tiende van de massa der kleine ondernemingen die minder dan 10 werklieden tewerkstellen.

De theorie toont aan dat dergelijke handelwijze gegrond is.

De Hoge Raad voor de Statistiek wordt geraadpleegd ten einde de wetenschappelijke hoedanigheid van de gebruikte methode te waarborgen en elke willekeur uit te sluiten.

Er dient opgemerkt dat, indien het niet de bedoeling is van het ontwerp aan de Regering te verbieden tot steekproeven over te gaan volgens een methode die niet vooraf door de Hoge Raad voor de Statistiek zou goedgekeurd zijn, dit enkel is uit bezorgdheid om niet formeel aan een raadgevend orgaan een reglementaire macht toe te kennen, die door de artikelen 29 en 67 van de Grondwet aan de Koning wordt voorbehouden.

Het staat nochtans vast dat, in zake steekproeven, de aanduiding van de methode slechts aan zeer bevoegde specialisten kan toevertrouwd worden, vermits zij een kapitaal belang vertoont dat gevoelig groter is dan wanneer het volledige opnamen betreft.

Welnu, voor de uitvoering van deze laatste, heeft de Regering zich practisch immer gehouden aan het advies van de Hoge Raad voor de Statistiek.

Het is duidelijk dat, in een zo kiese zaak als een steekproef de Regering, die er ten andere alle belang bij heeft zich te schikken naar het advies van een bevoegde instantie, aan deze gedragslijn trouw zal blijven.

Het karakter zelf van deze onderzoeken, die niet worden toegepast op al de personen die er het voorwerp van uitmaken en slechts zekere onder hen verplichten een individuele aangifte aan de Regering te verstrekken, sluit wel te verstaan in zich dat de steekproeven zullen verricht worden in uitvoering van hoofdstuk I van de wet.

Het zou inderdaad onaannemelijk zijn dat bij middel van representatieve monsterneming verzamelde individuele aangiften zouden kunnen gebruikt worden tot andere doeleinden dan deze die in artikel 2 voorzien werden, zoals doeleinden van administratieve reglementering.

Er is echter meer: zelfs de integrale toepassing van artikel 2 op de ingevolge een steekproef verzamelde inlichtingen blijkt niet wenselijk.

De laatste alinea van artikel 3 sluit dan ook de *in fine* van artikel 2 bedoelde vertrouwelijke mededelingen uit.

Deze mededelingen maken een voorrecht uit, dat in dit geval niet gerechtvaardigd is.

L'utilisation des renseignements individuels issus d'un sondage restera donc rigoureusement limitée à la confection des statistiques globales et anonymes pouvant être publiées ou communiquées au public ou à un particulier quelconque, sauf lorsqu'elles découvrent des situations individuelles, auquel cas la publication et la communication, même à des services publics, resteront soumises à l'accord préalable des intéressés.

Art. 4.

L'article 4 du projet constitue une innovation et tend à permettre à l'Institut national de Statistique d'obtenir, dans le domaine des statistiques sanitaires, des renseignements qui sont normalement couverts par le secret professionnel.

Il s'agit, en l'occurrence, de secrets dont l'objet est déterminé par la loi et dont la révélation présente un inconvénient moins grave que celui pouvant résulter de l'ignorance dans laquelle les autorités en seraient sinon laissées.

Cette disposition a pour effet de classer l'obligation dans le chef des médecins, de collaborer à l'établissement de statistiques scientifiquement exactes, parmi les cas prévus par l'article 458 du Code pénal, où la loi impose la divulgation de secrets professionnels.

Il est à noter dès à présent que cette obligation a pour contrepartie l'article 17, qui a très sensiblement renforcé l'obligation au secret, dans le chef de tout fonctionnaire ou mandataire qui deviendrait dépositaire de tels renseignements. On analysera cet article plus loin.

Les formulaires utilisés seront, comme il est d'usage pour les autres statistiques, élaborés en collaboration avec le Département ministériel et les fédérations professionnelles intéressées : les mesures nécessaires pour assurer l'anonymat des renseignements individuels seront prises par le Roi.

CHAPITRE II.

Les investigations à but de réglementation administrative.

a) Généralités.

A l'opposé des investigations statistiques effectuées dans un but purement documentaire, les investigations à but de réglementation administrative sont celles qui permettent de recueillir des renseignements individuels dont le Gouvernement pourra non seulement se servir à l'effet d'établir des relevés globaux et anonymes, mais qu'il pourra, au surplus, utiliser tels qu'ils lui ont été fournis, en vue de l'application éventuelle au déclarant lui-même, de mesures légales ou réglementaires.

A ce jour, de tels renseignements sont recueillis en exécution de l'arrêté-loi du 31 janvier 1945, en vue de l'élaboration, de l'exécution et du contrôle de l'application de la seule réglementation « économique ».

On trouvera exposé in extenso dans *Le Statut juridique de la Statistique officielle en Belgique* (cfr. pp. 15 et seq.) comment le besoin d'utiliser, dans un but de réglementation économique, des renseignements statistiques individuels s'est fait sentir et en quoi l'arrêté-loi de 1945, forme actuelle d'une législation dont l'origine remonte à 1938, diffère essentiellement de la loi du 18 décembre 1936.

De aanwending van de inlichtingen die voortkomen van een steekproef zal dus streng beperkt blijven tot het opmaken van globale en naamloze statistieken die gepubliceerd en aan het publiek of aan gelijk welk particulier medegedeeld kunnen worden, behalve indien zij individuele toestanden onthullen; in dit geval moeten publicatie en mededeling, zelfs aan openbare diensten, aan het voorafgaand akkoord van de belanghebbenden onderworpen blijven.

Art. 4.

Artikel 4 van het ontwerp is nieuw en strekt er toe het Nationaal Instituut voor de Statistiek toe te laten, op het gebied der gezondheidsstatistieken, inlichtingen te verkrijgen die normaal door het beroepsgeheim gedekt zijn.

Het gaat hier over geheimen waarvan de wet het object heeft omschreven en waarvan de onthulling een minder erg bezwaar veroorzaakt dan dit dat zou kunnen voortspruiten uit de onwetendheid waarin de overheid dienaangaande zou gelaten worden.

Deze beschikking heeft voor gevolg dat de verplichting, in hoofde der geneesheren, mede te werken aan het opmaken van wetenschappelijk nauwkeurige statistieken gerangschikt wordt onder de gevallen voorzien bij artikel 458 van het Strafwetboek, waar de wet de bekendmaking van beroepsgeheimen oplegt.

Het dient van nu af opgemerkt dat deze verplichting artikel 17 als corollarium heeft, dat op zeer gevoelige wijze de verplichting tot geheimhouding versterkt heeft, in hoofde van elk ambtenaar of mandataris die houder van dergelijke inlichtingen zou worden. Men zal dit artikel verder ontleiden.

De aangewende formulieren zullen, zoals het gebruikelijk is voor de andere statistieken, in samenwerking met het belanghebbend Ministerieel Departement en de belanghebbende beroepsverenigingen uitgewerkt worden : de noodzakelijke maatregelen voor het verzekeren van de anonimiteit der individuele inlichtingen zullen door de Koning genomen worden.

HOOFDSTUK II.

De onderzoeken met administratief reglementeringsdoeleinde.

a) Algemeenheden.

De onderzoeken met administratief reglementeringsdoeleinde, in tegenstelling met de statistische onderzoeken met zuiver documentair doel, zijn deze die toelaten individuele inlichtingen in te winnen waarvan de Regering zal kunnen gebruik maken, niet alleenlijk voor het opmaken van globale en naamloze staten, maar daarenboven ook, in de vorm waarin zij haar verstrekt worden, met het oog op de gebeurlijke toepassing op de aangever zelf van wettelijke of reglementaire maatregelen.

Thans worden dergelijke inlichtingen ingewonnen in uitvoering van de besluitwet van 31 januari 1945, met het oog op de uitwerking, de uitvoering en de controle van de toepassing der « economische » reglementering alléén.

In het *Juridisch Statuut van de Officiële Statistiek in België* (zie blz. 18 en volg.) wordt in extenso aangetoond hoe de behoefte om individuele statistische inlichtingen tot een economisch reglementeringsdoeleinde te gebruiken is ontstaan en waarin de besluitwet van 1945 — huidige vorm van een wetgeving waarvan de oorsprong opklimt tot in 1938 — essentieel verschilt van de wet van 18 december 1936.

Lors de son élaboration, et dans l'esprit de ses auteurs, l'arrêté-loi du 31 janvier 1945 fut conçu comme une législation ne devant pas normalement survivre aux conditions exceptionnelles qui l'avaient fait naître.

C'est aussi pourquoi cet arrêté-loi fut doté d'un système de sanctions particulièrement sévère, constitué par l'arrêté-loi du 22 janvier 1945.

Il est apparu toutefois que pour l'application de sa politique économique et sociale il était indispensable que le Gouvernement puisse continuer à recueillir des renseignements individuels lui permettant, le cas échéant, l'application de mesures administratives aux particuliers.

Il convient donc de maintenir les possibilités d'investigation qu'offre la législation susvisée tout en la débarrassant de son caractère excessif de législation de guerre ou d'immédiat après-guerre, et notamment de son système de sanctions.

Il convient aussi d'en modifier les dispositions d'une manière telle que les citoyens y trouvent des garanties contre un recours arbitraire et excessif à de telles investigations.

Enfin, après avoir prémuni les citoyens contre tout abus, en soumettant à de sévères restrictions les investigations de l'espèce, le législateur désire étendre à d'autres domaines que le seul secteur économique la possibilité de ce mode d'enquête.

On démontre ci-après comment ces objectifs ont été réalisés.

b) *Examen des articles 5, 6, 7 et 8.*

Art. 5.

L'article 5 permet au Gouvernement de procéder à des investigations dont l'objet n'est pas seulement, comme dans l'article premier, de constituer une documentation statistique, anonyme et globale, mais de réunir en outre à l'intention de ceux des services de l'Etat qui en auraient besoin pour être en mesure de remplir leur mission, les renseignements individuels qui sont indispensables à la préparation, à l'élaboration ou à l'exécution d'une réglementation administrative.

On a vu que l'arrêté-loi du 31 janvier 1945 a déjà permis de procéder à de telles investigations dans un but de réglementation économique : les renseignements individuels recueillis le sont au seul profit des Ministres à mission économique, à savoir ceux énumérés à l'article premier de l'arrêté-loi de 1945.

D'après le nouveau texte, les renseignements individuels recueillis sont susceptibles d'être communiqués à tous les services publics sauf aux administrations fiscales, et peuvent, à part cette exception, être utilisés à toute fin de réglementation, tant économique que sociale, sanitaire, etc.

Art. 6.

Le but des investigations visées au chapitre II est de rendre possible sur la base des déclarations individuelles recueillies, soit l'élaboration d'une réglementation dont le Gouvernement prévoit la nécessité au moment où il ordonne l'enquête, soit l'application d'une telle réglementation, déjà existante à ce moment. C'est ce qui ressort de l'article 5.

Mais les déclarations individuelles peuvent, bien entendu, être utilisées, en outre, en vue de l'élaboration de statistiques globales et anonymes, tout comme celles qui sont recueillies en exécution du chapitre I.

Toen de besluitwet van 31 januari 1945 werd uitgewerkt was zij, in de geest van haar auteurs, opgevat als een wetgeving die normaal de uitzonderlijke toestanden die haar hadden verwekt niet moest overleven.

Daarom is ook aan deze besluitwet het bijzonder streng strafstelsel van de besluitwet van 22 januari 1945 verbonden.

Het is echter gebleken dat de Regering voor de toepassing van haar economische en sociale politiek verder individuele inlichtingen moest kunnen verzamelen, die haar desgevallend zouden toelaten administratieve maatregelen op particulieren toe te passen.

Het past derhalve de mogelijkheden die bovenbedoelde wetgeving biedt te behouden, met weglating nochtans van al het overmatige dat de oorlogswetgeving en de wetgeving van de onmiddellijk naoorlogse periode kenmerkt inzonderheid op het gebied van de bestraffing.

Het past eveneens de beschikkingen ervan dermate te wijzigen dat de burgers er waarborgen in vinden tegen een willekeurig en buitensporig gebruik van een dergelijke onderzoekingsmacht.

Na de burgers tegen elk misbruik te hebben beveiligd door het beroep op onderzoeken van deze aard aan strenge beperkingen te onderwerpen, wenst de wetgever eindelijk de mogelijkheid van deze onderzoekingswijze tot andere sectoren dan de louter economische uit te breiden.

Hieronder toont men aan hoe deze objectieven worden verwezenlijkt.

b) *Onderzoek van de artikelen 5, 6, 7 en 8.*

Art. 5.

Artikel 5 machtigt de Regering over te gaan tot onderzoeken die niet alleen tot doel hebben naamloze en globale statistieken op te maken (zoals in het eerste artikel), maar de individuele inlichtingen die onmisbaar zijn voor de voorbereiding, de uitwerking of de uitvoering van een administratieve reglementering te verzamelen ten behoeve van de Rijksdiensten die ze nodig hebben voor het vervullen van hun zending.

Men heeft gezien dat de besluitwet van 31 januari 1945 reeds toegelaten heeft tot dergelijke onderzoeken met een economisch reglementeringsdoeleinde over te gaan : de individuele inlichtingen worden alleen ingewonnen ten behoeve van de Ministers met economische zending, te weten deze die de besluitwet van 1945 opsomt in zijn eerste artikel.

Volgens de nieuwe tekst kunnen de verzamelde individuele inlichtingen aan al de openbare diensten behalve aan de fiscale besturen medegedeeld worden, en zij kunnen, buiten deze uitzondering, gebruikt worden tot elk doel van reglementering, zij weze economisch, sociaal, sanitair, enz.

Art. 6.

Het doel van de onderzoeken, waarop hoofdstuk II betrekking heeft, is hetzij de uitwerking van een reglementering waarvan de Regering de noodzakelijkheid voorziet wanneer zij het onderzoek voorschrijft, hetzij de toepassing van een dergelijke reeds bestaande reglementering mogelijk te maken, en zulks op basis van de verzamelde individuele aangiften. Dit blijkt uit artikel 5.

Maar daarenboven kunnen de individuele aangiften natuurlijk ook gebruikt worden met het oog op het uitwerken van globale en naamloze statistieken, juist zoals deze die verzameld worden in uitvoering van hoofdstuk I.

Dans ce cas, les statistiques en question peuvent être publiées et communiquées au public dans les conditions qui sont énoncées à l'article 2, b et c.

La communication confidentielle à des services publics de renseignements globaux et anonymes mais identifiables, prévue par le dernier alinéa du littéra c, ne présentera naturellement aucun intérêt pour les services qui seront autorisés, en vertu de l'article 7, à disposer des renseignements nominatifs : mais il n'en sera pas de même pour les autres services; aussi l'application du dernier alinéa de l'article 2 n'a-t-elle pas été exclue ici.

Art. 7.

Si le Gouvernement décide de procéder à des enquêtes basées sur l'article 5, il devra observer les modalités prévues par l'article 7, justifiées par le caractère dérogatoire de ces enquêtes.

Pour chaque investigation, les services à l'usage desquels les renseignements sont recueillis doivent être désignés dans l'arrêté d'exécution en application de l'article 5 : l'article 7 stipule que cet arrêté devra être contresigné par les Ministres dont ces services relèvent. Mais il est manifeste que lorsque tous les services d'un même département sont impliqués dans l'élaboration ou l'exécution d'une réglementation administrative, il ne sera pas nécessaire de les énumérer pour se conformer à la loi; dans ce cas, l'indication du département sera suffisante.

En outre, et sous réserve des dérogations prévues par l'article 16, le Gouvernement fera part au Conseil supérieur de Statistique des raisons pour lesquelles il estime nécessaire de disposer des renseignements individuels demandés.

Le projet répond ainsi à un vœu émis le 30 janvier 1954 par le Conseil supérieur de Statistique; cette communication n'implique pas la justification des mesures que le Gouvernement envisage de prendre : elle ne doit consister qu'en un exposé technique, démontrant la nécessité de disposer des renseignements demandés pour préparer ou appliquer une réglementation déterminée qui n'est toutefois pas mise en discussion.

Même dans ces conditions, pareille communication peut porter sur des matières confidentielles, par exemple lorsque sont envisagées des mesures se rapportant au rationnement de certains produits, à l'attribution de primes, à la défense nationale, etc.; c'est pour cette raison que les membres du Conseil supérieur de Statistique sont tenus, de même que les fonctionnaires de l'Institut national de Statistique, à l'observation du secret professionnel, conformément aux dispositions de l'article 17.

Art. 8.

Dans l'esprit du législateur, les enquêtes basées sur l'arrêté-loi du 31 janvier 1945 devaient être temporaires et liées à l'existence précaire de leur fondement légal.

Maintenant qu'il est apparu que cette précarité était illusoire, dans ce sens, qu'il est indispensable que le Gouvernement ait en permanence la faculté de procéder à de telles enquêtes, les possibilités qu'offrait l'arrêté-loi de 1945 ont été maintenues dans le chapitre II du présent projet de loi; mais comme elles ne doivent avoir lieu que dans des circonstances spéciales et dûment justifiées, les enquêtes que prévoit le chapitre II ne doivent pas, en principe, avoir un caractère permanent; aussi la précarité, si elle n'affecte plus la loi elle-même, est-elle maintenue en ce qui concerne ses

In dit geval kunnen deze statistieken gepubliceerd en aan het publiek medegedeeld worden onder de voorwaarden van artikel 2, b en c.

De vertrouwelijke mededeling aan openbare diensten van globale en naamloze doch identificeerbare inlichtingen, voorzien bij het laatste lid van littera c, zal natuurlijk geen enkel belang vertonen voor de diensten die gemachtigd zullen zijn om ingevolge artikel 7 te beschikken over nominatieve inlichtingen, echter wel voor de andere : daarom werd de toepassing van het laatste lid van artikel 2 hier niet uitgesloten.

Art. 7.

Indien de Regering beslist over te gaan tot enquêtes gebaseerd op artikel 5, zal zij de bij artikel 7 voorziene modaliteiten, gerechtvaardigd door het afwijkend karakter van deze enquêtes, moeten in acht nemen.

Voor elke onderzoeking zullen de diensten, voor dewelke de inlichtingen verzameld worden, luidens artikel 5 in het uitvoeringsbesluit moeten opgesomd worden : artikel 7 bepaalt dat dit besluit moet medeondertekend worden door de Ministers waarvan deze diensten afhangen. Het is echter klaar dat wanneer al de diensten van eenzelfde departement betrokken zijn in de uitvoering van een administratieve reglementering het niet nodig zal zijn deze op te sommen ten einde te voldoen aan de wet; in dat geval volstaat de vermelding van het departement.

Daarenboven, en onder voorbehoud van de bij artikel 16 voorziene afwijkingen, zal de Regering aan de Hoge Raad voor de Statistiek de redenen uiteenzetten waarom zij het nodig acht te beschikken over de gevraagde individuele inlichtingen.

Aldus beantwoordt de wet aan een reeds op 30 januari 1954 door de Hoge Raad voor de Statistiek uitgebrachte wens; deze mededeling sluit niet in zich de rechtvaardiging van de maatregelen die de Regering zinnens is te nemen : zij moet slechts bestaan uit een technische uiteenzetting, waaruit blijkt dat het noodzakelijk is over de gevraagde inlichtingen te beschikken om een bepaalde reglementering die echter niet beoordeeld wordt voor te bereiden of toe te passen.

Zelfs in die voorwaarden kan dergelijke mededeling over vertrouwelijke kwesties handelen, bijvoorbeeld wanneer maatregelen zouden overwogen worden inzake rantsoenering van zekere producten, toekenning van premies, landsverdediging, enz. : om deze reden zijn de leden van de Hoge Raad voor de Statistiek, zoals de ambtenaren van het Nationaal Instituut voor de Statistiek, gehouden het beroepsgeheim in acht te nemen, overeenkomstig de bepalingen van artikel 17.

Art. 8.

In de geest van de wetgever moesten de onderzoekingen gebaseerd op de besluitwet van 31 januari 1945 tijdelijk zijn en gebonden aan het precair bestaan van hun wettelijke grondslag.

Nu gebleken is dat het voorlopig karakter van deze wetsbeschikking denkbeeldig was, in deze zin dat de Regering voortdurend tot dergelijke onderzoekingen moet kunnen overgaan, werden de mogelijkheden die door de besluitwet van 1945 geboden werden in hoofdstuk II van dit wetsontwerp behouden : maar daar zij slechts in bijzondere, behoorlijk gerechtvaardigde omstandigheden moeten plaats hebben, dienen de in hoofdstuk II bedoelde onderzoekingen in principe geen bestendig karakter te hebben. Het voorlopig karakter, zo het geen betrekking meer heeft op de wet

arrêtés d'exécution. L'article 8 et la disposition transitoire de l'article 25 (sur laquelle on reviendra *infra*) sont consacrés à la durée d'application et à la reconduction éventuelle de ces arrêtés.

CHAPITRE III.

Les recensements généraux de la population.

Art. 9, 10 et 11.

La loi du 2 juin 1856 institue des recensements généraux et décennaux de la population qui, en exécution de la loi du 25 mai 1880, doivent avoir lieu à des époques correspondant à un millésime décimal. Elle prescrit aussi la tenue, dans chaque commune, d'un registre de population. Ce dernier constitue un inventaire permanent de l'état de la population, inventaire continuellement tenu à jour et entièrement révisé ou renouvelé au moyen des déclarations individuelles après chaque recensement général. Figurent également au registre certaines inscriptions qui ne sont pas issues des recensements généraux, telles par exemple, des mentions relatives au casier judiciaire.

Les utilisations du registre sont nombreuses. Elles se situent dans tous les domaines de l'activité administrative : milice, électorat, régime des pensions, chômage, etc. Il ne pourrait être question de les énumérer toutes ici.

Les registres ne peuvent être consultés par les particuliers. Cette consultation est réservée aux préposés, aux autorités qui jouissent du droit d'inspection et, par application d'une circulaire du Ministère de l'Intérieur du 7 octobre 1921, aux agents du fisc.

D'autre part, les administrations communales sont autorisées à en délivrer des extraits. Aux termes des Instructions générales sur la tenue des registres de population du 1er juillet 1948, article 86, les renseignements relatifs à la milice, au casier judiciaire et aux titres de pension ne peuvent être reproduits sur ces extraits.

Il est évident, eu égard aux diverses utilisations dont il a été question ci-dessus, que la loi de 1856, en prescrivant le recensement dont sont issues la plupart des inscriptions du registre de population, ne pouvait imposer aucune restriction analogue, par exemple, à celle de l'article 2 du présent projet : une telle restriction aurait, en effet, rendu impossible non seulement l'utilisation, mais aussi la constitution et la tenue des registres de population.

Au surplus, il apparaît manifeste que les renseignements figurant dans les registres de population et qui sont issus des recensements généraux n'ont pas le caractère confidentiel de ceux auxquels s'applique ledit article 2, de sorte que, du point de vue du citoyen, l'intérêt d'une telle limitation aurait été pratiquement nul.

Il convient toutefois de signaler que si les registres contiennent des éléments qui ne trouvent pas leur origine dans les recensements généraux de la population, ces derniers, de leur côté, portent en partie sur des matières qui ne sont pas destinées aux registres. Les recensements généraux, en effet, ont traditionnellement donné lieu, et ce depuis 1856, au relevé de deux sortes de renseignements. À côté de ceux qui sont destinés aux registres de population dont la loi de 1856 ordonnait la tenue, on a toujours procédé, sous le couvert de ladite loi, au relevé d'un certain nombre de renseignements qui, tout en étant relatifs à l'état de la population, ne devaient faire l'objet d'aucune inscription dans le registre.

zelf, wordt dan ook behouden wat betreft haar uitvoeringsbesluiten. Artikel 8 en de overgangsbepaling van artikel 25 (waarop later zal teruggekomen worden) zijn gewijd aan de toepassingsduur en aan de gebeurlijke verlenging van deze besluiten.

HOOFDSTUK III.

De algemene volkstellingen.

Art. 9, 10 en 11.

De wet van 2 juni 1856 stelt de algemene en tienjaarlijkse volkstellingen in die, in uitvoering van de wet van 25 mei 1880, op een met een tiendelig jaartal overeenstemmend tijdstip moeten plaats hebben. Zij schrijft eveneens het houden van een bevolkingsregister in elke gemeente voor. Dit laatste vormt een doorlopende inventaris van de staat der bevolking die voortdurend bijgehouden wordt en die na elke algemene volkstelling gans herzien en hernieuwd wordt op grond van de individuele aangiften. In het register komen eveneens zekere inschrijvingen voor die niet voortkomen van de algemene tellingen, aldus bijvoorbeeld vermeldingen betreffende het strafregister.

Het bevolkingsregister wordt in alle sectoren van de bestuurlijke activiteit gebruikt : militie, verkiezingen, pensioenstelsel, werkloosheid, enz. Er kan geen sprake zijn ze hier alle op te sommen.

De registers mogen door de particulieren niet geraadpleegd worden. Deze raadpleging is voorbehouden aan de aangestelden, aan de overheden die het recht van toezicht bezitten en, in toepassing van een omzendbrief van het Ministerie van Binnenlandse Zaken van 7 oktober 1921, aan de agenten van de fiscus.

Anderzijds zijn de gemeentebesturen gemachtigd er uittreksels uit af te leveren. Overeenkomstig de bewoordingen van de Algemene Instructies van 1 juli 1948 op het houden der bevolkingsregisters, artikel 86, mogen de inlichtingen betreffende militie, strafregister en pensioentitels niet op deze uittreksels overgeschreven worden.

Wegens de uiteenlopende toepassingen waarvan er hoger sprake was, is het duidelijk dat de wet van 1856, bij het voorschrijven van de telling waaruit het grootste deel der inschrijvingen van het bevolkingsregister voortkomen, geen enkele beperkende bepaling kon opleggen die bv. analoog was aan deze van artikel 2 van dit ontwerp : een dergelijke beperkende bepaling zou inderdaad niet alleen de aanwending maar ook het opmaken en het bijhouden van de bevolkingsregisters onmogelijk gemaakt hebben.

Daarenboven is het klaarblijkend dat de in de bevolkingsregisters voorkomende inlichtingen, die uit de algemene telling geput zijn, niet het vertrouwelijk karakter hebben van deze waarop artikel 2 van toepassing is, zodat van uit het oogpunt van de burger het nut van een dergelijke beperking practisch onbestaand zou geweest zijn.

Het past nochtans op te merken dat, indien de bevolkingsregisters elementen bevatten die hun oorsprong niet vinden in de algemene volkstellingen, deze laatste van hun kant gedeeltelijk betrekking hebben op zaken die niet voor de registers bestemd zijn. De algemene tellingen hebben inderdaad traditioneel aanleiding gegeven, en dit sinds 1856, tot de opname van twee soorten inlichtingen. Naast deze die bestemd zijn voor de bevolkingsregisters, waarvan de wet van 1856 het houden voorschreef, is men steeds overgegaan, onder de dekmantel van genoemde wet, tot de opname van een zeker aantal inlichtingen die, alhoewel zij betrekking hadden op de staat van de bevolking, het voorwerp van geen enkele inschrijving in het register moesten uitmaken.

La loi du 2 juin 1856 constituait-elle un fondement légal suffisant pour permettre au Gouvernement de recueillir ces renseignements ?

On serait tenté de répondre par l'affirmative à cette question, puisque, dès le début, la loi a été interprétée dans ce sens. Quoi qu'il en soit, le projet exclut toute équivoque, en consacrant cette interprétation dans son article 10.

Le projet permettant formellement de recueillir, à l'occasion des recensements généraux, deux sortes de renseignements, les uns destinés aux registres et devant permettre sous cette forme l'exécution d'un grand nombre de lois civiles et politiques, les autres n'ayant aucun rapport avec le registre, il convenait, en ce qui concerne ces derniers, de remédier à l'absence déjà signalée de toute disposition relative à l'utilisation limitative des déclarations individuelles.

A défaut de pareille disposition, les citoyens seraient en effet privés de toute garantie légale en ce qui concerne l'usage de celles de leurs déclarations qui ne sont pas destinées au registre.

L'article 11 fournit cette garantie en rendant applicables, à cette partie du recensement général de la population, les dispositions de l'article 2.

Le projet se proposant de coordonner tous les fondements légaux existants, on pourrait se demander s'il ne convenait pas d'abroger la loi de 1856 et d'effectuer les recensements généraux de la population en exécution du chapitre II pour la partie servant à la mise à jour des registres et en exécution du chapitre I pour tout ce qui est étranger auxdits registres.

En effet, les renseignements recueillis en vertu du chapitre II se prêtent, en principe, à toutes les utilisations à des fins de réglementation administrative et la tenue des registres pourrait, semble-t-il, être considérée comme constituant une telle fin.

D'autre part, les renseignements démographiques dont il est question à l'article 10 ne sont, de leur côté, recueillis que dans un but purement documentaire et relèvent, dès lors, du chapitre I.

Il importe, tout d'abord, de noter que les investigations prévues au chapitre II poursuivent un but bien défini : permettre au Gouvernement d'exiger des déclarations individuelles qu'il pourra temporairement utiliser dans un but de réglementation administrative, rendue nécessaire par des circonstances exceptionnelles. Ceci ne s'applique pas aux recensements généraux de la population, qui sont au contraire des opérations à périodicité très régulière, ne présentant aucun caractère exceptionnel ou précaire.

Une autre raison empêche de baser le recensement général de la population sur le chapitre II de la nouvelle loi : c'est que les renseignements individuels recueillis en exécution du chapitre II ne peuvent pas être utilisés à des fins fiscales alors que l'Administration des Finances, ainsi qu'il est dit plus haut, doit avoir accès aux registres de population.

En ce qui concerne les renseignements visés à l'article 10, il est bien certain qu'ils pourraient aisément être recueillis en exécution du chapitre I.

Mais en groupant sous le chapitre III (complété par les chapitres V et VI) tout ce qui se rapporte aux recensements généraux de la population, tels qu'ils ont été traditionnellement opérés depuis plus d'un siècle, le Gouvernement a eu le souci de ne pas briser, même en apparence, l'unité de cette opération, en éparpillant ses fondements légaux et en risquant de donner aux organes d'exécution l'impression que l'une de ses parties serait moins importante que l'autre.

Was de wet van 2 juni 1856 een voldoende wettelijke grondslag om aan de Regering toe te laten deze inlichtingen in te winnen ?

Men zou geneigd zijn bevestigend op deze vraag te antwoorden, daar van het begin af de wet in deze zin geïnterpreteerd werd. Wat er ook van weze, de nieuwe wet sluit elke twijfel uit daar artikel 10 deze interpretatie bevestigt.

Daar het ontwerp formeel toelaat ter gelegenheid van de algemene tellingen twee soorten inlichtingen te verzamelen, de ene bestemd voor de registers en die onder deze vorm de uitvoering van een groot aantal burgerlijke en politieke wetten moeten toelaten en de andere die geen enkel verband met het register hebben, diende men wat deze laatste betreft te verhelpen aan de reeds vermelde afwezigheid van een beschikking betreffende de beperkte aanwending der individuele aangiften.

Bij gebrek aan een dergelijke beschikking zouden inderdaad de burgers beroofd zijn van iedere waarborg wat betreft het gebruik dat van die gegevens der aangiften zal gemaakt worden, die niet voor het register bestemd zijn.

Artikel 11 verstrekt deze waarborg door de beschikkingen van artikel 2 op dit gedeelte van de algemene volkstelling toepasselijk te maken.

Daar het de bedoeling is van het ontwerp al de bestaande wettelijke grondslagen samen te schakelen, zou men zich kunnen afvragen of het niet paste de wet van 1856 af te schaffen en de algemene volkstellingen te houden in uitvoering van hoofdstuk II, voor het gedeelte dat dient voor het bijwerken van de registers en in uitvoering van hoofdstuk I, voor al wat aan genoemde registers vreemd is.

Inderdaad, de ingevolge hoofdstuk II verzamelde inlichtingen lenen zich in principe tot alle toepassingen met doeleinden van administratieve reglementering, en het blijkt dat het houden van de registers als een dergelijk doel zou kunnen beschouwd worden.

Van de andere kant worden hunnerzijds de demografische inlichtingen, waarvan sprake in artikel 10, slechts ingewonnen met een louter documentair doel en vallen derhalve onder hoofdstuk I.

Het is vooreerst van belang aan te stippen dat de door hoofdstuk II voorziene onderzoeken een wel bepaald doel nastreven : aan de Regering toelaten individuele aangiften te eisen die zij tijdelijk zal kunnen gebruiken met een doeleinde van administratieve reglementering, noodzakelijk gemaakt door uitzonderlijke omstandigheden. Dit is niet van toepassing op de algemene volkstellingen die, in tegenstelling daarmee, verrichtingen zijn met een zeer regelmatige periodiciteit, die geen enkel uitzonderlijk of precair karakter vertonen.

Een andere reden belet de algemene volkstelling op hoofdstuk II van de nieuwe wet te baseren; de in uitvoering van hoofdstuk II ingewonnen individuele inlichtingen kunnen niet tot fiscale doeleinden aangewend worden, terwijl het Bestuur der Financiën, zoals hoger is gezegd, toegang moet hebben tot de bevolkingsregisters.

Wat betreft de bij artikel 10 bedoelde inlichtingen is het wel duidelijk dat zij gemakkelijk in uitvoering van hoofdstuk I zouden kunnen ingewonnen worden.

Door echter al wat betrekking heeft op de algemene volkstellingen, zoals zij traditioneel sedert meer dan een eeuw uitgevoerd worden, onder hoofdstuk III (aangevuld met de hoofdstukken V en VI) te groeperen, is de Regering er om bekommerd geweest, de eenheid van deze bewerking, zelfs in schijn niet te verbreken door zijn wettelijke grondslagen te verspreiden, op gevaar af aan de uitvoeringsorganen de indruk te geven dat één van haar delen minder belangrijk zou zijn dan het andere.

Le recensement général de la population pourra donc être effectué en vertu d'un seul arrêté royal organique, pris en exécution de la loi du 2 juin 1856, telle qu'elle se trouve modifiée et complétée par les chapitres III, V et VI du projet de loi.

CHAPITRE IV.

Recensements généraux de l'industrie et du commerce.

Art. 12 et 13.

Depuis la loi du 14 décembre 1910, les recensements généraux de la population sont doublés d'un recensement général de l'industrie et du commerce.

Cette loi de 1910 ne contient aucune disposition limitative en ce qui concerne l'utilisation des déclarations individuelles ou leur caractère secret à l'égard de tiers.

Les instructions relatives à l'exécution de ce recensement ont, il est vrai, précisé qu'il ne serait fait des déclarations recueillies à aucun usage fiscal, et les règles jurisprudentielles de l'Institut national de Statistique en ce qui concerne l'observation du secret ont toujours été observées : mais ces garanties n'ont jamais reçu de consécration légale.

Or, à l'encontre de ce qu'on a signalé en ce qui concerne le recensement de la population, du moins dans sa partie destinée à être transcrite dans les registres de population, le recensement général de l'industrie et du commerce porte sur des matières souvent très confidentielles.

Le chapitre IV étend à ce dénombrement les garanties prévues au chapitre I, à cette différence près que les déclarations individuelles ne serviront pas seulement à l'élaboration de statistiques anonymes et globales mais également à la mise à jour des registres du commerce et de l'artisanat.

Sauf cette particularité, le recensement général de l'industrie et du commerce ne diffère donc pas des investigations prévues au chapitre I.

Comme dans les chapitres I et II, l'utilisation fiscale est totalement exclue.

La section IV ne supprime pas la loi du 14 décembre 1910, pas plus que la section III ne supprime celle du 2 juin 1856 : seuls les articles devenus inutiles sont abrogés (art. 24). Ce qui subsiste de la loi de 1910, c'est-à-dire l'article premier, amendé par les chapitres IV, V et VI du projet de loi, demeure donc le fondement légal des recensements généraux de l'industrie et du commerce.

CHAPITRE V.

Disposition dérogatoire
aux prescriptions des chapitres I à IV (art. 2, 6, 11 et 13)
relatives à l'utilisation des données individuelles.

Art. 14 (unique).

Les articles 2, 6, 11 et 13 se rapportent tous à l'usage qui peut être fait des renseignements recueillis.

D'une manière générale, on peut dire que ces indications limitatives tendent moins à ne permettre que ces seules utilisations qu'à éviter certaines utilisations abusives qui risqueraient d'avoir pour effet, si elles étaient rendues pos-

De algemene volkstelling zal dus kunnen uitgevoerd worden ingevolge één enkel organiek koninklijk besluit, genomen in uitvoering van de wet van 2 juni 1856, zoals zij gewijzigd en aangevuld is door de hoofdstukken III, V en VI van het wetsontwerp.

HOOFDSTUK IV.

Algemene nijverheids- en handelstellingen.

Art. 12 en 13.

Sedert de wet van 14 december 1910 gaan de algemene volkstellingen vergezeld van een algemene nijverheids- en handelstelling.

Deze wet van 1910 bevat geen enkele beperkende beschikking wat betreft de aanwending van de individuele aangiften of hun geheim karakter ten opzichte van derden.

De onderrichtingen betreffende de uitvoering van deze telling bepaalden weliswaar dat de verzamelde aangiften tot geen enkel fiscaal doel zouden aangewend worden en de jurisprudentiële regelen van het Nationaal Instituut voor de Statistiek, wat betreft het in acht nemen van de geheimhouding, werden steeds geëerbiedigd : deze waarborgen werden evenwel nooit wettelijk bekrachtigd.

Welnu, in tegenstelling met hetgeen men aangestipt heeft voor de volkstelling, ten minste voor het gedeelte dat bestemd is om in de bevolkingsregisters overgeschreven te worden, heeft de algemene nijverheids- en handelstelling betrekking op onderwerpen die vaak zeer vertrouwelijk zijn.

Hoofdstuk IV breidt de in hoofdstuk I voorziene waarborgen uit tot deze telling, met dit verschil, dat de individuele aangiften niet alleen zullen dienen tot het uitwerken van naamloze en globale statistieken maar ook tot het op punt stellen van het handelsregister en van het register van het ambachtswezen.

Behoudens deze bijzonderheid, verschilt de algemene nijverheids- en handelstelling dus niet van de in hoofdstuk I voorziene onderzoeken.

Zoals voor de hoofdstukken I en II, is de fiscale aanwending absoluut uitgesloten.

Hoofdstuk IV schaft de wet van 14 december 1910 niet af, zoals ook hoofdstuk III de wet van 2 juni 1856 niet afschaft : alleen de nutteloos geworden artikelen zijn opgeheven (art. 24). Wat overblijft van de wet van 1910, 't is te zeggen het eerste artikel, geamendeerd door de hoofdstukken IV, V en VI van het wetsontwerp, blijft dus wettelijke grondslag van de algemene nijverheids- en handelstellingen.

HOOFDSTUK V.

Beschikking die afwijkt van de bepalingen
van de hoofdstukken I tot IV (art. 2, 6, 11 en 13)
betreffende de aanwending van de individuele gegevens.

Art. 14 (enig).

De artikelen 2, 6, 11 en 13 hebben alle betrekking op het gebruik dat er van de ingewonnen inlichtingen mag gemaakt worden.

In 't algemeen kan men zeggen dat deze beperkende aanduidingen er minder op gericht zijn enkel deze « enige » toepassingen toe te laten, dan wel bepaalde misbruiken te vermijden die, indien zij mogelijk werden gemaakt, het

sibles, de diminuer la sincérité des déclarants et par conséquent la valeur des relevés statistiques.

L'utilisation abusive, c'est tout usage étranger au but de l'investigation, qui risque d'avoir pour effet de diminuer le degré de sincérité des déclarants, notamment :

— soit qu'il revienne de quelque manière que ce soit à retourner la déclaration individuelle comme une arme contre le déclarant;

— soit qu'il permette à ce dernier ou à ses ayants droit de trouver dans une déclaration statistique intentionnellement faussée un élément de preuve dans des contestations.

Il est pratiquement impossible d'énumérer exhaustivement ces utilisations abusives qui sont imprévisibles dans la plupart des cas. C'est la raison pour laquelle les articles 2, 6, 11 et 13 au lieu de dire ce qui ne peut pas être fait, se bornent à indiquer ce qui peut être fait, interdisant par le fait même tout usage non prévu même s'il ne présente, *a priori*, aucun caractère abusif.

L'expérience a démontré que ce système absolu n'est pas toujours exempt d'inconvénients.

On ne peut en effet perdre de vue qu'outre les utilisations prévues et dérivant de la nécessité même de l'investigation, il est possible, dans certains cas, d'utiliser les déclarations individuelles sans que cette utilisation soit pour autant de nature à diminuer le degré de sincérité des déclarants.

Il peut même se faire qu'une dérogation à la règle de l'utilisation exclusive aux fins prévues soit non seulement sans danger mais même utile, soit pour les déclarants, soit pour l'Administration, soit dans l'intérêt de la recherche scientifique.

C'est ainsi par exemple qu'en 1947, il est apparu utile et sans danger — quoique dérogatoire à la lettre de la loi du 18 décembre 1936 — de permettre l'utilisation des bulletins afférents au recensement général de la population dans le but d'étudier la répartition géographique des noms de famille (en 1947, la loi du 18 décembre 1936 figurait parmi les fondements légaux du recensement général de la population).

Il a également été proposé, en dérogation aux dispositions légales en vigueur, d'utiliser les plans de culture dans le cadre d'une étude sur le remembrement des terres, de publier à l'échelle communale (donc dans certains cas d'une manière telle que les données permettent d'identifier le déclarant) des renseignements sur la répartition des entreprises d'après l'importance du personnel déclaré au recensement général, etc. De telles utilisations ne pouvaient présenter aucun inconvénient pour les déclarants.

L'article 14 n'a d'autre but que de les permettre explicitement.

Il convient évidemment d'empêcher que ces dérogations se généralisent et suppriment ainsi les garanties fournies par les articles 2, 6, 11 et 13.

Les précautions dont l'article 14 entoure l'utilisation dérogatoire des déclarations statistiques individuelles apparaissent suffisantes à cette fin.

En effet, grâce aux dispositions de cet article, seuls les renseignements qui ne sont pas de nature confidentielle pourront faire l'objet d'une dérogation; le projet prend soin de définir ce qu'il faut entendre par un tel renseignement, c'est celui qui peut être connu, d'une manière licite, sans avoir recours à l'intéressé lui-même (par exemple en observant ce qui est exposé aux yeux de tous ou en consultant des registres, fichiers ou documents quelconques accessibles au public).

gevaar zouden opleveren de oprechtheid der aangevers te verminderen en bijgevolg de waarde van de statistische opnamen.

De wederrechtelijke aanwending is elk gebruik dat vreemd is aan het doel van de onderzoeking en tot gevolg zou hebben de rechtzinnigheid der aangevers aan te tasten :

— hetzij namelijk dat het er zou op neerkomen, op welke wijze ook, de individuele aangifte te maken tot een wapen tegen de aangever;

— of dat het zou toelaten dat de aangever of zijn rechthebbers, in een opzettelijk vervalste statistische aangifte, een bewijsmiddel zouden kunnen vinden inzake betwistingen.

Het is practisch onmogelijk deze wederrechtelijke aanwendingen, die in de meeste gevallen niet kunnen voorzien worden, op te sommen. Het is daarom dat, in plaats van te voorzien wat niet mag gedaan worden, de artikelen 2, 6, 11 en 13 zich er toe beperken te bepalen wat mag gedaan worden en als dusdanig elk niet voorzien gebruik verbieden, zelfs indien het, *a priori*, geen wederrechtelijk karakter heeft.

De ondervinding heeft geleerd dat dit absoluut stelsel niet steeds vrij is van bezwaren.

Het is inderdaad van belang op te merken dat het in bepaalde gevallen mogelijk is de individuele aangiften te gebruiken buiten de aanwendingen die voorzien zijn, en die voortvloeien uit de noodzakelijkheid van de onderzoeking, en zulks zonder de oprechtheid der aangevers in gevaar te brengen.

Het kan zelfs gebeuren dat een afwijking op de regel van het uitsluitend gebruik tot de voorziene doeleinden niet alleen zonder gevaar is, maar zelfs nuttig, hetzij voor de aangevers, hetzij voor de Administratie, hetzij in het belang van het wetenschappelijk onderzoek.

Zo is het bijvoorbeeld in 1947 nuttig en zonder gevaar gebleken — ofschoon afwijkend van de letter der wet van 18 december 1936 — de telkaarten van de algemene volkstelling voor de studie van de aardrijkskundige verspreiding der familienamen te gebruiken (in 1947 was de wet van 18 december 1936 een der wettelijke grondslagen van de algemene volkstelling).

Er werd eveneens voorgesteld, in afwijking op de geldende wettelijke beschikkingen, de teeltplannen aan te wenden in het kader van een studie betreffende de grondverkeveling, inlichtingen betreffende de indeling der ondernemingen naar de omvang van het personeel aangegeven bij de algemene telling per gemeente te publiceren (dus zo dat de gegevens soms toelaten de aangever te identificeren), enz. Dergelijke aanwendingen konden geen bezwaren bieden voor de aangevers.

Artikel 14 heeft geen ander doel dan ze uitdrukkelijk toe te laten.

Men moet natuurlijk voorkomen dat deze afwijkingen zich veraalgemenen en aldus de door de artikelen 2, 6, 11 en 13 gegeven waarborgen zouden te niet doen.

De voorzorgen waarmede artikel 14 het afwijkend gebruik der individuele statistische aangiften omringt blijken daartoe voldoende.

Inderdaad, luidens de beschikkingen van dit artikel, kunnen alléén de inlichtingen die niet van vertrouwelijke aard zijn van een afwijking genieten; het ontwerp bepaalt wat een « vertrouwelijke inlichting » is : het is deze die op een geoorloofde wijze kan gekend worden, zonder de belanghebbende zelf te ondervragen (bijvoorbeeld door na te gaan wat iedereen kan zien of door het raadplegen van registers, steekkaarten of onverschillig welke documenten, die toegankelijk zijn voor het publiek).

Il appartiendra éventuellement au Ministre compétent d'apprécier, avec le concours du Conseil supérieur de Statistique, le caractère confidentiel ou non (au sens de la loi) de tel ou tel renseignement individuel.

Le danger d'abus est inexistant, non seulement du fait de l'intervention obligatoire du Conseil supérieur de Statistique, collège scientifique jouissant d'une autorité incontestée, mais aussi parce que l'intérêt même du Gouvernement, qui est de favoriser au maximum l'exactitude des statistiques, lui commandera toujours une extrême prudence, tout arbitraire risquant au surplus d'engager sa responsabilité politique.

Signalons enfin que la disposition finale de l'article 14 exclut toute dérogation en ce qui concerne les renseignements recueillis à l'occasion de sondages ou de l'établissement de statistiques sanitaires :

- l'utilisation des renseignements individuels recueillis par la voie d'une enquête partielle à une fin autre que celle de cette enquête elle-même n'apparaît, en effet, pas concevable;
- quant aux renseignements normalement couverts par le secret médical, ils sont confidentiels de leur nature et échappent de ce fait au champ d'application de l'article 14.

CHAPITRE VI.

Dispositions communes aux investigations visées aux chapitres I à IV.

§ 1. L'EXÉCUTION DE LA LOI.

1. Principe.

Art. 15.

L'article 15 est consacré au mode d'exécution de la loi.

a) *Fixation de la date des investigations.*

L'alinéa 1 définit les modalités d'exécution, dans le temps des investigations permises par le projet.

Ces modalités font déjà l'objet de dispositions particulières dans les lois des 2 juin 1856, 25 mai 1880 et 14 décembre 1910. Ces trois lois décident que les recensements généraux sont décennaux. Ils ont lieu, conformément à la loi de 1880, au cours des années à millésime décimal, le Roi gardant la faculté de décider du moment du relevé.

De son côté, la loi du 18 décembre 1936 prévoit l'exécution d'enquêtes à des dates à fixer par le Roi, sans préciser explicitement que le Gouvernement peut, en vertu de cette disposition, non seulement procéder à des recensements à une date déterminée, mais aussi prescrire des statistiques continues ou périodiques.

Il s'agit en l'espèce d'une lacune, le législateur de 1936 n'ayant pas eu l'intention de limiter à cet égard les pouvoirs du Roi.

Quant à l'arrêté-loi du 31 janvier 1945, il ne dit rien au sujet des modalités d'exécution dans le temps de sorte que la détermination de ces modalités est laissée à l'appréciation du Ministre.

Le projet prévoit que, sous réserve des dispositions inchangées des lois des 2 juin 1856, 25 mai 1880 et 14 décembre 1910, toutes les investigations visées aux chapitres I à IV seront exécutées soit à des dates ou suivant une périodicité à fixer par le Roi, soit de façon permanente, au fur et à mesure de la survenance d'événements que le Roi aura préalablement définis.

Gebeurlijk zal de bevoegde Minister, samen met de Hoge Raad voor de Statistiek, het al dan niet confidentieel karakter (volgens de zin van de wet) van een of andere individuele inlichting beoordelen.

Het gevaar voor misbruik is onbestaande, niet alleen wegens de verplichte tussenkomst van de Hoge Raad voor de Statistiek, wetenschappelijk college met een onbetwist gezag bekleed, maar ook omdat de Regering, die er alle belang bij heeft de juistheid der statistieken optimaal te bevorderen, steeds de uiterste voorzichtigheid zal in acht nemen, temeer daar elke willekeur haar politieke verantwoordelijkheid op het spel zou zetten.

Stippen wij ten slotte aan dat de eindbeschikking van artikel 14 elke afwijking uitsluit wat betreft de inlichtingen die verzameld werden bij gelegenheid van steekproeven op het opmaken van gezondheidsstatistieken :

- het aanwenden van de individuele inlichtingen, ingewonnen bij middel van een gedeeltelijk onderzoek tot een ander doel dan dit van het onderzoek zelf, komt inderdaad als ondenkbaar voor;
- wat betreft de inlichtingen die normaal door het geneeskundig geheim gedekt zijn, deze zijn uiteraard vertrouwelijk en ontsnappen daardoor aan het toepassingsgebied van artikel 14.

HOOFDSTUK VI.

Bepalingen gemeen aan de onderzoeken bedoeld in hoofdstukken I tot IV.

§ 1. DE UITVOERING VAN DE WET.

1. Principe.

Art. 15.

Artikel 15 is gewijd aan de manier waarop de wet ten uitvoer gelegd wordt.

a) *Vaststelling van de datum der onderzoeken.*

Lid 1 bepaalt de modaliteiten van uitvoering in de tijd van de bij het ontwerp toegelaten onderzoeken.

Deze modaliteiten zijn reeds het voorwerp van bijzondere bepalingen in de wetten van 2 juni 1856, 25 mei 1880 en 14 december 1910. Deze drie wetten bepalen dat de algemene tellingen tienjaarlijks zijn. Overeenkomstig de wet van 1880 hebben zij plaats in de loop van de jaren met een tiendelig jaartal; aan de Koning wordt de mogelijkheid gelaten over de datum van de opname te beslissen.

Van haar kant voorziet de wet van 18 december 1936 de uitvoering van onderzoeken op door de Koning te bepalen data, zonder uitdrukkelijk te preciseren dat, krachtens deze bepaling, de Regering niet alleen op een bepaalde datum tot tellingen mag overgaan maar ook onafgebroken of periodieke statistieken mag voorschrijven.

Het betreft hier een leemte, daar de wetgever van 1936 niet het inzicht had hieromtrent de machten van de Koning te beperken.

Wat betreft de besluitwet van 31 januari 1945, deze bewaart het stilzwijgen over de modaliteiten van de uitvoering in de tijd, zodat de vaststelling van deze modaliteiten aan de appreciatie van de Minister overgelaten wordt.

Het ontwerp voorziet dat, onder voorbehoud van de ongewijzigde beschikkingen van de wetten van 2 juni 1856, 25 mei 1880 en 14 december 1910 al de in de hoofdstukken I tot IV bedoelde onderzoeken zullen uitgevoerd worden hetzij op data of volgens een periodiciteit door de Koning te bepalen, hetzij op bestendige wijze, naarmate het voorkomen van feiten die de Koning vooraf zal bepaald hebben.

b) *Exécution par arrêté royal.*

Sous réserve du régime transitoire prévu par l'article 25, les investigations statistiques visées par le projet seront, dans un souci d'uniformité, ordonnées par arrêté royal.

On sait que, jusqu'à ce jour, les enquêtes effectuées en vertu de l'arrêté-loi du 31 janvier 1945 (et qui trouveront dorénavant leur fondement légal dans le chapitre II) étaient ordonnées par des arrêtés ministériels.

c) *Intervention du Conseil supérieur de Statistique.*

L'article 15 prescrit que les arrêtés d'exécution seront soumis à l'avis préalable du Conseil supérieur de Statistique. Une disposition analogue figure déjà à l'article 2 de la loi du 18 décembre 1936. L'arrêté-loi du 31 janvier 1945 est muet à cet égard, de même que la loi du 2 juin 1856 et celle du 14 décembre 1910.

L'intervention du Conseil supérieur de Statistique comme organe consultatif a été basée, jusqu'en 1936, sur les seules prescriptions réglementaires qui régissaient l'activité de ce collège depuis sa création par l'arrêté royal du 16 mars 1841.

Il a semblé opportun d'inscrire dans la loi même, comme l'avait fait déjà le législateur de 1936, l'intervention obligatoire du Conseil supérieur de Statistique.

d) *Référence au fondement légal.*

L'article 15 prescrit que les arrêtés royaux pris en exécution de la nouvelle loi devront se référer, dans leur préambule, aux articles des sections I à IV dont ils assurent l'exécution. Cette référence doit permettre aux assujettis de se rendre compte de l'usage qui sera fait des déclarations individuelles imposées par l'arrêté (art. 2, 6, 11 ou 13).

e) *Intervention de l'Institut national de Statistique.*

L'article 15 contient enfin une disposition qui correspond à la disposition finale de l'article premier de la loi du 18 décembre 1936; il stipule que les investigations permises par le projet sont faites à l'intervention de l'Institut national de Statistique.

Il pourrait être objecté que le dernier alinéa de l'article 15 constitue, si l'on s'en tient à la rigueur des principes, une immixtion dans l'organisation du Pouvoir exécutif et dépouille partiellement le Roi d'attributions que lui confient les articles 29 et 67 de la Constitution.

Remarquons à ce sujet que les pouvoirs d'investigation accordés par le projet ne sont pas inconditionnels. Le Roi ne peut en user que suivant certaines modalités expressément prévues, afin de sauvegarder au maximum le caractère scientifique des investigations.

La sauvegarde de ce caractère scientifique exige que l'exercice du pouvoir accordé soit entouré de certaines garanties que seul le législateur est en mesure de donner aux citoyens.

C'est ainsi que l'exclusion de toute utilisation fiscale des déclarations individuelles recueillies ne peut être garantie que si l'Administration, habilitée à recevoir ces déclarations, est préalablement mise en mesure de les soustraire aux pouvoirs d'investigation dont disposent les instances fiscales

b) *Uitvoering bij koninklijk besluit.*

Onder voorbehoud van het overgangsstelsel voorzien bij artikel 25, zullen de bij het ontwerp bedoelde statistische onderzoeken met het oog op de eenvormigheid bij koninklijk besluit voorgeschreven worden.

Men weet dat, op heden, de onderzoeken uitgevoerd ingevolge de besluitwet van 31 januari 1945 (en die voortaan hun wettelijke grondslag in hoofdstuk II zullen vinden) bij ministeriële besluiten voorgeschreven werden.

c) *Tussenkost van de Hoge Raad voor de Statistiek.*

Artikel 15 bepaalt dat de uitvoeringsbesluiten aan het voorafgaand advies van de Hoge Raad voor de Statistiek zullen onderworpen worden. Een dergelijke bepaling komt reeds voor in artikel 2 van de wet van 18 december 1936. De besluitwet van 31 januari 1945 evenals de wetten van 2 juni 1856 en 14 december 1910 zeggen hieromtrent niets.

De tussenkost van de Hoge Raad voor de Statistiek als raadgevend lichaam was, tot in 1936, alleen gebaseerd op de reglementaire beschikkingen die de werking van dit college beheersten sedert zijn oprichting bij koninklijk besluit van 16 maart 1841.

Het is nuttig gebleken in de wet zelf de verplichte tussenkost van de Hoge Raad voor de Statistiek te voorzien, zoals de wetgever van 1936 het reeds deed.

d) *Verwijzing naar de wettelijke grondslag.*

Artikel 15 schrijft voor dat de koninklijke besluiten in uitvoering van de nieuwe wet genomen in hun inleiding zullen verwijzen naar de artikelen van de hoofdstukken I tot IV, waarvan zij de uitvoering verzekeren. Deze referentie moet aan de tellingplichtigen toelaten zich rekenschap te geven van het gebruik dat van de door het besluit opgelegde individuele aangiften zal gemaakt worden (art. 2, 6, 11 of 13).

e) *Tussenkost van het Nationaal Instituut voor de Statistiek.*

Artikel 15 houdt tenslotte een bepaling in die beantwoordt aan de eindbeschikking van artikel 1 van de wet van 18 december 1936; het bepaalt dat de door het ontwerp toegelaten onderzoeken door toedoen van het Nationaal Instituut voor de Statistiek uitgevoerd worden.

Indien men zich houdt aan de gestrengheid der principes zou men kunnen opwerpen dat het laatste lid van artikel 15 neerkomt op een inmenging in de inrichting der Uitvoerende Macht, die de Koning gedeeltelijk bevoegdheden ontnemt die Hem door artikelen 29 en 67 van de Grondwet toevertrouwd worden.

Stippen wij hieromtrent aan dat de door het ontwerp toegekende habilitatie niet onvoorwaardelijk is. De Koning mag er slechts gebruik van maken volgens zekere uitdrukkelijk voorziene modaliteiten, die erop gericht zijn zoveel mogelijk het wetenschappelijk karakter van de onderzoeken te verhogen.

De vrijwaring van dit wetenschappelijk karakter vereist dat de uitoefening van de toegekende macht zou omringd worden met zekere waarborgen, die alléén de wetgever aan de burgers kan verstrekken.

Aldus kan de uitsluiting van elk fiscaal gebruik der ingewonnen individuele aangiften slechts gewaarborgd worden indien de Administratie die bevoegd is om deze aangiften te ontvangen vooreerst in staat gesteld wordt deze aangiften te onttrekken aan de onderzoeksmacht waar-

aux termes de l'article premier de la loi du 28 juillet 1938 sur l'exacte perception des impôts.

De telles conditions sont réunies par l'Institut national de Statistique : après que le Roi, par ses arrêtés des 27 octobre 1934 et 7 août 1939 contresignés par tous les Ministres, eût centralisé au sein de l'Institut national de Statistique tous les services statistiques de l'Etat, le législateur, dans un souci d'objectivité scientifique, a voulu lui-même soustraire cette Administration aux pouvoirs d'investigation qu'il venait de conférer au Ministre des Finances (alinéa 3 de l'article premier de la loi citée du 28 juillet 1938).

Afin que le caractère scientifique des dénombrements prévus par le projet soit garanti aussi dans l'avenir, le Gouvernement désire qu'on ne puisse, à la faveur d'un remaniement ultérieur de l'organisation du Pouvoir exécutif, confier l'exécution de ces dénombrements à un autre service, pour lequel il n'est pas actuellement établi qu'il réunirait à suffisance les conditions auxquelles est subordonné l'exercice du pouvoir d'investigation statistique.

La portée du dernier alinéa de l'article 15 n'est donc nullement d'empêcher le Roi d'organiser comme Il l'entend le Pouvoir exécutif : elle est uniquement d'empêcher que les investigations soient exécutées par des services autres que l'Institut national de Statistique, sans nouvelle intervention du législateur.

2. Dérogations en ce qui concerne certaines investigations visées à la section II.

Art. 16.

L'article 15 établit le double principe de l'exécution des investigations à l'intervention de l'Institut national de Statistique et de la consultation préalable du Conseil supérieur de Statistique; l'article 16 prévoit les cas où il pourra exceptionnellement être dérogé à ces deux règles.

Ces cas ne visent que les investigations prévues au chapitre II, c'est-à-dire celles qui, jusqu'à ce jour, sont exécutées en application de l'arrêté-loi du 31 janvier 1945.

L'arrêté royal du 7 août 1939 portant centralisation intégrale des services statistiques de l'Etat a prescrit, dans son article premier : « L'Institut national de Statistique est seul chargé :

» 1° d'exécuter les grands dénombrements périodiques et enquêtes et d'établir toutes les statistiques de l'Etat, à l'exclusion des enquêtes et relevés de renseignements faisant partie de la pratique administrative courante, à laquelle ils sont inséparablement liés par leur but spécial limité aux exigences directes du service intéressé;

» 2° de centraliser la publication de tous les renseignements statistiques;

» 3° d'étudier, au point de vue scientifique et au point de vue technique, les statistiques dont l'élaboration ne lui est pas confiée, conformément à l'exception prévue sous le 1° du présent article; il surveille l'établissement de ces statistiques. »

Le législateur a voulu consacrer la distinction entre les statistiques à élaborer par l'Institut national de Statistique et celles qui doivent pouvoir l'être en dehors de l'Institut.

over de fiscale instanties beschikken, overeenkomstig de bewoordingen van het eerste artikel der wet van 28 juli 1938 op de juiste heffing der belastingen.

Aan deze voorwaarden voldoet het Nationaal Instituut voor de Statistiek : nadat de Koning, bij zijn besluiten van 27 oktober 1934 en 7 augustus 1939, tegengetekend door al de Ministers, eerst al de statistiekdiensten van de Staat in de schoot van het Nationaal Instituut voor de Statistiek gecentraliseerd had, heeft de wetgever zelf, bekommerd om de wetenschappelijke objectiviteit, dit Bestuur gevrijwaard tegen de onderzoeksmachten die hij aan de Minister van Financiën had toegekend (lid 3 van het eerste artikel der reeds vermelde wet van 28 juli 1938).

Om ook in de toekomst het wetenschappelijk karakter der door het ontwerp voorziene tellingen te waarborgen, verlangt de wetgever dat men, bij een latere omvorming van de inrichting der Uitvoerende Macht, de uitvoering van deze tellingen niet zou kunnen opdragen aan een andere dienst, waarvan het thans niet vaststaat of hij in voldoende mate de voorwaarden zou verenigen waaraan de uitoefening van de statistische onderzoeksmacht ondergeschikt is gemaakt.

Het ligt dus geenszins in de bedoeling van het laatste lid van artikel 15 de Koning te verhinderen de Uitvoerende Macht in te richten zoals Hij het wil : er wordt alleen bedoeld te beletten dat de onderzoeken zouden uitgevoerd worden door andere diensten dan het Nationaal Instituut voor de Statistiek, zonder nieuwe tussenkomst van de wetgever.

2. Afwijkingen wat betreft zekere bij sectie II voorziene onderzoeken.

Art. 16.

Artikel 15 vestigt het dubbel principe van de uitvoering der onderzoeken met tussenkomst van het Nationaal Instituut voor de Statistiek en van de voorafgaande raadpleging van de Hoge Raad voor de Statistiek; artikel 16 voorziet de gevallen waarin uitzonderlijk van deze beide regels kan afgeweken worden.

Deze gevallen hebben slechts betrekking op de in hoofdstuk II voorziene onderzoeken, t.t.z. deze die tot op heden uitgevoerd worden in toepassing van de besluitwet van 31 januari 1945.

Het koninklijk besluit van 7 augustus 1939 houdende algehele centralisatie van de statistiekdiensten van de Staat, schreef in zijn eerste artikel voor : « Alleen het Nationaal Instituut voor de Statistiek wordt belast met :

» 1° het uitvoeren der grote periodieke tellingen en enquêtes en het vaststellen van alle Rijksstatistieken, uitgezonderd de enquêtes en het noteren van inlichtingen die deel uitmaken van de gewone administratieve praktijk waarmede zij onafscheidbaar samengaan, uit hoofde van hun speciaal doel, dat beperkt blijft tot de onmiddellijke vereisten van de belanghebbende dienst;

» 2° het centraliseren van al wat het uitgeven der statistische inlichtingen betreft;

» 3° het bestuderen, zo uit een wetenschappelijk als een technisch oogpunt, van de statistieken waarvan hem de uitwerking, overeenkomstig de onder 1° van dit artikel voorziene uitzondering, niet is opgedragen; de opmaking dezer statistieken staat onder zijn toezicht. »

De wetgever heeft het onderscheid tussen de statistieken door het Nationaal Instituut voor de Statistiek uit te werken en deze, die daarbuiten moeten kunnen uitgewerkt worden, willen bekrachtigen.

Cette distinction ne peut être étendue aux investigations prévues par les chapitres I, III et IV, qui relèvent de la mission propre de l'Institut national de Statistique, telle qu'elle se trouve formulée par l'arrêté royal du 7 août 1939. Jusqu'à ce jour, les investigations permises aux termes de l'arrêté-loi du 31 janvier 1945 étaient d'ailleurs seules à pouvoir être effectuées à l'intervention de services autres que l'Institut national de Statistique et cette situation ne se trouve donc pas modifiée.

Les renseignements recueillis en vertu du chapitre II pouvant l'être au bénéfice d'autres départements ministériels que celui auquel est rattaché l'Institut national de Statistique, il convenait de mettre ce dernier en mesure d'exercer le contrôle scientifique et technique dont le charge l'arrêté royal du 7 août 1939 : c'est la raison pour laquelle l'article 16 prévoit que, s'il est dérogé à la règle qui impose l'intervention de l'Institut national de Statistique, le Ministre dont relève ce service doit être associé à l'élaboration de l'arrêté d'exécution. Il convient de remarquer que sous le régime de l'arrêté-loi du 31 janvier 1945 cette participation est également imposée ainsi qu'il ressort de l'intitulé de cet arrêté-loi. Ici également, rien n'est donc modifié à la situation présente, que le projet ne fait que consacrer.

Ce projet prévoit en outre que le fait que l'Institut national de Statistique n'est pas chargé de l'élaboration des relevés doit être visé dans le préambule de l'arrêté.

La consultation du Conseil supérieur de Statistique fait l'objet de la seconde dérogation prévue par l'article 16.

Le législateur a d'abord estimé que dans certaines circonstances graves, lorsque la moindre information relative à l'objet ou aux modalités de dénombrements projetés apparaîtrait comme dangereuse ou inopportune, eu égard aux effets qu'elle serait susceptible d'entraîner, le Gouvernement doit pouvoir se réserver la possibilité de renoncer à toute communication de ses intentions et dès lors de déroger à l'obligation de consulter préalablement le Conseil supérieur de Statistique.

Le projet prévoit un autre cas, où le Gouvernement pourra décider que le Conseil supérieur de Statistique ne sera pas consulté : il s'agit des dénombrements auxquels procéderaient exceptionnellement d'autres services que l'Institut national de Statistique mais qui, ainsi qu'on l'a exposé *supra*, restent néanmoins soumis au contrôle scientifique et technique de l'Institut national de Statistique. S'il lui apparaît que les relevés en question bien que constituant des statistiques *sensu lato*, ne présentent pas le caractère de statistiques d'intérêt public exigeant, en regard de l'arrêté du Régent du 29 octobre 1946 qui a fixé la mission du Conseil supérieur de Statistique, l'intervention de ce collège, le Ministre qui a l'Institut national de Statistique dans ses attributions doit pouvoir déroger au principe de la consultation dudit Conseil.

Il n'apparaît pas, en effet, qu'il soit expédient et requis d'impliquer ce collège consultatif dans l'élaboration des relevés qui, bien que pouvant accessoirement avoir un caractère statistique, ne sont pas établis en vue de compléter l'appareil des statistiques d'intérêt public confié à ses soins.

Dans les cas où le Conseil supérieur de Statistique n'est exceptionnellement pas consulté, la dérogation doit être visée dans le préambule de l'arrêté d'exécution, et le Ministre a l'obligation de communiquer au Conseil supérieur de Statistique les mesures qui auraient été prises à la faveur de cette dérogation : le Conseil doit en effet demeurer en

Dit onderscheid kan niet uitgebreid worden tot de onderzoeken waarvan sprake in de hoofdstukken I, III en IV, daar deze onder de eigen opdracht vallen van het Nationaal Instituut voor de Statistiek, zoals zij geformuleerd werd in het koninklijk besluit van 7 augustus 1939. Tot op heden waren de onderzoeken die door de besluitwet van 31 januari 1945 waren toegelaten ten andere de enige die door tussenkomst van andere diensten dan het Nationaal Instituut voor de Statistiek konden gehouden worden en aan deze toestand wordt dus niet veranderd.

Daar de op grond van hoofdstuk II ingewonnen inlichtingen kunnen verzameld worden ten bate van andere departementen dan dit waaronder het Nationaal Instituut voor de Statistiek ressorteert, moest men dit laatste in staat stellen de wetenschappelijke en technische controle uit te oefenen, door het koninklijk besluit van 7 augustus 1939 opgelegd : daarom voorziet artikel 16 dat, zo wordt afgeveken van de regel die de tussenkomst van het Nationaal Instituut voor de Statistiek oplegt, de Minister waarvan dit laatste afhangt, moet betrokken zijn in de uitwerking van het uitvoeringsbesluit. Er dient opgemerkt dat onder het regime van de besluitwet van 31 januari 1945 deze deelname eveneens opgelegd is, zoals blijkt uit de titel van deze besluitwet. Ook hier is dus niets gewijzigd aan wat thans bestaat, en slechts door het ontwerp bekrachtigd wordt.

Het ontwerp voorziet daarenboven dat het feit dat het Nationaal Instituut voor de Statistiek niet met de uitwerking der tabellen belast wordt, in de inleiding van het besluit moet vermeld worden.

De raadpleging van de Hoge Raad voor de Statistiek maakt het voorwerp uit van een tweede afwijking voorzien bij artikel 16.

De wetgever heeft eerst en vooral geoordeeld dat, in bepaalde ernstige omstandigheden, wanneer de minste mededeling in verband met het voorwerp of de modaliteiten van de voorgenomen tellingen gevaarlijk of ongepast zou zijn, gelet op de gevolgen die zij zou kunnen meebrengen, de Regering zich de mogelijkheid moet kunnen voorbehouden af te zien van elke mededeling van zijn inzichten en derhalve af te wijken van de verplichting vooraf de Hoge Raad voor de Statistiek te raadplegen.

Het ontwerp voorziet een ander geval waarin de Regering zal kunnen beslissen dat de Hoge Raad voor de Statistiek niet geraadpleegd wordt : het betreft de tellingen waartoe uitzonderlijk andere diensten dan het Nationaal Instituut voor de Statistiek zouden overgaan, maar die zoals hiervoor uiteengezet, niettemin aan de wetenschappelijke en technische controle van het Nationaal Instituut voor de Statistiek onderworpen blijven. Indien het de Minister, die het Nationaal Instituut voor de Statistiek onder zijn bevoegdheid heeft, voorkomt dat die staten, alhoewel zij, *sensu lato*, wel degelijk statistieken zijn, toch niet het karakter van openbaar nut vertonen dat, luidens het besluit van de Regent van 29 oktober 1946, de tussenkomst van de Hoge Raad voor de Statistiek wettigt, moet van de raadpleging kunnen afgezien worden.

Het blijkt inderdaad niet dat het gepast en vereist is dit adviserend college te betrekken in de uitwerking van staten die, alhoewel zij in bijkomende orde een statistisch karakter kunnen hebben, toch niet opgemaakt worden met het oog op het aanvullen van het apparaat der statistiek van openbaar nut, dat aan zijn zorgen toevertrouwd werd.

In de gevallen waarin de Hoge Raad voor de Statistiek uitzonderlijk niet geraadpleegd wordt, moet de afwijking in de inleiding van het uitvoeringsbesluit vermeld worden en de Minister is verplicht aan de Hoge Raad voor de Statistiek de maatregelen mede te delen die in toepassing van deze afwijking zouden genomen zijn : de Raad moet inder-

mesure d'assumer le rôle que lui confie l'arrêté du Régent du 29 octobre 1946 et dès lors d'émettre, le cas échéant, un avis sur la façon dont la loi constituant le fondement juridique du pouvoir d'investigation statistique de l'Etat, a été appliquée.

§ 2. LE SECRET PROFESSIONNEL.

Art. 17.

L'obligation au secret professionnel auquel sont tenus tous les agents et mandataires de l'Institut national de Statistique ne se trouve pas formulée d'une manière uniforme dans les dispositions qui constituent le fondement légal des activités de ce service.

La loi du 2 juin 1856 et celle du 14 décembre 1910 sont muettes à ce sujet; la loi du 18 décembre 1936 et l'arrêté-loi du 31 janvier 1945, par contre, contiennent, respectivement en leurs articles 4 et 5, une disposition relative au secret professionnel.

Les agents et mandataires sont tenus au secret professionnel par d'autres dispositions légales, notamment par :

— l'article 458 du Code pénal, qui les lie au même titre que les autres personnes dépositaires par état ou par profession des secrets qu'on leur confie;

— l'article 9, alinéa 2, de l'arrêté royal du 2 octobre 1937 en tant qu'ils sont soumis au Statut des agents de l'Etat, et

— l'article 2 de l'arrêté du Régent du 30 avril 1947 en ce qui concerne les agents temporaires.

Il s'avère cependant opportun de libeller d'une façon uniforme l'obligation au secret, dont le respect intéresse tous ceux qui sont touchés par les pouvoirs d'investigation exercés à l'intervention desdits agents.

Il y a lieu aussi et surtout de renforcer cette obligation, eu égard à l'extension qu'ont pris lesdits pouvoirs depuis la guerre 1914-1918.

Il convient enfin de prévoir l'obligation au secret dans le chef des membres du Conseil supérieur de Statistique.

Comme sous le régime de la loi du 18 décembre 1936 et de l'arrêté-loi du 31 janvier 1945, les fonctionnaires et mandataires chargés de recueillir les renseignements ou de collaborer de quelque façon que ce soit aux travaux statistiques, sont, en vertu de l'article 17, rendus responsables de toute divulgation directe ou indirecte des renseignements statistiques individuels.

Il est possible que l'Institut national de Statistique soit amené en application de l'article 14, à dévoiler certains renseignements individuels : il est évident qu'un fonctionnaire qui communiquerait de telles données, qui ne sont pas tenues secrètes, ne se rendrait coupable d'aucune « divulgation ».

De même, en application de l'article 2, c, premier alinéa, des données anonymes mais identifiables pourraient être livrées au public avec l'assentiment des déclarants. Tant que la communication de ces renseignements ne s'accompagne pas d'une identification explicite, il n'y aura pas de divulgation tombant sous le coup de l'article 17.

D'autre part, il se peut que des renseignements globaux ne soient pas publiés par l'Institut national de Statistique parce que considérés comme confidentiels. Il en serait ainsi

daad in staat blijven de rol te vervullen die hem door het besluit van de Regent van 29 oktober 1946 werd toegewezen en moet derhalve gebeurlijk een advies kunnen uitbrengen omtrent de wijze waarop de wet, die de juridische grondslag vormt van de statistische onderzoekingsmacht van de Staat, toegepast werd.

§ 2. HET BEROEPSGEHEIM.

Art. 17.

De verplichting tot het beroepsgeheim, waartoe al de agenten en mandatarissen van het Nationaal Instituut voor de Statistiek gehouden zijn, is niet op eenvormige wijze geformuleerd in de beschikkingen die de wettelijke grondslag van de bedrijvigheid van dit bestuur uitmaken.

De wetten van 2 juni 1856 en 14 december 1910 bewaren dienaangaande het stilzwijgen; de wet van 18 december 1936 en de besluitwet van 31 januari 1945 daarentegen bevatten respectievelijk in hun artikelen 4 en 5 een beschikking betreffende het beroepsgeheim.

De personeelsleden en mandatarissen zijn door andere wettelijke beschikkingen tot het beroepsgeheim gehouden, nl. door :

— artikel 458 van het Strafwetboek dat hen bindt tenzelfden titel als de andere personen die door hun staat of beroep houder zijn van hun toevertrouwde geheimen;

— artikel 9, alinea 2, van het koninklijk besluit van 2 oktober 1937 in zo verre zij onderworpen zijn aan het Statuut van de Rijksagenten, en

— artikel 2 van het besluit van de Regent van 30 april 1947 wat betreft de tijdelijke agenten.

Het is nochtans nuttig de verplichting tot geheimhouding op eenvormige wijze in te kleden, daar de eerbiediging van die verplichting al degenen aanbelangt die getroffen zijn door de onderzoeksmachten, uitgeoefend met tussenkomst van genoemde personeelsleden.

Deze verplichting dient ook en vooral versterkt, gelet op de uitbreiding die genoemde machten sinds de oorlog 1914-1918 genomen hebben.

Ten slotte past het dezelfde verplichting tot geheimhouding aan de leden van de Hoge Raad voor de Statistiek op te leggen.

Zoals onder het stelsel van de wet van 18 december 1936 en van de besluitwet van 31 januari 1945 zijn, ingevolge artikel 17, de ambtenaren en mandatarissen die gelast zijn met het inwinnen van de inlichtingen of op welke wijze ook deelnemen aan de statistische werkzaamheden, verantwoordelijk voor iedere rechtstreekse of onrechtstreekse ruchtbarmaking der individuele statistische inlichtingen.

In toepassing van artikel 14 kan het Nationaal Instituut voor de Statistiek uitzonderlijk zekere individuele inlichtingen onthullen : het spreekt vanzelf dat aan een ambtenaar die dergelijke gegevens, die niet geheim gehouden worden, zou mededelen geen « ruchtbarmaking » zou kunnen verweten worden.

Evenzo zouden, in toepassing van artikel 2, c, eerste alinea, naamloze doch identificeerbare gegevens aan het publiek kunnen verstrekt worden, met de instemming van de aangevers. Zolang de mededeling van deze inlichtingen niet vergezeld gaat van een uitdrukkelijke identificatie, zal er geen ruchtbarmaking zijn die onder toepassing van artikel 17 valt.

Anderzijds kan het voorkomen dat globale inlichtingen niet door het Nationaal Instituut voor de Statistiek gepubliceerd worden, omdat men oordeelt dat ze vertrouwelijk

par exemple de relevés dont les résultats globaux intéresseraient la défense nationale au point que leur divulgation serait inopportune ou dangereuse.

Il va sans dire que le fonctionnaire qui divulguerait de tels renseignements tomberait sous le coup de sanctions au même titre que celui qui dévoilerait des renseignements individuels.

Enfin, en dehors des renseignements individuels, individualisables ou globaux jugés confidentiels, il convient de veiller au secret des informations qui se trouvent visées à l'article 7.

Ce qui précède explique pourquoi l'article 17 interdit d'une manière générale la divulgation de tout ce qui n'est pas publié ou communiqué au public par l'Institut national de Statistique.

Cette interdiction s'applique à tous ceux qui, à quelque titre que ce soit, détiennent des renseignements visés ci-dessus, qu'ils soient fonctionnaires, agents ou mandataires de services publics ou membres du Conseil supérieur de Statistique.

Elle va sensiblement au-delà de ce qui était prévu par la loi du 18 décembre 1936 et par l'arrêté-loi du 31 janvier 1945 : alors que sous le régime de ces lois l'article 458 du Code pénal était intégralement applicable aux fonctionnaires et mandataires détenteurs de renseignements couverts par le secret professionnel, l'article 17 du projet leur interdit la divulgation de ces renseignements même dans le cas visé par l'article 29 du Code d'Instruction criminelle ou lorsqu'ils sont appelés à témoigner en justice.

Les sanctions prévues par l'article 458 du Code pénal leur sont applicables en cas d'infraction.

§ 3. LE CONTROLE

DE L'EXECUTION DES INVESTIGATIONS. RECHERCHE ET CONSTATATION DES INFRACTIONS.

Art. 18.

Actuellement les conditions qui régissent le contrôle susvisé diffèrent selon le fondement légal des investigations.

S'il s'agit de statistiques prescrites par la loi du 2 juin 1856, la loi du 14 décembre 1910 ou la loi du 18 décembre 1936, aucun agent de l'Etat n'est investi des pouvoirs d'agent verbalisant. Lorsqu'une infraction à l'une de ces dispositions légales est constatée par un fonctionnaire, ce dernier doit, conformément à l'article 29 du Code d'Instruction criminelle, en donner avis sur le champ au Procureur du Roi compétent.

S'il s'agit par contre de statistiques prescrites par l'arrêté-loi du 31 janvier 1945, certains agents de l'Etat sont revêtus de la qualité d'officier de police judiciaire, aux termes de l'arrêté-loi du 22 janvier 1945. Pour que ces agents aient ladite qualité, ils suffit qu'ils soient commissionnés par le Ministre des Affaires Economiques, celui-ci ayant la statistique dans ses attributions.

Le projet de loi se propose de supprimer les différences exposées ci-dessus qui reposent sur une distinction de fondement légal, malaisément perceptible par l'assujetti, et ne justifiant pas, au demeurant, une différence quelconque dans le système répressif.

L'article 18 reconnaît uniformément, dans tout le domaine statistique, et ce sans préjudice des devoirs incombant aux officiers de police judiciaire, la compétence d'agent verbalisant aux agents de l'Etat, commissionnés à cette fin par arrêté royal.

zijn. Dat zou bijvoorbeeld het geval zijn met bepaalde opnamen waarvan de globale uitkomsten zouden betrekking hebben op de landsverdediging, en waarvan de ruchtbaarmaking ongewenst of gevaarlijk zou zijn.

Onnodig er op te wijzen dat de ambtenaar die dergelijke inlichtingen zou ruchtbaar maken een sanctie zou oplopen, juist zoals deze die individuele inlichtingen zou onthullen.

Ten slotte past het, behoudens de individuele, identificeerbare of globale inlichtingen die vertrouwelijk geoordeeld worden, te waken over de geheimhouding van de informatie die in artikel 7 bedoeld worden.

Uit wat voorafgaat blijkt waarom artikel 17 op een algemene wijze de ruchtbaarmaking verbiedt van al hetgeen door het Nationaal Instituut voor de Statistiek niet gepubliceerd of aan het publiek medegedeeld wordt.

Dit verbod is van toepassing op al diegenen die, ten welke titel ook, houder zijn van bovenbedoelde inlichtingen, of het nu ambtenaren, beambten of mandatarissen van openbare diensten zijn of leden van de Hoge Raad voor de Statistiek.

Het strekt zich gevoelig verder uit dan hetgeen door de wet van 18 december 1936 en de besluitwet van 31 januari 1945 werd voorzien : terwijl onder het stelsel van deze wetten artikel 458 van het Strafwetboek volkomen van toepassing was op de ambtenaren en mandatarissen, houders van inlichtingen die gedekt zijn door het beroepsgeheim, legt artikel 17 van het ontwerp hen verbod op deze inlichtingen ruchtbaar te maken, zelfs in het geval bedoeld bij artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering of wanneer zij geroepen zijn om in rechte te getuigen.

De straffen voorzien bij artikel 458 van het Strafwetboek zijn op hen van toepassing ingeval van inbreuk.

§ 3. DE CONTROLE

VAN DE UITVOERING DER ONDERZOEKINGEN. OPSPORING EN VASTSTELLING VAN DE INBREUKEN.

Art. 18.

Thans verschillen de voorwaarden waarin het toezicht geschiedt naargelang de wettelijke grondslag der onderzoeken.

Indien het statistieken betreft, voorgeschreven door de wet van 2 juni 1856, de wet van 14 december 1910 of de wet van 18 december 1936, bezit geen enkel agent van de Staat de macht om te verbaliseren. Wanneer een inbreuk op een van deze wettelijke beschikkingen wordt vastgesteld door een ambtenaar, dan moet deze laatste overeenkomstig artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering er terstond kennis van geven aan de bevoegde Procureur des Konings.

Indien het daarentegen statistieken betreft voorgeschreven bij de besluitwet van 31 januari 1945, hebben zekere agenten van de Staat de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie ingevolge de besluitwet van 22 januari 1945 : het volstaat dat zij aangesteld zijn door de Minister van Economische Zaken, die de statistiek onder zijn bevoegdheid heeft.

Het ligt in de bedoeling van het wetsontwerp de hierboven aangeduide verschillen af te schaffen; zij berusten op een onderscheid van wettelijke grondslag dat door de tellingplichtige moeilijk is waar te nemen en dat overigens geen verschil in het beteugelingssysteem rechtvaardigt.

Onverminderd de plichten opgedragen aan de officieren van gerechtelijke politie verleent artikel 18, op eenvormige wijze en op gans het gebied van de statistiek, de hoedanigheid van verbaliserend agent aan de staatsbedienden daartoe aangesteld bij koninklijk besluit.

L'article 18 permettra au Roi de confier la recherche et la constatation des infractions dans chacun des multiples domaines statistiques aux personnes qui apparaissent comme étant techniquement les mieux préparées à cette tâche, souvent difficile et nuancée.

L'attribution du droit de verbaliser aux « membres de la police communale et de la gendarmerie » pourrait sembler excessive.

Elle répond uniquement à la nécessité de disposer, aux fins d'un contrôle statistique efficace, d'équipes à la fois suffisamment nombreuses et suffisamment préparées pour faire face à la tâche qui incombe à l'Administration de la Statistique lors des grands dénombrements périodiques ou occasionnels.

Il est à remarquer que des précautions spéciales sont prévues par l'article 18, § 4, lorsqu'il s'agit d'exercer les pouvoirs définis par ledit article à l'égard de membres du corps médical.

§ 4. L'EXECUTION D'OFFICE.

Art. 19 et 20.

Les dispositions de l'article 19 combinées avec celles de l'article 18 ont pour objet de rendre possible l'exécution d'office impliquant visite domiciliaire.

L'article 10 de la Constitution prévoit qu'une visite domiciliaire ne peut avoir lieu que dans les cas prévus par la loi et « dans la forme qu'elle prescrit ». En l'occurrence, la loi du 18 décembre 1936, l'arrêté-loi du 31 janvier 1945 et la loi du 14 décembre 1910 prévoient l'exécution d'office mais omettent de définir les formes suivant lesquelles les visites domiciliaires éventuelles devraient s'effectuer.

De son côté, la loi du 2 juin 1856 est muette en ce qui concerne l'exécution d'office.

Il s'ensuit que les agents éventuellement chargés d'exécuter ces lois en lieu et place des citoyens récalcitrants ne peuvent s'acquitter de cette mission, soit parce que l'exécution d'office n'est pas prévue, soit parce qu'ils ne sont pas en mesure de respecter les formes dont la Constitution a voulu entourer toute violation de domicile et que lesdites lois, en l'occurrence, ont négligé de prévoir.

C'est cette lacune qu'il convenait de combler de même qu'il y avait lieu de prévoir une procédure pour l'exécution d'office et un mode uniforme de fixation et de recouvrement des frais mis à charge des défaillants. C'est à ce triple souci que répondent les articles 19 et 20 combinés avec l'article 18, § 3, du projet.

§ 5. LES SANCTIONS.

Art. 21 et 22.

Des peines extrêmement sévères (allant jusqu'à cinq ans de prison et un million de francs d'amende et pouvant comporter en outre la confiscation du cheptel, des moyens de production, de transport, etc., la fermeture de l'établissement et l'interdiction d'exercer une profession) sont prévues par l'arrêté-loi du 22 janvier 1945 et répriment les infractions commises à l'occasion des investigations effectuées en exécution de l'arrêté-loi du 31 janvier 1945, tandis que de simples peines de police sont prévues par la loi du 18 décembre 1936.

Artikel 18 zal de Koning toelaten de opzoeking en de vaststelling van de inbreuken op elk der menigvuldige statistische gebieden toe te vertrouwen aan die personen die technisch het best op deze vaak moeilijke en genuanceerde taak voorbereid zijn.

De toekenning van het recht tot verbaliseren aan « de leden van de gemeentelijke politie en van de rijkswacht » zou overbodig kunnen schijnen.

Zij beantwoordt enkel aan de noodzakelijkheid, met het oog op een doeltreffende statistische controle, te beschikken over ploegen die tegelijk voldoende talrijk zijn en ook voldoende voorbereid om de taak, die het Bestuur van de Statistiek te beurt valt, bij de grote periodieke of toevallige tellingen tot een goed einde te brengen.

Er dient opgemerkt dat artikel 18, § 4, bijzondere voorzorgsmaatregelen voorziet wanneer het er op aankomt de in dit artikel voorziene machten uit te oefenen tegenover leden van het geneesherenkorps.

§ 4. DE UITVOERING VAN AMBTSWEGE.

Art. 19 en 20.

De bepalingen van artikel 19, samen met deze van artikel 18, hebben tot doel de uitvoering van ambtswege, met inbegrip van het huisbezoek, mogelijk te maken.

Artikel 10 van de Grondwet voorziet dat een huisbezoek slechts in de door de wet voorziene gevallen en « in de door haar voorziene vorm » kan plaats hebben. De wet van 18 december 1936, de besluitwet van 31 januari 1945 en de wet van 14 december 1910 voorzien weliswaar de uitvoering van ambtswege maar zij laten na de vormen, volgens dewelke gebeurlijke huisbezoeken zouden moeten geschieden, te bepalen.

De wet van 2 juni 1856 van haar kant bewaart het stilzwijgen wat betreft de uitvoering van ambtswege.

Daaruit volgt dat de personeelsleden die gebeurlijk in de plaats van de weerspannige burgers met de uitvoering der wet belast zijn zich niet van hun zending kunnen kwijten, hetzij omdat de uitvoering van ambtswege niet voorzien is, hetzij omdat zijzelf niet in staat zijn de vormen te eerbiedigen waarmede de grondwet elke woonstschennis heeft willen omringen en waarover de wetten in dit geval het stilzwijgen hebben bewaard.

Het kwam er op aan deze leemte aan te vullen, evenals een procedure te voorzien voor de uitvoering van ambtswege en een eenvormige wijze voor vaststelling en terugvordering der kosten, die de ingebrekeblijvenden ten laste worden gelegd. Artikelen 19 en 20 samen met artikel 18, § 3, van het ontwerp beantwoorden aan deze drievoudige bekommernis.

§ 5. DE STRAPBEPALINGEN.

Art. 21 en 22.

Uiterst strenge straffen worden voorzien door de besluitwet van 22 januari 1945 (gaande tot vijf jaar gevang en één miljoen frank boete en die tevens het inbeslag nemen van de veestapel, de productiemiddelen, de vervoermiddelen, enz., de sluiting van de inrichting en het ontzeggen van het recht tot het uitoefenen van een beroep kunnen omvatten); zij beteugelen de inbreuken bedreven bij gelegenheid van de onderzoeken die gehouden worden in uitvoering van de besluitwet van 31 januari 1945; anderszijds worden door de wet van 18 december 1936 slechts eenvoudige politiestraffen voorzien.

De son côté, la loi du 2 juin 1856 (art. 5) prévoit pour les infractions proprement statistiques (exécution du recensement) une amende ne pouvant dépasser 100 francs et un emprisonnement subsidiaire de 1 à 7 jours.

Enfin la loi du 14 décembre 1910 comporte une peine d'amende de 1 à 25 francs et un emprisonnement de 1 à 7 jours.

Il n'y a donc aucune homogénéité dans la façon dont sont sanctionnés les manquements aux règles qui régissent l'établissement des statistiques officielles.

Il convenait de remédier à cette situation et d'uniformiser les dispositions éparses relatives aux peines.

Considérant l'incidence de plus en plus dommageable que peut avoir, eu égard à l'extension de la statistique, l'établissement de relevés faussés par des déclarations inexactes, il est apparu nécessaire de renforcer les sanctions portées par la loi du 18 décembre 1936, sans atteindre toutefois le niveau des peines prévues par l'arrêté-loi du 22 janvier 1945.

Les peines de police ne sont en effet plus en rapport avec l'importance accrue de l'infraction statistique.

Un autre argument, d'ordre pratique milite en faveur de l'adoption de sanctions plus sévères que celles prévues par la loi de 1936, mais qui laissent au juge la faculté de doser la peine selon l'importance réelle de l'infraction. Avant d'avoir recours aux moyens répressifs, l'Institut national de Statistique doit épuiser, à l'égard des recensés, tous les moyens de persuasion dont il dispose; c'est la tâche essentielle et traditionnelle des moniteurs dudit Institut qui ne pourraient invoquer la qualité d'agent verbalisant qui leur serait attribuée en application de l'article 18 qu'en cas d'échec de ces moyens de persuasion. Cette façon de procéder, si elle est psychologiquement recommandable, risque cependant, en cas de mauvaise volonté, de rendre impossible toute répression en dépassant le délai de prescription de l'action publique qui n'excède pas six mois pour les contraventions. Le renforcement des peines, en portant en l'espèce à trois ans le délai de prescription de l'action publique, évite le risque susvisé.

Notons en conclusion que l'on s'est inspiré pour la détermination des peines qui doivent sanctionner les infractions proprement statistiques, de ce que prévoit la loi sur le registre de commerce : c'est en s'inspirant de cette loi qu'on a notamment supprimé les peines de prison pour les infractions primaires et qu'on a fixé à 10 000 francs le maximum de l'amende.

§ 6. LA PUBLICATION.

Art. 23.

L'article 23 répond au souci légitime des assujettis de ne pas voir des publications faites par l'Institut national de Statistique, porter préjudice à leurs intérêts professionnels. Le Roi pourra soumettre la publication des résultats globaux à telles conditions qu'il déterminera après avoir préalablement consulté le Conseil supérieur de Statistique.

Jusqu'à ce jour, la législation était restée muette en ce qui concerne l'opportunité de publier des renseignements globaux et anonymes, mais un arrêté royal du 16 novembre 1938, relatif aux statistiques de la production, avait cependant soumis la publication de ces statistiques à certaines conditions restrictives, eu égard précisément au danger que peut constituer une publication même globale et anonyme pour certains intérêts privés.

Van haar kant voorziet de wet van 2 juni 1856 (art. 5) voor de eigenlijke statistische inbreuken (uitvoering der telling) een boete die 100 frank niet mag overschrijden en een subsidiaire gevangenisstraf van 1 tot 7 dagen.

Ten slotte voorziet de wet van 14 december 1910 een boete van 1 tot 25 frank en een gevangenisstraf van 1 tot 7 dagen.

Er is dus niet de minste homogeniteit in de wijze waarop de inbreuken worden beteugeld op de regelen die het opmaken der officiële statistieken beheersen.

Aan deze toestand moest verholpen worden door de verspreide bepalingen betreffende de straffen eenvormig te maken.

De weerslag van statistieken die door onjuiste aangiften vervalst werden wordt steeds nadeliger, in verband met de uitbreiding van de statistiek; het is dan ook nodig gebleken de sancties voorzien bij de wet van 18 december 1936 te verzwaren, zonder evenwel het peil der straffen voorzien bij de besluitwet van 22 januari 1945 te bereiken.

Politiestraffen zijn inderdaad niet meer in verhouding tot het groeiend belang van de statistische inbreuk.

Een ander argument, van practische aard, pleit ten voordele van sancties die zwaarder zijn dan deze die de wet van 1936 voorzag maar die niettemin de rechter vrijlaten de straf, volgens het werkelijk belang der inbreuk, af te wegen. Alvorens zijn toevlucht te nemen tot beteugelingsmiddelen, moet het Nationaal Instituut voor de Statistiek ten overstaan van zijn tellingplichtigen gebruik maken van alle overredingsmiddelen waarover het beschikt; dit is de voornaamste en traditionele taak der moniteurs van het Instituut, die trouwens de hoedanigheid van verbaliserend agent, die hen zou toegekend worden in toepassing van artikel 18, slechts zouden mogen invoeren wanneer deze overredingsmiddelen zouden gefaald hebben. Deze handelwijze, hoezeer ze ook psychologisch gezien aanbeveling verdient, loopt gevaar in geval van slechte wil van de getelde elke bestraffing onmogelijk te maken daar de termijn van verjaring der publieke vordering, die voor overtredingen 6 maanden bedraagt, te vlug verloopt. Het verzwaren der straffen, dat de verjaringstermijn in casu op drie jaar brengt, laat toe dit risico te ontlopen.

Tot besluit weze opgemerkt dat men voor de vaststelling van de straffen, die de eigenlijke statistische inbreuken moeten sanctionneren, zich heeft laten leiden door hetgeen de wet op het handelsregister voorziet: deze wet tot voorbeeld nemend, heeft men de gevangenisstraffen voor primaire inbreuken afgeschaft en het maximum van de boete op 10 000 frank gebracht.

§ 6. DE PUBLICATIE.

Art. 23.

Artikel 23 beantwoordt aan de gewettigde bezorgheid van de tellingplichtigen hun beroepsbelangen niet in gevaar te laten brengen door publicaties van het Nationaal Instituut voor de Statistiek. De Koning zal de publicatie van globale uitslagen aan die voorwaarden kunnen onderwerpen die Hij zal bepalen, na vooraf de Hoge Raad voor de Statistiek geraadpleegd te hebben.

Tot op heden heeft de wetgever niets gezegd wat betreft de geschiktheid van de publicatie der globale en naamloze inlichtingen, maar een koninklijk besluit van 16 november 1938, betreffende de statistieken van de voortbrenging had nochtans de publicatie van deze statistieken aan zekere beperkende voorwaarden onderworpen, met het oog juist op het gevaar dat een zelfs globale en naamloze bekendmaking voor zekere particuliere belangen kan uitmaken.

Depuis, des dispositions similaires ont été prévues dans l'arrêté royal du 24 mai 1954 coordonnant les arrêtés antérieurs relatifs aux statistiques de la production, dans l'arrêté ministériel du 7 mars 1951 relatif aux statistiques (à fin de réglementation économique) des cokeries, agglomérés de houille, de la métallurgie et des carrières, et dans l'arrêté ministériel du 24 mai 1951, modifié par l'arrêté ministériel du 16 avril 1954, relatif à la statistique de la valorisation des mitrailles ferreuses.

Sans nécessairement se lier aux procédures pratiquées jusqu'à ce jour, il convenait de prévoir certaines mesures de précaution susceptibles d'être appliquées en cas de nécessité à toutes les statistiques de l'Etat. Le Conseil supérieur de Statistique semble, de par sa composition, le mieux indiqué pour donner avis au Gouvernement chaque fois que se pose la question de la publication d'une statistique et que des intérêts privés pourraient s'en trouver lésés.

CHAPITRE VII.

Clauses d'abrogation.

Art. 24.

Le projet abroge la loi du 18 décembre 1936 et l'arrêté-loi du 31 janvier 1945. Il reprend d'ailleurs, en les amendant et en les complétant, des dispositions importantes de ces deux lois.

La loi du 11 septembre 1895 était relative aux recensements agricoles. Cette loi qui constituait un fondement légal au même titre que les lois de 1856, 1910, 1936 et 1945 n'est plus utilisée puisque lesdits recensements s'effectuent soit en vertu de la loi du 18 décembre 1936, soit en exécution de l'arrêté-loi du 31 janvier 1945 (chapitre I ou II du projet). C'est la raison pour laquelle il n'en a pas été question jusqu'ici. Elle est abrogée.

Enfin les dispositions devenues inutiles des lois des 2 juin 1856 et 14 décembre 1910 sont également rapportées.

CHAPITRE VIII.

Disposition transitoire.

Art. 25.

On a vu que l'article 8 attribue pratiquement un caractère précaire aux arrêtés royaux pris en exécution du chapitre II.

Les arrêtés d'exécution de l'arrêté-loi du 31 janvier 1945 (que remplace ledit chapitre) sont des arrêtés ministériels.

L'abrogation de l'arrêté-loi du 31 janvier 1945 n'entraîne pas celle de ces arrêtés ministériels qui, toutefois, en application de l'article 25, ne resteront exceptionnellement en vigueur que jusqu'à l'expiration du sixième mois qui suivra celui de la publication de la nouvelle loi.

Au moment où ils cesseront d'être d'application, ils seront susceptibles d'être remplacés par des arrêtés royaux pris conformément à ce que prescrit l'article 7.

Sedertdien werden gelijkaardige beschikkingen voorzien in het koninklijk besluit van 24 mei 1954 houdende samenschakeling van de vroegere statistieken van de voortbrenging, in het ministerieel besluit van 7 maart 1951 betreffende de statistieken (met economisch reglementeringsdoeleinde) van de cokesfabrieken, de steenkoolbriketten, de ijzernijverheid en de groeven, en in het ministerieel besluit van 16 april 1954, betreffende de statistiek van de valorisatie van ijzerschroot.

Zonder zich noodzakelijkerwijze te binden aan de tot nu toe aangewende procedures, paste het zekere voorzorgsmaatregelen te voorzien, die zo nodig op al de rijksstatistieken kunnen toegepast worden. Door zijn samenstelling schijnt de Hoge Raad voor de Statistiek het best aangewezen om aan de Regering advies te verstrekken, telkens de kwestie van de publicatie van een statistiek zich stelt en particuliere belangen er zouden kunnen door geraakt worden.

HOOFDSTUK VII.

De clausules tot intrekking.

Art. 24.

Het ontwerp trekt de wet van 18 december 1936 en de besluitwet van 31 januari 1945 in. Trouwens neemt het belangrijke beschikkingen van deze beide wetten, geamendeerd en aangevuld, over.

De wet van 11 september 1895 had betrekking op de landbouwtellingen. Deze wet, die een wettelijke basis vormde, ten zelfden titel als de wetten van 1856, 1910, 1936 en 1945 wordt niet meer gebruikt daar genoemde tellingen verricht worden, hetzij ingevolge de wet van 18 december 1936, hetzij in uitvoering van de besluitwet van 31 januari 1945 (hoofdstukken I of II van het ontwerp). Dit is de reden waarom er tot hertoe niet over gesproken werd. Zij wordt ingetrokken.

Eindelijk zijn ook de nutteloos geworden bepalingen van de wetten van 2 juni 1856 en 14 december 1910 ingetrokken.

HOOFDSTUK VIII.

Overgangsbepaling.

Art. 25.

Men heeft gezien dat artikel 8 praktisch een precair karakter toekent aan de in uitvoering van hoofdstuk II genomen koninklijke besluiten.

De uitvoeringsmaatregelen van de besluitwet van 31 januari 1945 (vervangen door voornoemd hoofdstuk) zijn ministeriële besluiten.

De intrekking van de besluitwet van 31 januari 1945 brengt deze van haar uitvoeringsmaatregelen niet mede; nochtans, in toepassing van artikel 25, zullen zij slechts uitzonderlijk van kracht blijven tot bij het ten einde komen van de zesde maand die op de publicatie van de nieuwe wet zal volgen.

Op het ogenblik waarop zij zullen eindigen van toepassing te zijn, zullen zij door koninklijke besluiten genomen overeenkomstig het bepaalde in artikel 7 kunnen vervangen worden.

A leur tour, et conformément aux dispositions de l'article 8, ces arrêtés royaux ne pourront porter que sur des événements ou des situations antérieurs au 1er janvier de la deuxième année suivant celle de leur date.

Le Ministre des Affaires Economiques,

Op hun beurt, en overeenkomstig de beschikkingen van artikel 8, zullen deze koninklijke besluiten slechts mogen betrekking hebben op gebeurtenissen of toestanden die zich zullen voordoen vóór de 1ste januari van het tweede jaar volgend op dit van hun dagtekening.

De Minister van Economische Zaken,

J. VAN DER SCHUEREN.

AVIS DU CONSEIL D'ETAT.

Le Conseil d'Etat, section de législation, deuxième chambre, saisi par le Ministre des Affaires Economiques, le 11 mai 1959, d'une demande d'avis sur un projet de loi « organique du pouvoir d'investigation statistique de l'Etat », a donné le 19 juin 1959 l'avis suivant :

OBSERVATIONS GENERALES.

I.

Suivant les considérations préliminaires développées dans l'Exposé des Motifs, le présent avant-projet entend réaliser un double objectif :

— d'abord, coordonner les différentes lois qui servent de fondement légal au pouvoir que détient l'autorité d'enjoindre aux particuliers de fournir des renseignements spécialement destinés à l'établissement de statistiques;

— ensuite, uniformiser les prescriptions relatives aux obligations, en cette matière, tant des particuliers que de l'autorité et de ses agents.

En vue de la bonne compréhension de l'avant-projet, cet aperçu de sa portée appelle les précisions suivantes :

1° En premier lieu, il échet d'observer que les renseignements individuels ne sont pas recueillis aux seules fins de permettre la constitution d'une documentation statistique scientifique.

En effet, le projet tend à régler également les investigations qui, à l'exemple de celles que prévoit l'arrêté-loi du 31 janvier 1945, serviront à l'élaboration ou à l'application des règlements à édicter par le Gouvernement, non seulement en matière économique — comme c'est le cas pour l'arrêté-loi du 31 janvier 1945 — mais aussi dans tout autre domaine, à l'exception du domaine fiscal, où une réglementation administrative peut se concevoir.

Enfin, même les renseignements fournis dans le cadre d'investigations purement statistiques (section I du projet) peuvent, comme il résulte de l'article 14, être utilisés à des fins autres que statistiques et être communiqués aux particuliers pour autant que ces renseignements ne constituent pas, de l'avis de l'autorité, un secret statistique et que l'utilisation qui en est proposée ne soit de nature, ni à porter atteinte au déclarant, ni à compromettre de quelque manière l'exactitude des relevés statistiques futurs.

2° Le projet est à la fois plus et moins qu'une coordination.

Il est plus qu'une coordination en ce qu'il implique un élargissement du système de l'arrêté-loi du 31 janvier 1945.

En revanche, il n'opère pas de coordination proprement dite des dispositions de la loi du 2 juin 1856 sur les recensements généraux, ni des dispositions de la loi du 14 décembre 1910 sur le recensement de l'industrie et du commerce avec celles de la présente loi, puisque ces anciennes lois continueront à former des textes distincts et autonomes.

Enfin, la coordination des dispositions de la loi du 18 décembre 1936 et de l'arrêté-loi du 31 janvier 1945, qui constituent le fondement des autres investigations, se réduit à la juxtaposition pure et simple de ces dispositions dans les sections I et II du projet.

Etant donné que le projet assortit ces dispositions — au contraire de ce qui est actuellement — des mêmes règles quant à la compétence, aux mesures coercitives et à la répression, une coordination complète

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE.

I.

De Raad van State, afdeling wetgeving, tweede kamer, de 11de mei 1959 door de Minister van Economische Zaken verzocht hem van advies te dienen over een ontwerp « van organieke wet inzake de statistische onderzoekingsmacht van de Staat », heeft de 19de juni 1959 het volgend advies gegeven :

ALGEMENE OPMERKINGEN.

Volgens de inleidende beschouwingen van de Memorie van Toelichting wil dit ontwerp een tweeledig opzet verwezenlijken :

— vooreerst de verschillende wetten coördineren die een grondslag opleveren voor de bevoegdheid der overheid om de particulieren te verplichten inlichtingen te verstrekken speciaal dienend voor het opmaken van statistieken;

— vervolgens de voorschriften uniformiseren die de verplichtingen zowel van de particulieren als van de overheid en haar agenten in verband met de bedoelde statistische onderzoeken bepalen.

Voor een goed begrip van het voorontwerp dient deze voorstelling van het opzet van het ontwerp te worden gepreciseerd :

1° Vooreerst dient te worden opgemerkt dat de inzameling der individuele inlichtingen niet uitsluitend geschiedt met het doel het samenstellen van een wetenschappelijke statistische documentatie mogelijk te maken.

Het ontwerp regelt immers ook de inzameling van inlichtingen die, naar het model van de besluitwet van 31 januari 1945, moeten dienen voor het ontwerpen of toepassen van door de Regering uit te vaardigen verordeningen en dit niet alleen op economisch gebied — zoals de besluitwet van 31 januari 1945 — maar op elk gebied waar een administratieve reglementering — met uitzondering van het fiscaal domein — denkbaar is.

Ten slotte kunnen zelfs de inlichtingen verstrekt op grond van zogenaamde zuiver statistische onderzoeken (sectie I van het ontwerp), blijkens artikel 14 nog voor andere dan statistische doeleinden gebruikt worden, in zoverre die inlichtingen althans, naar het oordeel der overheid, geen statistisch geheim uitmaken en het gebruik dat men ervan wil maken de belangen van de aangever niet kan schaden, noch op enige wijze de nauwkeurigheid der toekomstige statistische opnemingen in gevaar kan brengen.

2° Het ontwerp is tegelijk meer en minder dan een coördinatie.

Het is meer dan een coördinatie omdat aan het systeem van de besluitwet van 31 januari 1945 uitbreiding wordt gegeven.

Daarentegen worden de bepalingen van de wet van 2 juni 1856 op de algemene volkstelling, zomin als de bepalingen van de wet van 14 december 1910 op de algemene nijverheids- en handelstelling, niet werkelijk met de andere bepalingen van deze wet gecoördineerd, vermits deze oude wetten hun bestaan als afzonderlijke, op zichzelf staande, teksten behouden.

Ten slotte bestaat de coördinatie van de bepalingen van de wet van 18 december 1936 en van de besluitwet van 31 januari 1945, die de grondslag voor de overblijvende onderzoeken uitmaken, enkel in het naast elkaar schikken van deze voorschriften in de secties I en II van het ontwerp.

Vermits het ontwerp aan deze bepalingen voortaan — anders dan nu het geval is — dezelfde regelen betreffende de bevoegdheid, de dwangmaatregelen en de betugeling verbindt, zou een volledige coör-

impliquerait le groupement et le classement méthodique des dispositions des sections I et II du projet (qui correspondent respectivement aux dispositions de la loi de 1936 et de l'arrêté-loi du 31 janvier 1945) en un tout cohérent.

3° Le souci d'uniformiser les systèmes des différentes lois a conduit à étendre à toutes les investigations les dispositions relatives au secret professionnel imposé à toutes les personnes appelées à collaborer aux travaux statistiques qui ne sont actuellement prévues que dans la loi de 1936 et dans l'arrêté-loi de 1945. Il a conduit également à généraliser, fût-ce sous une forme légèrement atténuée, les mesures coercitives et répressives particulièrement sévères prescrites jusqu'à présent par le seul arrêté-loi du 31 janvier 1945.

Pour rechercher les infractions commises par les personnes assujetties aux investigations, certains agents du Ministère des Affaires Économiques ainsi que les membres de la police communale et de la gendarmerie pourront exiger la production de pièces, de documents et de livres, procéder à des visites domiciliaires moyennant l'autorisation préalable du juge de paix et dresser des procès-verbaux qui feront foi jusqu'à preuve du contraire.

Des fonctionnaires commis à cette fin par le Ministre pourront user des mêmes pouvoirs, en vue de l'exécution d'office et aux frais des personnes assujetties aux investigations, des prescriptions auxquelles ces dernières refuseraient de se conformer.

4° Cet aperçu de la portée du projet ne serait pas complet si l'on ne relevait encore que celui-ci tend à régler la mission des services administratifs qui participent aux investigations statistiques; il définit notamment le rôle important dévolu au Conseil supérieur de Statistique, affirme le monopole de principe conféré à l'Institut national de Statistique et détermine limitativement la mesure et les conditions dans lesquelles d'autres services administratifs pourront exceptionnellement être autorisés à procéder à des investigations statistiques.

∴

II.

En égard à l'objet réel du projet, l'économie générale de ce dernier appelle les observations suivantes :

1° Le projet ne réalisant pas une coordination effective pour ce qui concerne les lois des 2 juin 1856 et 25 mai 1880 sur les recensements généraux et la loi du 14 décembre 1910 sur le recensement du commerce et de l'industrie, l'équivalence des sections III et IV et des sections I et II du projet n'est qu'apparente.

À la lecture des sections III et IV, il appert que les dispositions qu'elles contiennent se bornent en fait à compléter ou à modifier en partie les lois existantes par des références au projet. De telles dispositions n'ont pas leur place dans le dispositif proprement dit de la loi mais doivent figurer parmi les dispositions finales.

2° La conception selon laquelle les sections I et II traiteraient d'investigations statistiques d'ordre différent a non seulement fait obstacle, ainsi qu'il a été dit ci-dessus, à une coordination effective de ces dispositions mais est, en outre, susceptible d'induire en erreur. Les investigations prévues par la section I ne diffèrent pas de celles que prévoit la section II quant à la méthode, aux modalités, au personnel employé et aux sanctions. Le seul point sur lequel les deux sections se différencient est l'utilisation des renseignements recueillis : dans la section II, les renseignements individuels — bien qu'étant de la même nature et recueillis de la même manière que ceux qui font l'objet de la section I — peuvent être utilisés non seulement en vue de l'établissement de statistiques anonymes, mais encore être communiqués comme tels à d'autres administrations de l'État si le Roi l'estime nécessaire en vertu de l'article 5.

La seule différence entre les sections I et II réside donc dans l'utilisation des renseignements recueillis.

Il serait, dès lors, plus logique de présenter les choses de manière à faire ressortir qu'il s'agit en l'occurrence, non pas de deux sortes d'investigations, mais uniquement de la possibilité de faire des déclarations un usage restrictif ou extensif, c'est-à-dire que les renseignements individuels pourront simplement servir à l'établissement de statistiques anonymes ou pourront, en outre, être communiqués à d'autres administrations de l'État.

3° Par ailleurs, le projet gagnerait sensiblement en clarté si toutes les dispositions relatives à l'utilisation des renseignements statistiques et qui sont actuellement dispersées dans les articles 2, 5, 6, 7, 11, 13, 14, 16 et 23, étaient groupées en un même chapitre, de préférence le deuxième. Un chapitre premier grouperait de même toutes les dispositions réglant le pouvoir du Roi d'obliger les particuliers à fournir des renseignements, et qui sont actuellement dispersées dans les articles 1, 3, 4, 5, 7, 15 et 16.

dinatie betekenen dat de bepalingen van secties I en II van het ontwerp (respectievelijk overeenstemmend met de bepalingen van de wet van 1936 en de besluitwet van 31 januari 1945) tot één samenhangend geheel zouden verwerkt worden zijn.

3° De bedoeling de systemen der verschillende wetten te uniformiseren heeft medegebracht dat de bepalingen, die thans enkel voorkomen in de wet van 1936 en de besluitwet van 1945 en betrekking hebben op het beroepsgeheim opgelegd aan alle personen betrokken bij de statistische onderzoeken, voortaan tot alle onderzoeken zullen worden uitgebreid. Dit heeft ook medegebracht dat de bijzonder strenge dwang- en beteugelingsmaatregelen, die tot nog toe alleen voorgeschreven werden door de besluitwet van 31 januari 1945, voortaan, zij het in een iets verzachte vorm, tot de ganse wetgeving op de statistische onderzoeken zullen worden uitgebreid.

Om de misdrijven op te sporen welke de tellingplichtigen hebben begaan, zullen sommige leden van het personeel van het Ministerie van Economische Zaken, evenals de leden van de gemeentepolitie en de rijkswacht, de overlegging van stukken en boeken kunnen vorderen, huiszoekingen kunnen verrichten met voorafgaande machtiging van de vrederechter, en processen-verbaal kunnen opstellen geldend tot het tegenbewijs der gedane vaststellingen geleverd wordt.

Ambtenaren door de Minister aangesteld zullen van dezelfde rechten gebruik kunnen maken om voorschriften, welke de aan de onderzoeking onderworpen personen zouden weigeren na te komen, op kosten van deze laatsten ambtshalve met dwang uit te voeren.

4° Ten slotte moet, in verband met de precisering van de hoofdlijnen van het ontwerp, ook gewezen worden op het feit dat gepoogd wordt de opdracht te regelen van de administratieve diensten die bij de statistische onderzoeken betrokken zijn; meer bepaald wordt de belangrijke rol omschreven die aan de Hoge Raad voor de Statistiek is toegewezen, het principieel monopolie vastgesteld toegekend aan het Nationaal Instituut voor de Statistiek, en wordt op beperkende wijze bepaald in hoever en onder welke voorwaarden andere administratieve diensten uitzonderlijk eveneens statistische onderzoeken mogen doen.

∴

II.

Gelet op het werkelijk opzet, geeft de algemene economie van het ontwerp aanleiding tot de volgende opmerkingen :

1° Het feit dat het ontwerp geen werkelijke coördinatie tot stand brengt met betrekking tot de wetten van 2 juni 1856 en 25 mei 1880 op de algemene volkstelling en de wet van 14 december 1910 op de algemene handels- en nijverheidstelling, maakt dat de secties III en IV van het ontwerp slechts in schijn de equivalenten zijn van de secties I en II.

Uit de lezing van de secties III en IV blijkt dat men in werkelijkheid staat voor enkele eenvoudige bepalingen die bestaande wetten door verwijzing naar het ontwerp aanvullen en ten dele wijzigen. Aan zodanige bepalingen dient gewoon een plaats te worden ingeruimd niet in de eigenlijke wet maar enkel bij de slotbepalingen van de wet.

2° De voorstelling als zouden de secties I en II verschillende soorten van statistische onderzoeken regelen heeft niet alleen, zoals hierboven is opgemerkt, een reële coördinatie van deze bepalingen in de weg gestaan, maar is eveneens misleidend. De op grond van de secties I en II georganiseerde onderzoeken verschillen niet in methode, modaliteiten, gebruikt personeel, beteugeling. Alleen op één punt bestaat er een onderscheid tussen secties I en II, namelijk dat individuele inlichtingen — zij het in beide gevallen van dezelfde aard en op dezelfde wijze ingewonnen — in sectie II niet alleen voor het opmaken van naamloze statistieken gebruikt kunnen worden, maar, indien de Koning zulks krachtens artikel 5 nodig acht, ook nog in hun staat van individuele inlichtingen aan andere rijksbesturen kunnen worden medegedeeld.

Het enig verschil tussen secties I en II ligt dus enkel in de gebruikmaking van de ingewonnen inlichtingen.

Logischer ware derhalve de voorstelling van zaken zo te doen dat niet de indruk gewekt wordt dat men met twee soorten onderzoeken te doen heeft, doch enkel met de mogelijkheid dat van de aangiften een restrictief of extensief gebruik zal mogen worden gemaakt, dit is respectievelijk de verwerking tot naamloze statistieken alleen, of bovendien nog mededeling der individuele gegevens aan andere Rijksbesturen.

3° Overigens zou het ontwerp ten eerste aan overzichtelijkheid winnen indien alle bepalingen die op de gebruikmaking van de statistische aangiften betrekking hebben — thans verspreid over de artikelen 2, 5, 6, 7, 11, 13, 14, 16 en 23 van het ontwerp — in één hoofdstuk — best in het tweede — ondergebracht werden. Aan de andere kant zouden al de bepalingen, die de regeling inhouden van de bevoegdheid van de Koning om particulieren te verplichten inlichtingen te verstrekken, in een eerste hoofdstuk dienen te worden ondergebracht; die bepalingen liggen thans verspreid over de artikelen 1, 3, 4, 5, 7, 15 en 16.

Il résulte de là qu'un remaniement des seize premiers articles s'impose.

Le Conseil d'Etat n'y a pas procédé lui-même dans son avis, ni présenté ses observations à partir du texte remanié, estimant que l'écart entre celui-ci et le texte primitif serait tel qu'il rendrait incompréhensible la discussion du projet.

C'est, dès lors, en suivant le plan du projet que les observations ci-après sont formulées.

..

OBSERVATIONS PARTICULIERES.

Observations concernant l'intitulé.

1. Quoique non subordonné à des règles précises, l'emploi du terme « organique » tend généralement à souligner que la loi ou le règlement ainsi qualifié a essentiellement pour objet la création et l'organisation d'institutions. Employé dans l'intitulé d'une loi, le terme indique en général qu'il s'agit d'institutions chargées de fonctions d'Etat essentielles.

Ces deux éléments, qui justifient généralement l'emploi du mot « organique », font défaut en l'espèce.

2. L'intitulé ci-après proposé refléterait exactement la portée de l'avant-projet :

« Loi autorisant le Gouvernement à procéder à des investigations statistiques et autres sur la situation démographique, économique et sociale du pays. »

..

Il serait préférable de diviser la loi en chapitres plutôt qu'en sections.

..

Article premier.

1. En tant qu'habilitation, le membre de phrase « le Roi peut faire procéder à des investigations statistiques » est dépourvu d'effet; le Roi n'a besoin d'aucune habilitation pour ordonner à ses services de procéder à des investigations statistiques.

Les statistiques judiciaires, pour ne citer qu'un exemple, sont établies sans aucune habilitation légale.

L'habilitation réelle qui devrait faire l'objet de la disposition initiale de la loi puisque les autres dispositions se bornent à la préciser, est celle qu'on trouve au deuxième alinéa de l'article 15 du projet : le pouvoir d'enjoindre aux citoyens de fournir des renseignements.

C'est cette disposition là qui devrait figurer en tête du projet.

2. On se demande quelle portée juridique il convient d'attribuer à l'expression « à but purement documentaire »; on n'aperçoit point quelle restriction elle apporte au pouvoir du Roi.

Il résulte cependant de l'Exposé des Motifs que l'expression « à but purement documentaire » n'implique pas une limitation du pouvoir d'investigation de l'autorité, mais uniquement de l'usage qui pourra être fait des renseignements recueillis.

Les limitations de cet ordre étant explicitées aux articles 2 et suivants, l'expression « à but purement documentaire », employée à l'article premier pour déterminer les limites du droit d'investigation, est non seulement superflue, mais aussi, en raison de son imprécision, de nature à induire en erreur; il conviendrait donc de la supprimer.

..

Art. 2.

1. L'article 2 règle deux problèmes distincts : l'utilisation des renseignements individuels en vue de l'établissement de statistiques globales et anonymes, d'une part, et la publication de ces statistiques d'autre part. Pour cette raison, l'article 2 devrait être scindé en deux articles distincts.

Dans le nouvel article 3 qui résulterait de cette scission, il faudrait par ailleurs incorporer l'article 23 du projet sous la forme d'un § 3.

Ledit article 23, comme le prouve à suffisance la référence qui y est faite dans l'article 2, b, du projet, complète en effet les dispositions de l'article 2 relatives à la publication.

Uit voorgaande opmerkingen blijkt dat de eerste zestien artikelen een volledige omwerking vragen.

De Raad van State heeft deze omwerking niet in dit advies opgenomen en heeft ze niet als basis voor zijn opmerkingen genomen, omdat gebleken is dat de afstand tussen de bewerkte tekst en deze van het ontwerp te groot wordt om nog een verstaanbare bespreking van het ontwerp mogelijk te maken.

De hiernavolgende opmerkingen worden derhalve in functie van het plan van het ontwerp gemaakt.

..

BIJZONDERE OPMERKINGEN.

Opmerkingen betreffende het opschrift.

1. Het gebruik van het woord « organiek » is weliswaar niet aan precieze regelen onderworpen, maar wijst er meestal toch op dat de wet of het reglement dat als « organiek » gekenmerkt wordt, in hoofdzaak de oprichting en inrichting van instellingen regelt. Wordt het woord in het opschrift van een wet gebruikt, dan wijst dit er meestal op dat het gaat om instellingen met essentiële Staatsfuncties belast.

Beide elementen, die doorgaans het gebruik van het woord « organiek » rechtvaardigen, zijn in onderhavig geval niet aanwezig.

2. Een opschrift, dat de inhoud van het voorontwerp nauwkeurig zou aangeven, zou beter luiden als volgt :

« Wet waarbij de Regering gemachtigd wordt statistische en andere onderzoeken te houden betreffende de demografische, economische en sociale toestand van het land. »

..

Best ware de wet in te delen, niet in secties, maar in hoofdstukken.

..

Eerste artikel.

1. De in het eerste artikel gebruikte zinsnede « de Koning kan doen overgaan tot statistische onderzoeken » mist als habilitatie elk effect; de Koning heeft geen habilitatie nodig om statistische onderzoeken aan zijn diensten te bevelen.

De gerechtelijke statistieken, om een voorbeeld te nemen, worden buiten enige wettelijke machtiging opgesteld.

De werkelijke habilitatie die als eerste voorschrift in de wet moet vermeld worden omdat de rest er slechts nadere precisering van is, is die welke in artikel 15, tweede lid, van het ontwerp onder woorden gebracht wordt : de bevoegdheid de burgers te verplichten inlichtingen te verstrekken.

Het is dat voorschrift dat aan het begin van het ontwerp zou moeten gesteld worden.

2. De juridische draagwijdte van de uitdrukking « met zuiver documentair doel » is op zichzelf niet heel klaar : welke beperking daardoor aan de bevoegdheid van de Koning wordt gebracht, wordt niet duidelijk.

Uit de Memorie van Toelichting blijkt echter dat « met zuiver documentair doel » geen beperking is van het investigatierecht der overheid, maar enkel van de mogelijkheid om de verkregen inlichtingen te gebruiken.

Vermits de beperkingen van die aard in artikel 2 en volgende nader bepaald worden, is de uitdrukking « met zuiver documentair doel » in het eerste artikel, dat de grenzen van het investigatierecht moet bepalen, niet alleen overbodig, maar ook, wegens zijn vaagheid, misleidend en dus ongewenst.

..

Art. 2.

1. Artikel 2 geeft een regeling van twee onderscheiden problemen : de verwerking der individuele inlichtingen tot naamloze, globale statistieken enerzijds, de publicatie van die statistieken anderzijds. Om die reden zou artikel 2 best in twee afzonderlijke artikelen worden gesplitst.

In het afgesplitste artikel (dat eigenlijk artikel 3 zou moeten worden) zou tevens artikel 23 van het ontwerp als § 3 moeten worden opgenomen.

Dit artikel 23 is immers een aanvulling van de bepalingen van artikel 2 van het ontwerp die op de publicatie betrekking hebben. De verwijzing naar artikel 23, in artikel 2, b, van het ontwerp opgenomen, bewijst zulks te overvloedig.

2. L'article 2, de même que les autres articles qui règlent l'utilisation des renseignements recueillis emploient indifféremment les mots « déclarations » et « renseignements », ce qui n'est pas toujours justifié.

Par exemple, si l'on prend le mot « déclarations » qui figure à l'article 2, a, dans son sens strict, la limitation prévue par cet article 2, a, ne s'appliquerait qu'à l'égard des renseignements individuels provenant des déclarations individuelles. Les renseignements individuels de source officielle (la seule sorte de déclarations qui puisse être opposée aux déclarations individuelles) échapperaient à cette limitation.

Interpréter l'article 2 de cette façon reviendrait toutefois à perdre de vue que les renseignements de source officielle peuvent également constituer des secrets statistiques tels les renseignements obtenus par les receveurs de l'Enregistrement lors de l'enregistrement d'actes.

Si l'on désire étendre les garanties de l'article 2 aux renseignements de source officielle, il importe de remplacer le mot « déclarations » par le mot « renseignements ».

3. Au sujet de l'emploi, à l'article 2, b, du terme « déclarants », il est à remarquer que les déclarants ne sont pas nécessairement les intéressés. Les déclarants peuvent être des employés d'une société, des fonctionnaires publics ou des médecins.

Les intéressés sont les personnes physiques ou morales qui sont recensées ou, plus exactement, celles dont la situation, le patrimoine, l'activité, etc., sont l'objet des renseignements recueillis.

Ce n'est que dans l'hypothèse de l'article 2, b, dernier alinéa, que le déclarant qui n'est pas en même temps le « recensé » peut être considéré comme l'intéressé.

Le mot « recensé » présente toutefois l'inconvénient de pouvoir être interprété dans certains cas comme se rapportant aux vaches, chevaux, etc., recensés.

4. Les expressions « au public » et « à un particulier quelconque » qui figurent à l'article 2, b et c, pourraient être adéquatement remplacées par « un tiers », c'est-à-dire toute autre personne, fonctionnaire public ou particulier, qui n'est pas le déclarant (ou mieux, peut-être, le recensé), ni l'Institut national.

5. La mention « l'Institut national de Statistique » à l'article 2 postule que le rôle primordial dévolu à cet Institut dans le cadre de la présente loi, ait été exposé d'une manière générale dans un article précédent, en d'autres termes, que l'article 15 soit placé en tête du projet.

6. Compte tenu des observations qui précèdent, le Conseil d'Etat propose la rédaction suivante :

« Art. 2. — Les renseignements individuels recueillis au cours de ces investigations sont uniquement destinés à être utilisés par l'Institut national de Statistique en vue de l'établissement de statistiques globales et anonymes.

» Art. 3. — § 1. L'Institut national de Statistique peut publier les statistiques globales et anonymes ou les communiquer à des tiers.

» § 2. Au cas où, par suite du nombre réduit de déclarants, certaines statistiques permettraient de découvrir des situations individuelles, ces statistiques ne peuvent être publiées ou communiquées à un tiers que moyennant l'autorisation préalable du déclarant ou du recensé intéressé.

» A défaut d'une telle autorisation, l'Institut national peut toutefois communiquer confidentiellement ces statistiques aux départements ministériels intéressés.

» En aucun cas, cependant, il ne peut être appliqué des mesures légales ou réglementaires au déclarant ou au recensé sur la base de ces statistiques.

» § 3. Le Roi peut, le Conseil supérieur de Statistique entendu, subordonner la publication ou la communication des statistiques à des conditions supplémentaires. »

..

Art. 3.

1. La méthode de sélection prévue à l'article 3, deuxième alinéa, doit respecter le principe de l'égalité non seulement dans la détermination de la sorte d'échantillons qui sera prélevée, mais encore dans la désignation des particuliers ou des entreprises qui constitueront l'échantillon. Ce n'est qu'en les faisant désigner de l'une ou de l'autre manière par le sort qu'on satisfera à cette condition. Il s'ensuit que la disposition qui charge le Ministre de cette désignation ne lui confère aucun pouvoir discrétionnaire.

2. Le principe de l'égalité exige aussi qu'une désignation ne soit pas valable pour une durée indéterminée, mais qu'une nouvelle désignation ait lieu pour chaque nouveau recensement.

2. In artikel 2 — doch ook in de andere artikelen waar de gebruikmaking van de verkregen inlichtingen geregeld wordt — worden de woorden « aangiften » en « inlichtingen » door elkaar gebruikt. Dit is niet altijd mogelijk.

Indien men bij voorbeeld het woord « aangiften » van artikel 2, a, in zijn strikte betekenis neemt, dan slaat de beperking in artikel 2, a, vervat alleen op de individuele inlichtingen die uit de individuele aangiften komen. Individuele inlichtingen, die verkregen werden ingevolge ambtelijke aangiften (de enige soort aangiften die tegenover « individuele » aangiften kan worden gesteld), zouden niet aan de beperkingen van artikel 2 onderworpen zijn.

Wordt artikel 2 zo begrepen, dan wordt echter het feit verwaarloosd dat ambtelijk verkregen inlichtingen eveneens een statistisch geheim kunnen uitmaken, bij voorbeeld de inlichtingen verkregen door de ontvangers der Registratie bij het registreren van akten.

Wenst men op ambtelijk verkregen inlichtingen de waarborgen van artikel 2 eveneens toepasselijk te maken, dan moet « aangiften » door « inlichtingen » vervangen worden.

3. In verband met het gebruik in artikel 2, b, van het woord « aangevers » moge worden opgemerkt dat niet noodzakelijk de aangevers de belanghebbenden zijn. Die aangevers kunnen bedienenden van een vennootschap zijn, overheidspersonen of dokters.

De belanghebbenden zijn de natuurlijke of rechtspersonen die geteld worden of, om juist te zijn, op wier toestand, bezit, activiteit of wat ook de ingezamelde inlichtingen slaan.

Slechts in de hypothese van artikel 2, b, laatste lid, kan ook de aangever, die niet tevens « getelde » is, als belanghebbende worden beschouwd.

Het woord « getelde » heeft echter het nadeel in sommige hypothesen te kunnen begrepen worden als slaande op de getelde koeien, paarden, enz.

4. De uitdrukkingen « aan het publiek » en « aan gelijk welke particulieren » voorkomend in artikel 2, b, en c, kunnen gevoeglijk vervangen worden door « een derde », dit is enige andere persoon, overheidspersoon zo goed als particulier, die niet is de aangever (of misschien beter de getelde) en het Nationaal Instituut.

5. De introductie van het « Nationaal Instituut voor de Statistiek » in artikel 2 onderstelt dat de centrale rol van dit Instituut in verband met deze wet reeds in een vorig artikel in het algemeen zou aangegeven geweest zijn, met andere woorden dat artikel 15 voorop zou gesteld worden.

6. Rekening houdend met voorgaande bemerkingen, stelt de Raad van State de volgende tekst voor :

« Art. 2. — De individuele inlichtingen door deze onderzoeken bekomen, zijn uitsluitend bestemd om door het Nationaal Instituut voor de Statistiek benut te worden voor het opmaken van globale en naamloze statistieken.

» Art. 3. — § 1. Het Nationaal Instituut voor de Statistiek kan de globale, naamloze statistieken publiceren of aan derden mededelen.

» § 2. Mochten sommige statistieken ingevolge het beperkt aantal aangevers de onthulling van individuele toestanden evenwel mogelijk maken, dan mogen zij niet gepubliceerd of aan een derde medegedeeld worden dan met de voorafgaande toestemming van de aangever of van de belanghebbende getelde.

» Bij gebreke van dergelijke toestemming mag het Nationaal Instituut evenwel bedoelde statistieken vertrouwelijk aan de belanghebbende ministeriële departementen mededelen.

» In geen geval echter mogen de voorschriften van wet of verordening, op grond van deze statistieken, op de aangever of getelde worden toegepast.

» § 3. De Koning kan, de Hoge Raad voor de Statistiek gehoord, de bekendmaking of de mededeling der statistieken van bijkomende voorwaarden afhankelijk stellen. »

..

Art. 3.

1. De selectiemethode waarvan sprake in artikel 3, tweede lid, dient niet alleen het beginsel der gelijkheid te eerbiedigen waar daarin bepaald wordt welk soort monster zal moeten worden genomen, maar moet tevens de gelijkheid eerbiedigen bij de aanwijzing van de particulieren, of ondernemingen die in het monster zullen vallen. Alleen de op een of andere wijze bekomen aanwijzing door het lot, voldoet aan dit vereiste. Dit betekent dat de bepaling, die de Minister met de aanwijzing belast, niet inhoudt dat hem daarbij een discretionaire bevoegdheid wordt toegestaan.

2. De gelijkheid vraagt ook dat een aanwijzing niet voor onbepaalde duur geldt, maar dat bij elke nieuwe telling een nieuwe aanwijzing geschiedt.

3. L'article 3, troisième alinéa, du projet ne fait pas ressortir que la détermination et la description de la méthode de sélection doivent faire l'objet d'un arrêté ministériel qui sera publié au *Moniteur belge*. Seule une détermination de la méthode de sélection par cette voie permet aux recensés d'en contrôler la régularité.

4. La dernière phrase du deuxième alinéa de l'article 3 devrait faire l'objet d'un alinéa distinct.

5. Le dernier alinéa de l'article 3 gagnerait à être rédigé comme suit :

« Le deuxième alinéa de l'article 3, § 2 (1), n'est pas applicable aux renseignements recueillis de la manière prévue par le présent article. »

..

SECTION II.

1. L'intitulé de la section II gagnerait à la fois en concision et en élégance, tout en demeurant le pendant symétrique de celui de la section I, s'il était rédigé comme suit :

« Section 2. — Investigations à but administratif. »

2. Les investigations prévues à la section II sont celles qui étaient jusque-là réglées par l'arrêté-loi du 31 janvier 1945.

Alors toutefois que le champ d'application de cet arrêté-loi est limité au domaine économique, celui de la section II s'étend aux investigations à but administratif dans tous les domaines à l'exclusion du domaine fiscal où une réglementation administrative peut se concevoir.

Il est impossible d'établir si le terme « fiscales » couvre également la soi-disante « para-fiscalité » — plus particulièrement en matière sociale.

..

Art. 5 à 7.

1. En son article 5 — notamment par le membre de phrase « par dérogation aux dispositions de la section I, — le projet entend souligner qu'il ne peut être procédé à des investigations spéciales que lorsqu'elles sont réellement indispensables.

Les termes reproduits ci-dessus sont toutefois inexacts si l'on s'en rapporte au plan suivi par le projet : loin de constituer une dérogation à la section I, la section II a tout simplement trait à des investigations d'un autre ordre.

2. L'article 6 du projet dispose que l'utilisation des renseignements individuels est « limitée » aux besoins visés à l'article 5. Or, tel que ce dernier article est rédigé, il n'implique aucune restriction, le pouvoir qu'il confère au Roi ne portant sur aucune matière déterminée et le Roi n'étant pas tenu de préciser cette matière dans les arrêtés pris en vertu de l'article 5. Si l'on entend effectivement formuler une telle restriction, il importe de prévoir que le Roi indiquera dans chaque arrêté fondé sur l'article 5 en vue de quelle réglementation les renseignements recueillis seront utilisés.

Si le Gouvernement estimait ceci impossible ou contre-indiqué, la première moitié de la phrase que constitue l'article 6 serait dépourvue de portée.

3. Si la restriction susvisée est inscrite à l'article 5, comme le suggère d'ailleurs le Conseil d'Etat, les renseignements recueillis pourront être utilisés par la suite pour des réglementations autres que celle qui aura été spécifiée par le Roi dans l'arrêté primitif mais uniquement après que ledit arrêté aura été modifié sur ce point et après consultation du Conseil supérieur de Statistique.

Ce Conseil est en effet l'unique organe qui soit qualifié pour juger en fait du caractère indispensable des renseignements individuels. Sa consultation constitue donc la seule garantie contre un usage abusif par l'autorité du pouvoir discrétionnaire que lui confère la section II.

Si pareille garantie peut être tenue pour suffisante, il importerait, pour qu'elle soit pleinement efficace, d'obliger le Ministre à soumettre à l'avis du Conseil supérieur toute nouvelle utilisation de renseignements individuels obtenus à l'occasion d'investigations antérieures.

4. En rendant l'article 2 applicable aux renseignements recueillis en exécution de l'article 5, l'article 6 ne fait que souligner la nécessité

(1) Référence est faite au texte proposé ci-dessus par le Conseil d'Etat.

3. Artikel 3, derde lid, van het ontwerp doet niet uitkomen dat de aanduiding en beschrijving der selectiemethode het voorwerp moeten zijn van een ministeriële verordening die moet gepubliceerd worden in het *Belgisch Staatsblad*. Alleen een dergelijke wijze van vaststellen der selectiemethode laat de tellingsplichtigen toe de regelmatigheid van een aanduiding te toetsen.

4. De laatste zin van het tweede lid van artikel 3 dient een afzonderlijk lid te worden.

5. Het laatste lid van artikel 3 leze men als volgt :

« Het tweede lid van artikel 3, § 2 (1), is niet toepasselijk op de inlichtingen verzameld op de wijze bepaald in dit artikel. »

..

SECTIE II.

1. Het opschrift van de sectie II zou, om korter en minder stroef te zijn en toch als gelijkgevoormde tegenhanger van dit van de eerste sectie te kunnen dienen, beter luiden :

« Sectie II. — Onderzoekingen met administratief doel. »

2. De onderzoeken bedoeld in sectie II zijn die welke tot nog toe geregeld werden door de besluitwet van 31 januari 1945.

Wanneer het domein bestreken door deze besluitwet evenwel beperkt is tot reglementering van economische aard, wordt het toepassingsgebied van dergelijke onderzoeken door sectie II van het ontwerp uitgebreid tot alle domeinen waarvoor een administratieve reglementering denkbaar is met uitsluiting evenwel van het fiscale.

Het is niet uit te maken of « fiscale » ook de zogenaamde parafiscaliteit — meer bepaald in sociale zaken — bedoelt.

..

Art. 5 tot 7.

1. Het ontwerp tracht in artikel 5 — met name ook door het gebruik van de woorden « in afwijking op de beschikkingen van sectie I » — te doen aanvoelen dat dergelijke onderzoeken slechts mogen worden gedaan wanneer ze werkelijk onvermijdelijk zijn.

De hierboven aangehaalde woorden zijn echter althans, volgens het plan gevolgd door het ontwerp, onjuist : sectie II is geen afwijking van sectie I, doch eenvoudig een ander soort van onderzoeking.

2. Artikel 6 van het ontwerp bepaalt dat het gebruik, dat van de individuele inlichtingen mag gemaakt worden, « beperkt » is tot de in artikel 5 bedoelde behoeften. Zoals artikel 5 van het ontwerp gesteld is, volgt daaruit geen enkele beperking, vermits de daar aan de Koning toegekende bevoegdheid op geen enkele bepaalde materie betrokken wordt en de Koning er ook niet toe verplicht wordt die materie aan te duiden in de op artikel 5 gesteunde verordeningen. Wil men een dergelijke beperking effectief invoeren, dan dient bepaald te worden dat de Koning, in iedere verordening als zoëven bedoeld, moet aangeven voor welke reglementering de ingewonnen inlichtingen moeten dienen.

Acht de Regering zulks onmogelijk of niet gewenst, dan is de eerste helft van de zin die artikel 6 uitmaakt zonder betekenis.

3. Wordt de hiervoor bedoelde beperking in artikel 5 zelf verwerkt, zoals de Raad van State het voorstelt, dan kunnen de ingewonnen inlichtingen nadien voor andere dan in de oorspronkelijke verordening door de Koning aangegeven reglementering gebruikt worden, doch enkel met wijziging op dit punt van de oorspronkelijke verordening en na nieuwe raadpleging van de Hoge Raad voor de Statistiek.

Deze Hoge Raad is inderdaad het enig orgaan dat over de onmisbaarheid van de individuele inlichtingen een opportuniteitsoordeel kan uitspreken. Die raadpleging is dus de enige waarborg tegenover een verkeerd gebruik door de overheid van de haar door sectie II toegekende discretionaire bevoegdheid.

Kan die waarborg voldoende geacht worden, dan is het evenwel nodig dat hij zijn volle kracht krijgt door de Minister te verplichten elk nieuw gebruik van vroeger ingewonnen individuele inlichtingen aan het advies van de Hoge Raad te onderwerpen.

4. Het vermelden in artikel 6 dat de op grond van artikel 5 verkregen inlichtingen ook onder toepassing vallen van artikel 2 van het ont-

(1) De verwijzing gebeurt naar de hierboven door de Raad van State aanbevolen tekst.

d'une coordination poussée plus avant des dispositions des sections I et II du projet.

5. Compte tenu des observations qui précèdent, le Conseil d'Etat propose de rédiger les articles 5 à 7 ⁽¹⁾ comme suit :

« Art. 5. — Lorsque des renseignements individuels sont indispensables pour la préparation, l'élaboration ou l'exécution d'une réglementation administrative déterminée, le Roi peut faire procéder à des investigations spéciales en vue de mettre ces renseignements à la disposition des services de l'Etat qu'il désigne, à l'exclusion des administrations fiscales.

» Art. 6. — Les renseignements individuels recueillis en vertu de l'article 5 peuvent être utilisés en vue de l'établissement de statistiques globales et anonymes, auxquelles sont applicables les dispositions de l'article 2 ⁽²⁾.

» Art. 7. — Tout arrêté royal pris en vertu de l'article 5 est contre-signé par chacun des Ministres dont relèvent les services de l'Etat désignés conformément à cet article.

» Les raisons pour lesquelles les renseignements individuels demandés sont indispensables aux services intéressés doivent être communiquées par le Ministre au Conseil supérieur, à l'occasion de la consultation prescrite à l'article 15. »

..

Art. 8.

1. L'article 8 tend à empêcher que le Gouvernement se serve du pouvoir conféré par les articles 5, 6 et 7 au-delà du temps strictement requis. C'est pourquoi les arrêtés, et plus particulièrement ceux qui prescrivent des déclarations de caractère permanent ou qui organisent des recensements périodiques, cessent de plein droit de sortir leurs effets à l'expiration d'un délai qui ne peut en aucun cas excéder deux ans.

Le délai de validité de ces arrêtés est sans doute susceptible de prorogation, mais la consultation du Conseil supérieur est obligatoire pour chaque prorogation.

L'arrêté ayant cessé de sortir ses effets, aucune nouvelle déclaration ne pourra être exigée sans prorogation; les services compétents pourront toutefois continuer à utiliser les éléments recueillis en vue de l'application de la réglementation qu'ils concernent.

Pour dissiper tout doute sur ce point, il serait souhaitable de remplacer les termes « ces arrêtés cessent d'être applicables », par une expression plus adéquate.

2. La rédaction actuelle de l'article 8 prête à critique pour un autre motif encore. Si des assujettis aux investigations sont tenus, en vertu de la section II, de faire des déclarations mensuelles concernant certains faits survenus dans le courant du mois qui précède la déclaration, l'obligation afférente au mois de décembre de la dernière année de l'applicabilité de l'arrêté ne prendra naissance qu'à un moment où, d'après les termes de l'article 8, les recensés ne sont plus astreints à faire la déclaration.

3. Pour ces motifs, le Conseil d'Etat propose de rédiger l'article comme suit :

« Art. 8. — Les investigations spéciales ordonnées en vertu de l'article 5 ne peuvent porter sur des événements ou des situations postérieurs au 31 décembre de l'année suivant celle au cours de laquelle les investigations ont été prescrites.

» Cette date limite peut successivement être reportée à l'année suivante par un arrêté pris conformément aux dispositions de l'article 7. »

..

Art. 9 à 13.

A. — En faisant des articles 9 à 11 et des articles 12 et 13 respectivement les sections III et IV du projet, l'on tend à réaliser deux intentions contradictoires.

La première de ces intentions est de faire passer les recensements de la population et les recensements de l'industrie et du commerce pour

⁽¹⁾ Afin de faire ressortir la corrélation entre ces articles et les articles du projet, le Conseil d'Etat n'a pas tenu compte, pour leur numérotation, de la scission proposée plus haut pour l'article 2.

⁽²⁾ « des articles 2 et 3 » s'il est donné suite à la suggestion de scinder l'article 2 du projet, faite ci-devant.

werp, wijst erop dat een verder gaande coördinatie der bepalingen van secties I en II aangewezen is.

5. Met inachtneming van de voorgaande opmerkingen, beveelt de Raad van State voor de artikelen 5 tot 7 ⁽¹⁾ de volgende nieuwe tekst aan :

« Art. 5. — Mochten individuele inlichtingen onmisbaar zijn voor de voorbereiding, de uitwerking of de uitvoering van een bepaalde administratieve reglementering, dan kan de Koning onderzoeken doen verrichten die tot doel hebben deze inlichtingen ter beschikking te stellen van door Hem aangewezen Rijksdiensten, met uitsluiting van de fiscale besturen.

» Art. 6. — De krachtens artikel 5 ingezamelde individuele inlichtingen kunnen tot globale en naamloze statistieken worden uitgewerkt, waarop de bepalingen van artikel 2 ⁽²⁾ toepassing vinden.

» Art. 7. — Een koninklijk besluit, krachtens artikel 5 uitgevaardigd, wordt medeondertekend door elke Minister die de krachtens dit artikel aangewezen Rijksdiensten onder zijn bevoegdheid heeft.

» De redenen waarom de gevraagde individuele inlichtingen onmisbaar zijn voor de betrokken diensten moeten door de Minister aan de Hoge Raad, ter gelegenheid van de adviesaanvraag bedoeld in artikel 15, medegedeeld worden. »

..

Art. 8.

1. Artikel 8 wil beletten dat van de bevoegdheid toegekend door de artikelen 5, 6 en 7 een langer gebruik zou worden gemaakt dan strikt nodig is. Daarom vervallen de besluiten — meer bepaald die welke een doorlopende aangifte opleggen of periodieke tellingen organiseren — van rechtswege na verloop van een termijn die in geen geval twee jaar kan overschrijden.

De verlenging ervan is weliswaar mogelijk, maar over die verlenging dient de Hoge Raad telkens opnieuw advies te geven.

Het verval van het besluit heeft tot gevolg dat het onmogelijk wordt om, zonder verlenging, opnieuw aangifteverplichtingen op te leggen. Het verval sluit echter niet uit dat de bevoegde diensten de ingezamelde gegevens voort voor de toepassing van de aangeduide reglementering gebruiken.

Om alle twijfel hieromtrent weg te nemen, zou het best zijn de uitdrukking « de toepassing van deze besluiten neemt een einde » door een andere wending te vervangen.

2. Er is overigens nog een andere reden waarom artikel 8 in de versie van het ontwerp geen voldoening geeft. Indien op grond van sectie II, tellingsplichtigen gehouden zijn tot maandelijks aangiften betreffende het verloop van bepaalde feiten gedurende de maand die de aangifte voorafgaat, dan zal strikt genomen de aangifteverplichting in verband met de maand december van het laatste geldingsjaar der verordening pas kunnen ontstaan op het ogenblik dat de aangifteverplichting, volgens de versie door het ontwerp aan artikel 8 gegeven, niet meer bestaat.

3. Derhalve stelt de Raad van State de volgende tekst voor :

« Art. 8. — De bijzondere onderzoeken voorgeschreven op grond van artikel 5 mogen niet slaan op gebeurtenissen of toestanden die zich voordoen na 31 december van het jaar volgend op dit waarin de onderzoeking is voorgeschreven.

» De uiterste datum kan telkens tot het volgend jaar uitgesteld worden door een besluit, genomen met inachtneming van het bepaalde in artikel 7. »

..

Art. 9 tot 13.

A. — Door de bepalingen van de artikelen 9 tot 11 en van de artikelen 12 en 13 respectievelijk als secties III en IV van het ontwerp op te nemen, tracht men twee tegenstrijdige ideeën te realiseren.

De eerste idee is de volkstellingen en de handels- en nijverheidstellingen als twee gewone soorten van statistische onderzoeken te doen

⁽¹⁾ De Raad van State houdt hier in de nummering der artikelen — en dit om de correlatie met de artikelen van het ontwerp te doen uitschijnen — geen rekening met de hierboven voorgestelde splitsing van artikel 2.

⁽²⁾ « De artikelen 2 en 3 », indien de hierboven gedane suggestie tot splitsing van artikel 2 van het ontwerp gevolgd wordt.

deux sortes d'investigations statistiques ordinaires, ce qui permet de réserver à tous les recensements sans distinction, une place équivalente dans le projet, lequel entend constituer la charte générale des investigations statistiques.

Partant de là, on rend les dispositions complémentaires, c'est-à-dire celles des articles 15 et suivants du projet, applicables à ces recensements existant de longue date.

D'autre part, comme on entend conserver le caractère spécial et le profil historique de ces anciens recensements, les dispositions essentielles de l'ancienne législation ne sont pas effectivement intégrées dans la charte générale des statistiques, les lois primitives de 1856 et 1910 étant au contraire maintenues.

Ce procédé est d'une mauvaise technique législative.

En effet, si les dispositions essentielles — tant en matière de recensements généraux de la population qu'en matière de recensements généraux de l'industrie — sont inscrites dans les lois de 1856 et 1910, c'est également dans celles-ci qu'il convient d'insérer les dispositions complémentaires que l'on pourrait juger utiles. Si l'on estime devoir édicter ces dispositions complémentaires, en légiférant par voie de référence, c'est dans ces lois là qu'il convient d'insérer la référence, puisqu'aussi bien il est de règle que la loi particulière se réfère à la loi générale.

Les sections III et IV devraient, dès lors, être incorporées dans les dispositions finales du projet sous la forme de dispositions apportant les modifications requises aux lois de 1856 et de 1910.

B. — Deux observations sont encore à faire au sujet de ces articles.

1. La thèse suivant laquelle le doute serait permis sur la question de savoir si des renseignements autres que ceux qui sont destinés aux registres de la population peuvent être demandés en vertu de l'article premier de la loi de 1856, est dénuée de fondement.

Par suite, l'article 10 du projet peut, sans inconvénient, être supprimé.

La réserve formulée à l'article 11 — l'article 10 semble du reste n'avoir d'autre raison d'être que de servir d'introduction à cette réserve — pourrait être adéquatement insérée dans l'article qui modifie la loi de 1856.

2. En maintenant la distinction de fait entre les anciennes et les nouvelles lois, les auteurs du projet ont perdu de vue la nécessité de coordonner les dispositions pénales de celui-ci avec celles des autres lois.

a) Les dispositions pénales du projet et celles de la loi de 1856 diffèrent du tout au tout.

Ces dernières dispositions ne visent du reste pas seulement les obligations afférentes au recensement lui-même, mais aussi les obligations afférentes à la tenue des registres de la population.

Si l'on veut éviter de perturber irrémédiablement l'économie de la loi de 1856 et de rendre cette dernière incompréhensible, les dispositions pénales du projet ne peuvent être rendues applicables en l'espèce.

b) Il importe également de remédier à la discordance qui existe entre les dispositions pénales et les dispositions relatives aux mesures coercitives prévues par la loi de 1910 sur le recensement de l'industrie et du commerce, d'une part, et par le présent projet, d'autre part. Rien ne s'oppose cependant à ce que les dispositions du présent projet soient purement et simplement insérées dans la loi de 1910.

C. — Compte tenu de ce qui précède, le Conseil d'Etat propose de rédiger comme suit les articles modificatifs à reproduire parmi les dispositions finales :

« Art. ... — L'article 2 de la loi du 2 juin 1856 sur les recensements généraux et sur les registres de la population est complété comme suit :

» Les dispositions des articles 2 (1), 4, 5 à 20 et 23 de la loi (2) ... sont applicables à l'arrêté royal pris en vertu de l'alinéa précédent, l'article 2 précité de cette loi n'étant toutefois pas d'application en ce qui concerne les renseignements destinés aux registres de la population.

(1) Ces références ne tiennent pas compte des modifications proposées par le Conseil d'Etat.

(2) Suit l'intitulé du présent projet.

doorgaan. Dit laat toe die tellingen een met de andere evenwaardige plaats te geven in het ontwerp dat wil aangediend worden als het alles overkoepelend handvest der statistische onderzoeken.

Hierop steunend, maakt men de aanvullende bepalingen — te rekenen van artikel 15 van het ontwerp — op die oude tellingen toepasselijk.

Maar anderzijds wenst men ook het bijzonder karakter en het historisch profiel van deze oude tellingen te behouden, reden waarom de essentiële bepalingen der oude wetgeving niet werkelijk in dat overkoepelend handvest der statistiek worden ingeschakeld en de oorspronkelijke wetten van 1856 en 1910 behouden blijven.

Dit loopt uit op een slechte wetgevingstechniek.

Immers, indien de essentiële bepalingen — zowel voor de algemene volkstelling als voor de algemene nijverheidstelling — vervat liggen in de afzonderlijke wetten van 1856 en 1910, dan is het ook daar dat de bepalingen met aanvullend karakter moeten ingelast worden, voor zover men oordeelt dat dergelijke bepalingen nuttig zijn. Wil men dan voor de uitvaardiging van die bijkomende bepalingen legiferen bij verwijzing, dan is het ook daar dat de verwijzing moet ingevoegd worden. Het is toch in de bijzondere wet dat naar de algemene wet moet worden verwezen.

Om die reden zouden de secties III en IV als een deel der slotbepalingen van het ontwerp moeten ingeschakeld worden in de vorm van voorschriften die in de wetten van 1856 en 1910 de gepaste wijziging invoegen.

B. — In verband met die artikelen zijn er overigens nog twee opmerkingen te maken.

1. De stelling volgens welke zou kunnen betwijfeld worden of andere inlichtingen op grond van het eerste artikel van de wet van 1856 mogen worden gevraagd dan die welke in het bevolkingsregister opgenomen worden, heeft geen enkele grond.

Artikel 10 van het ontwerp kan dan ook gevoeglijk wegvallen.

Het voorbehoud dat in artikel 11 wordt gemaakt — artikel 10 schijnt overigens als enig nut te hebben dit voorbehoud in te leiden — kan gevoeglijk in het artikel dat de wet van 1856 wijzigt, worden verwerkt.

2. Het ontwerp, door in werkelijkheid de scheiding te behouden tussen de oude wetten en de nieuwe, heeft de coördinatie uit het oog verloren die moest gebeuren tussen de strafrechtelijke sancties voorgeschreven door het ontwerp en deze voorgeschreven door de andere wetten.

a) Er is een absoluut gebrek aan overeenstemming tussen de strafrechtelijke bepalingen van het ontwerp en de strafrechtelijke bepalingen van de wet van 1856.

Deze laatste slaan overigens niet alleen op de verplichtingen die verband houden met de telling zelf, maar ook op de verplichtingen die verband houden met het bijhouden der bevolkingsregisters.

Hieruit volgt dat, wil men de algemene economie van de wet van 1856 niet hopeloos verstoren en die wet niet onbegrijpelijk maken, de strafrechtelijke voorschriften van het ontwerp hier niet kunnen toepasselijk gemaakt worden.

b) Het gebrek aan coördinatie van de strafbepalingen en de voorschriften betreffende de dwangmiddelen die voorkomen in de wet van 1910 op de handels- en nijverheidstellingen enerzijds en in onderhavig ontwerp anderzijds moet eveneens verholpen worden. Niets belet echter dat de bepalingen van onderhavig ontwerp eenvoudig in de wet van 1910 ingelast worden.

C. — Rekening houdend met alle hiervoor gemaakte opmerkingen, stelt de Raad van State voor de wijzigende artikelen die onder de slotbepalingen moeten worden opgenomen als volgt te stellen :

« Art. — Artikel 2 van de wet van 2 juni 1856 betreffende de algemene volkstelling en de bevolkingsregisters wordt aangevuld als volgt :

» De voorschriften vervat in de artikelen 2 (1), 4, 5 tot 20 en 23 van de wet (2) ..., zijn van toepassing op het krachtens het vorige lid uitgevaardigde koninklijk besluit, onder het voorbehoud evenwel dat voormeld artikel 2 van bedoelde wet niet van toepassing is op de inlichtingen bestemd voor de bevolkingsregisters ».

(1) Deze verwijzingen houden geen rekening met de door de Raad van State voorgestelde wijzigingen.

(2) Volgt het opschrift van onderhavig ontwerp.

» Art. ... — Les articles 4 et 5 de la loi du 10 décembre 1910 sur le recensement de l'industrie et du commerce sont abrogés et remplacés par la disposition suivante :

» Art. 4. — Les dispositions des articles 2 et 14 et du chapitre 6 (1) de la loi (2) ..., sont applicables à l'arrêté royal pris en vertu de l'article précédent. »

*.
Art. 14.

A. — L'article 14 reprend une disposition qui figurait déjà à l'article 2 d'un projet antérieurement soumis au Conseil d'Etat.

L'observation suivante, formulée à l'époque par le Conseil, conserve toute sa pertinence :

« Art. 2. — Cet article distingue les renseignements qui constituent un secret statistique et ceux qui ne constituent pas un tel secret.

» Il permet au Ministre d'utiliser des renseignements individuels comme bon lui semble et notamment de les communiquer au public à condition qu'ils puissent être connus d'une manière licite sans l'intervention du particulier qui les a donnés au cours de l'investigation.

» Dans l'état actuel de la vie en société, il sera presque toujours possible à un tiers diligent d'apprendre d'une manière licite tel renseignement donné par un individu sur lui-même.

» Il s'ensuit que le caractère secret des renseignements pourra fréquemment être discuté et que les renseignements qui pourront servir à d'autres fins que l'établissement des statistiques anonymes seront extrêmement nombreux. »

B. — Le texte du projet appelle de surcroît les observations suivantes :

1. Comme il a été relevé dans l'avis précédent, il s'indiquerait d'introduire dans le membre de phrase « tout renseignement dont on ne peut avoir connaissance qu'à l'intervention de l'intéressé lui-même », la précision restrictive ci-après : « tout renseignement dont on ne peut avoir connaissance d'une manière licite, etc. ».

2. L'intention du Gouvernement n'est pas de consulter le Conseil supérieur de Statistique dans chaque cas d'espèce. Une telle consultation ne doit avoir lieu que pour chaque espèce de cas. Lorsque l'avis du Conseil supérieur aura été obtenu pour une espèce de cas et qu'une jurisprudence aura ainsi été établie, toute consultation pour des cas similaires sera superflue.

Si les mots « à peine de nullité » ont été omis au troisième alinéa de l'article 14, cela signifie que la susdite consultation n'est pas prescrite à peine de nullité de la décision ministérielle.

Il suffirait, dès lors, pour corriger le texte du troisième alinéa de l'article 14, de compléter le membre de phrase « le Conseil supérieur de Statistique préalablement entendu » par les mots « pour chaque espèce de cas ».

3. Il y a discordance entre l'article 2, c, du projet et l'article 14.

D'après l'article 2, c, en effet, seuls « les renseignements globaux anonymes, mais identifiables » peuvent être publiés ou communiqués au public avec l'autorisation de l'intéressé, que ces renseignements soient ou non des secrets statistiques.

D'après l'article 14, les renseignements individuels peuvent être communiqués à des tiers, même sans l'autorisation des particuliers intéressés ou sans que cette autorisation doive être demandée, à condition toutefois que ces renseignements ne soient pas des secrets statistiques.

*.
Art. 15.

1. L'article 15, comme il a été remarqué ci-avant, serait mieux à sa place en tête du projet.

2. Au premier alinéa de l'article 15, la référence aux lois des 2 juin 1856 et 14 décembre 1910 est superflue.

En effet, ce n'est pas dans le projet que réside le fondement légal des recensements en question puisque ces lois subsistent; de plus, celles-ci prévoient elles-mêmes une périodicité déterminée.

(1) Ces références ne tiennent pas compte des modifications proposées par le Conseil d'Etat.

(2) S'uit l'intitulé du présent projet.

» Art. — De artikelen 4 en 5 van de wet van 10 december 1910 betreffende de handels- en nijverheidstellingen worden opgeheven en door de volgende bepaling vervangen :

» Art. 4. — De voorschriften vervat in de artikelen 2 en 14, en in hoofdstuk 6 (1) van de wet (2) ..., zijn van toepassing op het krachtens vorig artikel uitgevaardigd openbaar besluit. »

*.
Art. 14.

A. — Artikel 14 neemt een bepaling over, die reeds als artikel 2 van een vorig ontwerp aan de Raad van State werd onderworpen.

De Raad van State heeft toen de volgende nog steeds geldende opmerking gemaakt :

« Art. 2. — Dit artikel maakt een onderscheid tussen de gegevens die niet en de gegevens die wel een statistisch geheim uitmaken.

» Het stelt de Minister in staat, naar goedgevonden, gebruik te maken van individuele gegevens en ze onder meer aan het publiek mede te delen, mits die gegevens op geoorloofde wijze gekend kunnen worden zonder toedoen van de particulier die ze tijdens de onderzoeking verstrekte.

» Zoals het leven in de maatschappij thans ingericht is, zal het bijna steeds mogelijk zijn dat een derde, die er zijn werk van maakt, op geoorloofde wijze op de hoogte geraakt van een bepaalde inlichting welke een individu over zich zelf heeft gegeven.

» Hieruit volgt dat over het geheim karakter van de gegevens zeer dikwijls discussie zal kunnen ontstaan en dat de gegevens, welke voor andere doeleinden dan voor het opmaken van naamloze statistieken zullen kunnen dienen, uiterst talrijk zijn. »

B. — Bovendien kan bij de versie van het ontwerp nog het volgende opgemerkt worden :

1. Zoals in het vorig advies is gezegd, zou het zinsdeel « iedere inlichting waarvan men slechts kennis kan hebben door toedoen van de belanghebbende zelf » een beperkend directief moeten bevatten, dat als volgt zou kunnen verwoord worden : « iedere inlichting waarvan men slechts op geoorloofde wijze kennis kan hebben, enz. ».

2. De bedoeling van de Regering is niet in ieder afzonderlijk geval de Hoge Raad voor de Statistiek te raadplegen. Integendeel. De raadpleging moet enkel geschieden voor iedere soort van gevallen. Als eenmaal voor een bepaalde soort van gevallen het advies van de Hoge Raad is ingewonnen en alzo een jurisprudentie gevestigd is, zal voor soortgelijke gevallen geen raadpleging meer nodig zijn.

Het niet toevoegen der woorden « op straf van nietigheid » aan het einde van het derde lid van artikel 14 betekent dat de hiervoor besproken raadpleging niet is voorgeschreven op straffe van nietigheid der ministeriële beslissing.

Rekening houdend daarmee, zou het derhalve voldoende zijn het derde lid van artikel 14 te verbeteren door de zinsnede « na de Hoge Raad voor de Statistiek te hebben gehoord » aan te vullen met de woorden « voor iedere soort van gevallen ».

3. Er is een gebrek aan coördinatie tussen artikel 2, c, van het ontwerp en artikel 14.

Immers volgens dit artikel 2, c, mogen de « globale, naamloze doch identificeerbare inlichtingen » slechts gepubliceerd of aan het publiek medegedeeld worden met de toestemming van de belanghebbende, onverschillig of het gaat om een inlichting die kan beschouwd worden als statistisch geheim of niet.

Volgens artikel 14 kunnen individuele inlichtingen aan derden medegedeeld worden ook zonder dat toestemming van de betrokken particulieren vereist is of zelfs moet gevraagd worden, op voorwaarde althans dat het gaat om iets dat geen statistisch geheim is.

*.
Art. 15.

1. Artikel 15 zou best, zoals reeds werd opgemerkt, in het begin van het ontwerp geplaatst worden.

2. Het vermelden der wetten van 2 juni 1856 en 14 december 1910 in het eerste lid van artikel 15 is overbodig.

De wettelijke grondslag voor de organisatie van deze tellingen is immers niet in het ontwerp te zoeken, vermits deze wetten behouden blijven. Bovendien schrijven die wetten zelf een bepaalde periodiciteit voor.

(1) Deze verwijzingen houden geen rekening met de door de Raad van State voorgestelde wijzigingen.

(2) Volgt het opschrift van onderhavig ontwerp.

3. Il serait plus logique de faire débiter l'article 15 par la disposition qui en constitue l'actuel deuxième alinéa et de rédiger ce début de l'article 15 comme suit :

« Art. 15. — Le Roi, après consultation du Conseil supérieur de Statistique, fixe les règles d'après lesquelles les investigations seront effectuées ainsi que les obligations des personnes assujetties à ces investigations. Il détermine notamment si les renseignements seront fournis de façon permanente au fur et à mesure de la survenance d'événements ou à l'occasion de recensements organisés à une date déterminée ou suivant une périodicité fixe ».

4. Le troisième alinéa de l'article 15 ne présente d'utilité que pour les investigations organisées en vertu de la section II du projet.

Ce n'est que dans le cadre de telles investigations qu'il peut y avoir quelque utilité à spécifier, à l'intention des personnes assujetties aux investigations, l'utilisation qui sera faite des renseignements qu'elles fourniront.

Il est d'usage, au demeurant, que les arrêtés royaux mentionnent leur fondement légal dans leur préambule. Le troisième alinéa semble superflu, et il l'est certainement si l'article 5 du projet est rédigé conformément à la suggestion formulée ci-avant.

5. Le dernier alinéa de l'article 15 reprend une disposition qui a déjà été soumise au Conseil d'Etat et qui a donné lieu à l'observation suivante :

« Art. 5. — En conférant directement à l'Institut national de Statistique la mission d'exécuter les arrêtés royaux qui seront pris en vertu des articles 3 et 4, l'article 5 du projet s'immisce dans l'organisation du Pouvoir Exécutif et dépouille partiellement le Roi d'attributions que lui confèrent les articles 29 et 67 de la Constitution.

» L'accomplissement par l'Institut national de Statistique d'un acte juridique quelconque est, par ailleurs, inconcevable. Cet Institut n'est, en effet, ni une personne juridique ni un organisme collégial. C'est un service du Ministère des Affaires Economiques et des Classes Moyennes. Les actes accomplis au sein de cet Institut ne peuvent avoir pour auteur que le Ministre auquel il ressortit ou les fonctionnaires du service dans la limite de leur compétence respective.

» Si l'on juge indispensable de prévoir expressément que les investigations visées par l'avant-projet doivent être confiées à l'Institut national de Statistique, le texte ci-après serait plus adéquat :

« Art. 5. — Les investigations autorisées par la présente loi sont entreprises par les soins de l'Institut national de Statistique sous la responsabilité du Ministre qui a ce service dans ses attributions.

» Tous les règlements pris en vertu de la présente loi sont contre-signés par ce Ministre.

» Dans ses rapports avec le Conseil supérieur de Statistique, ce Ministre peut toujours se faire remplacer par un fonctionnaire délégué. »

..

Art. 16.

L'article 16, a, lui aussi, porte une réglementation qui relève normalement de la compétence du Pouvoir Exécutif : celle de répartir les activités, conformément aux exigences du bon fonctionnement de l'Administration.

Au cas où cette réglementation devrait néanmoins s'inscrire dans la loi, elle gagnerait beaucoup à être simplifiée.

Dans l'ignorance des intentions exactes du Gouvernement, le Conseil n'a pu suggérer lui-même un autre texte.

..

L'intitulé du § 5 de la section VI du projet serait mieux rédigé comme suit :

« § 5. Dispositions pénales. »

..

Art. 20.

1. En habitant le Roi à fixer les frais incombant à ceux qui omettent volontairement de s'acquitter des obligations découlant de la loi, l'article 20 ne pourrait aller jusqu'à permettre qu'il soit, dans chaque cas individuel, statué souverainement sur les frais par voie d'arrêté royal. Un tel pouvoir, qui a trait à l'établissement d'une obligation de paiement dépourvue de caractère fiscal, appartient au juge civil.

3. Logischer ware het tweede lid van artikel 15 vooraan te plaatsen en het begin van artikel 15 als volgt te stellen :

« Art. 15. — De Koning, na raadpleging van de Hoge Raad voor de Statistiek, bepaalt de regelen die bij het houden der onderzoekingen nagekomen moeten worden, alsmede de verplichtingen van de aan de onderzoekingen onderworpen personen. Hij bepaalt inzonderheid of de inlichtingen zullen worden verstrekt op doorlopende wijze naarmate de feiten voorkomen, dan wel ter gelegenheid van tellingen die voor een bijzonder bepaalde datum of volgens een vaste periodiciteit gehouden worden. »

4. Het derde lid van artikel 15 heeft alleen nut in verband met de onderzoekingen georganiseerd op grond van sectie II van het ontwerp.

Het is alleen in verband met dergelijke onderzoekingen dat het enig nut heeft de tellingplichtigen op de gebruikmaking van de door hen gegeven inlichtingen te wijzen.

Het is overigens de gewoonte dat de koninklijke besluiten in hun aanhef de wettelijke basis waarop ze steunen, vermelden. Het derde lid is eerder overbodig, wat zeker het geval is wanneer artikel 5 van het ontwerp mocht worden gesteld zoals hierboven in dit advies aanbevolen wordt.

5. Het laatste lid van artikel 15 neemt een voorschrift over dat reeds voordien aan de Raad van State onderworpen werd en aanleiding gaf tot volgende beschouwing :

« Art. 5. — Door de uitvoering van de koninklijke besluiten die krachtens de artikelen 3 en 4 zullen worden genomen, rechtstreeks aan het Nationaal Instituut voor de Statistiek op te dragen, laat artikel 5 van het ontwerp zich in met de organisatie van de Uitvoerende Macht en ontnemt het aan de Koning gedeeltelijk bevoegdheden, hem door de artikelen 29 en 67 van de Grondwet verleend.

» Het verrichten van enige rechtshandeling door het Nationaal Instituut voor de Statistiek is overigens niet denkbaar. Dat Instituut is immers noch een rechtspersoon, noch een collegiaal organisme. Het is een dienst van het Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Voor de in dat Instituut verrichte handelingen kunnen alleen worden aangesproken de Minister van wie het Instituut afhangt of de ambtenaren van de dienst binnen de perken van hun respectieve bevoegdheid.

» Moest men het noodzakelijk achten uitdrukkelijk te bepalen dat de door het voorontwerp bedoelde onderzoekingen aan het Nationaal Instituut voor de Statistiek dienen toevertrouwd, dan zou hiernavolgende tekst beter passen :

« Art. 5. — De bij deze wet toegelaten onderzoekingen worden ingesteld door toedoen van het Nationaal Instituut voor de Statistiek onder de verantwoordelijkheid van de Minister tot wiens bevoegdheid deze dienst behoort.

» Alle verordeningen op grond van deze wet genomen, worden door deze Minister medeondertekend.

» In zijn betrekkingen met de Hoge Raad voor de Statistiek kan deze Minister zich steeds doen vervangen door een gemachtigde ambtenaar. »

..

Art. 16.

Ook in artikel 16, a, wordt een regeling getroffen die normaal behoort tot de bevoegdheid der Uitvoerende Macht om, binnen eigen kring, de taken te verdelen volgens de eisen van een goede werking van het Bestuur.

In zover de bedoelde regeling toch in de wet zelf moest ingeschreven worden, ware een eenvoudiger redactie ten zeerste gewenst.

Daar de juiste bedoeling der Regering niet viel op te maken, kon hier geen tekst worden aanbevolen.

..

Het opschrift van § 5 van sectie VI van het ontwerp zou beter luiden :

« § 5. Strafbepalingen. »

..

Art. 20.

1. De in artikel 20 aan de Koning gegeven habilitatie om de vaststelling der kosten te regelen die ten laste vallen van degenen die nalaten vrijwillig aan de verplichtingen, volgend uit de wet, te voldoen, kan niet inhouden dat bij koninklijk besluit soeverein zou beslist worden over de kosten in een individueel geval. Een dergelijke bevoegdheid die het vestigen van een betalingsplicht zonder fiscaal karakter aangaat, behoort tot de bevoegdheid van de burgerlijke rechter.

Cette habilitation peut, tout au plus, impliquer le pouvoir de fixer par voie d'arrêté un tarif des frais de caractère général, tel le tarif pour les prestations accomplies par les agents participant à une exécution forcée. Pour le surplus, seuls les frais effectivement exposés peuvent être pris en considération, si tant est que l'autorité juge ceci utile ou possible.

2. Pour autant que l'habilitation découlant de l'article 20 ait pour but non d'établir unilatéralement — fût-ce par voie d'arrêté — une obligation de paiement dans le chef des administrés, mais uniquement de déterminer comment les agents participant à une exécution forcée doivent établir et introduire un relevé des frais pour le Trésor, le Roi n'a pas besoin d'une habilitation spéciale, les arrêtés d'une portée semblable à celle qui vient d'être décrite étant de la compétence du Pouvoir Exécutif.

3. Il en est de même de l'habilitation qui a trait à l'organisation de l'exécution d'office.

4. L'habilitation relative aux frais, telle qu'elle est définie à l'article 20, ne permet pas au Roi d'édicter, pour le recouvrement des sommes dues, des règles qui s'écarteraient du droit commun.

..

La version néerlandaise des articles 17 et suivants devrait être remaniée comme il est indiqué dans la version néerlandaise du présent avis.

« Art. 17. — Hij die uit welken hoofde ook houder is hetzij van individuele inlichtingen, ter uitvoering van deze wet verzameld, hetzij van globale en naamloze statistieken, opgemaakt met behulp van deze inlichtingen en die door het Nationaal Instituut voor de Statistiek niet openbaar zijn gemaakt, of kennis heeft van de in artikel 7, tweede lid, bedoelde informaties, mag deze inlichtingen, statistieken of informaties niet publiceren, of ze niet mededelen aan personen of diensten die niet bevoegd zijn om er kennis van te nemen.

» Behalve indien deze wet overtreden is, mogen deze inlichtingen, statistieken of informaties daarenboven niet ruchtbaar gemaakt worden, noch in het geval bedoeld bij artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering, noch in geval van getuigenis voor het gerecht.

» Elke overtreding van de verbodsbepalingen, in de twee voorgaande leden bedoeld, wordt gestraft met de straffen bepaald in artikel 458 van het Strafwetboek, onverminderd de eventuele toepassing van tuchtsstraffen.

» § 3. Voorschriften betreffende de opsporing en de vaststelling van de misdrijven.

» Art. 18. — Onverminderd de verrichtingen opgedragen aan de officieren van gerechtelijke politie, zijn bevoegd om, zelfs individueel, de overtreding van de bepalingen van deze wet en van de ter uitvoering hiervan genomen besluiten op te sporen en vast te stellen door processen-verbaal die gelden tot het tegenbewijs is geleverd :

» 1° de Staatsambtenaren, daartoe aangesteld bij koninklijk besluit;

» 2° de leden van de gemeentepolitie en van de rijkswacht, daartoe individueel en voor een beperkte duur gemachtigd door de Minister tot wiens bevoegdheid het Nationaal Instituut voor de Statistiek behoort.

» Die personen mogen zich voor die opsporingen en vaststellingen de nodige bescheiden, stukken of boeken doen voorleggen.

» Met voorafgaande machtiging van de vrederechter mogen de personen bedoeld onder 1° en indien zij de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie bezitten, dezen bedoeld onder 2° ... (verder zoals in het ontwerp).

» De bevoegdheden bepaald in de twee voorgaande leden mogen tegenover geneesheren slechts uitgeoefend worden in tegenwoordigheid van een lid van de Raad van de Orde der geneesheren.

» De personen onder de nummers 1 en 2 bedoeld oefenen de hun door dit artikel verleende bevoegdheden uit onder het toezicht van de Procureur-generaal, onverminderd hun ondergeschiktheid ten opzichte van hun meerderen in het bestuur.

» § 4. Voorschriften betreffende de uitvoering van ambtswege.

» Art. 19. — De voorschriften van deze wet en van haar uitvoeringsbesluiten, waaraan de tellingplichtigen weigeren zich te onderwerpen, worden van ambtswege uitgevoerd door de zorg van de overheid en op kosten van de overtreders.

» Te dien einde wijst de bevoegde Minister een commissaris aan uit de personen bedoeld onder 1° van artikel 18; zo nodig wijst hij eveneens de deskundigen en de ambtenaren aan die gelast zijn de commissaris bij te staan.

» Voor de vervulling van deze opdracht beschikt de commissaris over de bij artikel 18 omschreven bevoegdheden.

» Art. 20. — De Koning stelt nadere regelen betreffende de uitvoering van ambtswege en bepaalt de kosten ten laste der overtreders.

» § 5. Voorschriften betreffende de sancties.

De habilitatie kan enkel inhouden dat bij wijze van verordening een tarief van kosten die algemeen voorkomen kan uitgevaardigd worden, als bijvoorbeeld de prijs voor de prestatie van de bij de dwanguitvoering betrokken ambtenaren. Voor het overige kunnen, voor zover de overheid het nuttig of mogelijk acht, alleen werkelijke kosten in aanmerking worden genomen.

2. Voor zover de in artikel 20 gegeven habilitatie niet tot doel heeft enerzijds — zij het bij wijze van verordening — een bepaalde betalingsplicht in hoofde van de bestuurden vast te stellen, doch enkel te bepalen hoe de bij de dwanguitvoering betrokken ambtenaren voor de Schatkist een begroting der kosten moeten opmaken en indienen, is geen bijzondere habilitatie van de Koning nodig vermits het uitvaardigen van zodanige verordeningen tot de bevoegdheid van de Uitvoerende Macht behoort.

3. Hetzelfde geldt voor de habilitatie die betrekking heeft op de organisatie der ambtelijke dwanguitvoering.

4. De in artikel 20 gegeven habilitatie in verband met de kosten is in zichzelf niet voldoende om de Koning toe te laten van het gemeen recht afwijkende regelen voor de invordering der sommen uit tevaardigen.

..

De artikelen 17 en volgende, Nederlandse tekst, zouden beter gelezen worden als volgt :

« Art. 17. — Hij die uit welken hoofde ook houder is hetzij van individuele inlichtingen, ter uitvoering van deze wet verzameld, hetzij van globale en naamloze statistieken, opgemaakt met behulp van deze inlichtingen en die door het Nationaal Instituut voor de Statistiek niet openbaar zijn gemaakt, of kennis heeft van de in artikel 7, tweede lid, bedoelde informaties, mag deze inlichtingen, statistieken of informaties niet publiceren, of ze niet mededelen aan personen of diensten die niet bevoegd zijn om er kennis van te nemen.

» Behalve indien deze wet overtreden is, mogen deze inlichtingen, statistieken of informaties daarenboven niet ruchtbaar gemaakt worden, noch in het geval bedoeld bij artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering, noch in geval van getuigenis voor het gerecht.

» Elke overtreding van de verbodsbepalingen, in de twee voorgaande leden bedoeld, wordt gestraft met de straffen bepaald in artikel 458 van het Strafwetboek, onverminderd de eventuele toepassing van tuchtsstraffen.

» § 3. Voorschriften betreffende de opsporing en de vaststelling van de misdrijven.

» Art. 18. — Onverminderd de verrichtingen opgedragen aan de officieren van gerechtelijke politie, zijn bevoegd om, zelfs individueel, de overtreding van de bepalingen van deze wet en van de ter uitvoering hiervan genomen besluiten op te sporen en vast te stellen door processen-verbaal die gelden tot het tegenbewijs is geleverd :

» 1° de Staatsambtenaren, daartoe aangesteld bij koninklijk besluit;

» 2° de leden van de gemeentepolitie en van de rijkswacht, daartoe individueel en voor een beperkte duur gemachtigd door de Minister tot wiens bevoegdheid het Nationaal Instituut voor de Statistiek behoort.

» Die personen mogen zich voor die opsporingen en vaststellingen de nodige bescheiden, stukken of boeken doen voorleggen.

» Met voorafgaande machtiging van de vrederechter mogen de personen bedoeld onder 1° en indien zij de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie bezitten, dezen bedoeld onder 2° ... (verder zoals in het ontwerp).

» De bevoegdheden bepaald in de twee voorgaande leden mogen tegenover geneesheren slechts uitgeoefend worden in tegenwoordigheid van een lid van de Raad van de Orde der geneesheren.

» De personen onder de nummers 1 en 2 bedoeld oefenen de hun door dit artikel verleende bevoegdheden uit onder het toezicht van de Procureur-generaal, onverminderd hun ondergeschiktheid ten opzichte van hun meerderen in het bestuur.

» § 4. Voorschriften betreffende de uitvoering van ambtswege.

» Art. 19. — De voorschriften van deze wet en van haar uitvoeringsbesluiten, waaraan de tellingplichtigen weigeren zich te onderwerpen, worden van ambtswege uitgevoerd door de zorg van de overheid en op kosten van de overtreders.

» Te dien einde wijst de bevoegde Minister een commissaris aan uit de personen bedoeld onder 1° van artikel 18; zo nodig wijst hij eveneens de deskundigen en de ambtenaren aan die gelast zijn de commissaris bij te staan.

» Voor de vervulling van deze opdracht beschikt de commissaris over de bij artikel 18 omschreven bevoegdheden.

» Art. 20. — De Koning stelt nadere regelen betreffende de uitvoering van ambtswege en bepaalt de kosten ten laste der overtreders.

» § 5. Voorschriften betreffende de sancties.

» Art. 21. — Met geldboete van 26 tot 10 000 frank wordt gestraft :
 » 1° hij die, krachtens deze wet en de uitvoeringsbesluiten ervan gehouden zijnde inlichtingen te verstrekken, de gestelde verplichtingen niet nakomt;

» 2° hij die zich verzet tegen de opsporingen en vaststellingen bedoeld in artikel 18 of tegen de uitvoering van ambtswege voorgeschreven bij artikel 19, of die het optreden belemmert van de personen belast met de opsporingen en vaststellingen of met de uitvoering van ambtswege.

» De straf wordt verdubbeld en een gevangenisstraf van acht dagen tot een maand kan bovendien uitgesproken worden, indien het misdrijf begaan is binnen vijf jaar te rekenen vanaf de dag dat een vroegere veroordeling wegens een van de in dit artikel bepaalde misdrijven onherroepelijk geworden is.

» Art. 22. — Het bepaalde in boek I van het Strafwetboek, met inbegrip van hoofdstuk VII en van artikel 85, is van toepassing op de misdrijven omschreven in artikel 21.

» § 6. Voorschriften betreffende de publicatie.

» Art. 23. — De publicatie door het Nationaal Instituut voor de Statistiek van de globale en naamloze uitslagen van de ter uitvoering van deze wet voorgeschreven onderzoeken, kan, de Hoge Raad voor de Statistiek vooraf gehoord, aan door de Koning te bepalen voorwaarden onderworpen worden.

» HOOFDSTUK 7. — Ophellingen.

» Art. 24. — Opgeheven worden :

» ... (verder zoals in het ontwerp). »

La chambre était composée de
MM :

A. VRANCKX, conseiller d'Etat, président;

G. VAN BUNNEN, conseiller d'Etat;

K. MEES, conseiller d'Etat;

F. DUCHENE, assesseur de la section de législation;

J. LIMPENS, assesseur de la section de législation;

Madame :

J. DE KOSTER, greffier adjoint, greffier.

La concordance entre la version néerlandaise et la version française a été vérifiée sous le contrôle de M. K. MEES. Le rapport a été présenté par M. P. VERMEULEN, substitut.

Le Greffier,

(s.) J. DE KOSTER.

Le Président,

(s.) A. VRANCKX.

Pour expédition délivrée au Ministre des Affaires Economiques.

Le 20 août 1959.

Pour le Greffier du Conseil d'Etat,

» Art. 21. — Met geldboete van 26 tot 10 000 frank wordt gestraft :
 » 1° hij die, krachtens deze wet en de uitvoeringsbesluiten ervan gehouden zijnde inlichtingen te verstrekken, de gestelde verplichtingen niet nakomt;

» 2° hij die zich verzet tegen de opsporingen en vaststellingen bedoeld in artikel 18 of tegen de uitvoering van ambtswege voorgeschreven bij artikel 19, of die het optreden belemmert van de personen belast met de opsporingen en vaststellingen of met de uitvoering van ambtswege.

» De straf wordt verdubbeld en een gevangenisstraf van acht dagen tot een maand kan bovendien uitgesproken worden, indien het misdrijf begaan is binnen vijf jaar te rekenen vanaf de dag dat een vroegere veroordeling wegens een van de in dit artikel bepaalde misdrijven onherroepelijk geworden is.

» Art. 22. — Het bepaalde in boek I van het Strafwetboek, met inbegrip van hoofdstuk VII en van artikel 85, is van toepassing op de misdrijven omschreven in artikel 21.

» § 6. Voorschriften betreffende de publicatie.

» Art. 23. — De publicatie door het Nationaal Instituut voor de Statistiek van de globale en naamloze uitslagen van de ter uitvoering van deze wet voorgeschreven onderzoeken, kan, de Hoge Raad voor de Statistiek vooraf gehoord, aan door de Koning te bepalen voorwaarden onderworpen worden.

» HOOFDSTUK 7. — Ophellingen.

» Art. 24. — Opgeheven worden :

» ... (verder zoals in het ontwerp). »

De kamer was samengesteld uit
de HH. :

A. VRANCKX, raadsheer van State, voorzitter;

G. VAN BUNNEN, raadsheer van State;

K. MEES, raadsheer van State;

F. DUCHENE, bijzitter van de afdeling wetgeving;

J. LIMPENS, bijzitter van de afdeling wetgeving;

Mevrouw :

J. DE KOSTER, adjunct-griffier, griffier.

De overeenstemming tussen de Nederlandse en de Franse tekst werd nagezien onder toezicht van de H. K. MEES. Het verslag werd uitgebracht door de H. P. VERMEULEN, substituut.

De Griffier,

(get.) J. DE KOSTER.

De Voorzitter,

(get.) A. VRANCKX.

Voor uitgifte afgeleverd aan de Minister van Economische Zaken.

De 20e augustus 1959.

Voor de Griffier van de Raad van State,

M. JACQUEMIJN.

PROJET DE LOI

BAUDOUIN, ROI DES BELGES,

A tous, présents et à venir, SALUT.

Sur la proposition de Notre Ministre des Affaires Economiques,

NOUS AVONS ARRÊTÉ ET ARRÊTONS :

Notre Ministre des Affaires Economiques est chargé de présenter, en Notre nom, aux Chambres législatives, le projet de loi dont la teneur suit :

CHAPITRE I.

Investigations statistiques à but purement documentaire.

Article premier.

Le Roi peut faire procéder à des investigations statistiques sur la situation démographique, économique et sociale du pays.

Art. 2.

a) Les renseignements individuels recueillis au cours de ces investigations peuvent uniquement être utilisés par l'Institut national de Statistique en vue de l'établissement de statistiques globales et anonymes.

b) L'Institut national de Statistique peut, sans préjudice des dispositions de l'article 23, publier les statistiques globales et anonymes ou les communiquer à des tiers, sauf si, par suite du nombre réduit de déclarants, la divulgation de situations individuelles est possible.

c) Dans ce cas, elles ne peuvent être publiées ou communiquées à un tiers que moyennant l'autorisation préalable du déclarant ou du recensé intéressé.

A défaut d'une telle autorisation, l'Institut national peut toutefois communiquer confidentiellement ces statistiques aux départements ministériels intéressés : en aucun cas, cependant, il n'est permis d'appliquer des mesures légales ou réglementaires au déclarant ou au recensé sur la base de situations individuelles ainsi connues.

Art. 3.

Le Roi peut décider que les personnes physiques ou morales, visées par une investigation effectuée en exécution de l'article premier de la présente loi, ne sont pas toutes astreintes à faire une déclaration.

WETSONTWERP

BOUDEWIJN, KONING DER BELGEN,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomstenden, HEIL.

Op de voordracht van Onze Minister van Economische Zaken,

HEBBEN WIJ BESLOTEN EN BESLUITEN WIJ :

Onze Minister van Economische Zaken is gelast, in Onze naam, bij de Wetgevende Kamers het ontwerp van wet in te dienen waarvan de tekst volgt :

HOOFDSTUK I.

Statistische onderzoeken met zuiver documentair doel.

Eerste artikel.

De Koning kan doen overgaan tot statistische onderzoeken betreffende de demografische, economische en sociale toestand van het land.

Art. 2.

a) De individuele inlichtingen door deze onderzoeken bekomen mogen uitsluitend door het Nationaal Instituut voor de Statistiek benut worden voor het opmaken van globale en naamloze statistieken.

b) Het Nationaal Instituut voor de Statistiek mag, onder voorbehoud van de bepalingen van artikel 23, deze statistieken publiceren of aan derden mededelen, behalve indien, ingevolge het beperkt aantal aangevers, de onthulling van individuele toestanden mogelijk is.

c) In dit geval mogen zij niet gepubliceerd of aan een derde medegedeeld worden dan met de voorafgaande toestemming van de aangever of van de belanghebbende getelde.

Bij gebreke van dergelijke toestemming mag het Nationaal Instituut evenwel bedoelde statistieken vertrouwelijk aan de belanghebbende ministeriële departementen mededelen : in geen geval echter mogen wettelijke of reglementaire voorschriften, op grond van alzo gekende individuele toestanden, op de aangever of getelde worden toegepast.

Art. 3.

De Koning kan beslissen dat de natuurlijke of rechtspersonen, waarop een in uitvoering van het eerste artikel van deze wet gedane onderzoek betrekking heeft, niet allen tot een aangifte gehouden zijn.

Dans ce cas, les personnes appelées à répondre sont désignées par le Ministre ayant l'Institut national de Statistique dans ses attributions ou par son délégué suivant une méthode impliquant, pour toutes les personnes comprises dans une même catégorie, la même probabilité d'être astreintes à déclarer.

La méthode de sélection est soumise à l'avis préalable du Conseil supérieur de Statistique.

L'alinéa 2 de l'article 2, c, n'est pas applicable aux renseignements recueillis de la manière prévue par le présent article.

Art. 4.

Les médecins ne peuvent invoquer le secret professionnel pour refuser les renseignements dont ils sont dépositaires par état ou par profession, lorsque ceux-ci leur sont demandés en exécution des articles 1 et 3 de la présente loi en vue de l'établissement de statistiques sanitaires. Le Roi prend les mesures nécessaires pour assurer l'anonymat de ces renseignements.

CHAPITRE II.

Investigations à but administratif.

Art. 5.

Lorsque des renseignements individuels sont indispensables pour la préparation, l'élaboration ou l'exécution d'une réglementation administrative, le Roi peut faire procéder à des investigations spéciales en vue de mettre ces renseignements à la disposition des services de l'Etat qu'il désigne, à l'exclusion des administrations fiscales.

Art. 6.

Les renseignements individuels recueillis en vertu de l'article 5 peuvent être utilisés en vue de l'établissement de statistiques globales et anonymes, auxquelles sont applicables les dispositions de l'article 2, b et c.

Art. 7.

Tout arrêté royal pris en vertu de l'article 5 est contre-signé par chacun des Ministres dont relèvent les services de l'Etat désignés conformément à cet article.

Les raisons pour lesquelles les renseignements individuels demandés sont indispensables aux services intéressés doivent être communiquées par le Ministre au Conseil supérieur, à l'occasion de la consultation prescrite à l'article 15.

Art. 8.

Les investigations spéciales ordonnées en vertu de l'article 5 ne peuvent porter sur des événements ou des situations postérieurs au 31 décembre de l'année suivant celle au cours de laquelle les investigations ont été prescrites.

Cette date limite peut successivement être reportée à l'année suivante par un arrêté pris conformément aux dispositions de l'article 7.

In dit geval worden de tot het verstrekken der inlichtingen geroepen personen aangewezen door de Minister die het Nationaal Instituut voor de Statistiek onder zijn bevoegdheid heeft of door zijn afgevaardigde, volgens een methode die, voor alle personen begrepen in een zelfde categorie, dezelfde waarschijnlijkheid tot verplichte aangifte inhoudt.

De selectiemethode wordt vooraf aan het advies van de Hoge Raad voor de Statistiek onderworpen.

Het tweede lid van artikel 2, c. is niet toepasselijk op de inlichtingen verzameld op de wijze bepaald in dit artikel.

Art. 4.

De geneesheren mogen het beroepsgeheim niet inroepen om te weigeren de inlichtingen te verstrekken waarvan zij houder zijn door hun staat of beroep, wanneer deze hen ter uitvoering van de artikelen 1 en 3 van deze wet gevraagd worden met het oog op het opmaken van gezondheidsstatistieken. De Koning neemt de nodige maatregelen voor het verzekeren van de anonimiteit van deze inlichtingen.

HOOFDSTUK II.

Onderzoekingen met administratief doel.

Art. 5.

Wanneer individuele inlichtingen onmisbaar zijn voor de voorbereiding, de uitwerking of de uitvoering van een administratieve reglementering, dan kan de Koning onderzoekingen doen verrichten die tot doel hebben deze inlichtingen ter beschikking te stellen van door hem aangewezen Rijksdiensten, met uitsluiting van de fiscale besturen.

Art. 6.

De krachtens artikel 5 ingezamelde individuele inlichtingen kunnen tot globale en naamloze statistieken worden uitgewerkt, waarop de bepalingen van artikel 2, b en c. toepassing vinden.

Art. 7.

Een koninklijk besluit, krachtens artikel 5 uitgevaardigd, wordt medeondertekend door elke Minister die de krachtens dit artikel aangewezen Rijksdiensten onder zijn bevoegdheid heeft.

De redenen waarom de gevraagde individuele inlichtingen onmisbaar zijn voor de betrokken diensten moeten door de Minister aan de Hoge Raad, ter gelegenheid van de adviesaanvraag bedoeld in artikel 15, medegedeeld worden.

Art. 8.

De bijzondere onderzoekingen voorgeschreven op grond van artikel 5 mogen niet slaan op gebeurtenissen of toestanden die zich voordoen na 31 december van het jaar volgend op dit waarin de onderzoeking is voorgeschreven.

De uiterste datum kan telkens tot het volgend jaar uitgesteld worden door een besluit, genomen met inachtneming van het bepaalde in artikel 7.

CHAPITRE III.

Recensements généraux de la population.

Art. 9.

Les prescriptions du chapitre VI de la présente loi sont applicables au recensement général de la population prescrit par la loi du 2 juin 1856, complétée par celle du 25 mai 1880.

Art. 10.

A l'occasion du recensement général de la population, le Roi peut procéder au relevé de renseignements d'ordre démographique non destinés aux registres de population.

Art. 11.

L'utilisation des renseignements recueillis en exécution de l'article précédent est limitée conformément aux dispositions de l'article 2.

CHAPITRE IV.

Recensements généraux de l'industrie et du commerce.

Art. 12.

Les prescriptions du chapitre VI de la présente loi sont applicables au recensement général de l'industrie et du commerce prescrit par la loi du 14 décembre 1910.

Art. 13.

L'utilisation des renseignements individuels recueillis à l'occasion de ce recensement est limitée conformément aux dispositions de l'article 2. Toutefois, lesdits renseignements sont également utilisés en vue de la mise à jour du Registre du Commerce et du Registre de l'Artisanat.

CHAPITRE V.

Dispositions dérogatoires aux articles 2, 6, 11 et 13.

Art. 14.

Par dérogation aux articles 2, 6, 11 et 13, les renseignements individuels qui ne constituent pas un secret statistique peuvent être utilisés à d'autres fins que celles prévues par lesdits articles lorsque l'utilisation proposée ne peut, ni porter atteinte aux intérêts du déclarant, ni compromettre de quelque façon que ce soit l'exactitude des relevés statistiques futurs.

Pour l'application de cette disposition, constitue un secret statistique tout renseignement dont on ne peut avoir connaissance d'une manière licite qu'à l'intervention de l'intéressé lui-même.

L'utilisation prévue à l'alinéa premier est décidée dans chaque cas d'espèce par le Ministre qui a l'Institut national de Statistique dans ses attributions, le Conseil supérieur de Statistique préalablement entendu.

Le présent article n'est pas applicable aux renseignements recueillis en exécution des articles 3 et 4.

HOOFDSTUK III.

Algemene volkstellingen.

Art. 9.

De voorschriften van hoofdstuk VI van deze wet zijn toepasselijk op de algemene volkstelling voorgeschreven bij de wet van 2 juni 1856, aangevuld bij deze van 25 mei 1880.

Art. 10.

Bij gelegenheid van de algemene volkstelling kan de Koning overgaan tot de opname van inlichtingen van demografische aard die niet bestemd zijn voor de bevolkingsregisters.

Art. 11.

De aanwending van de in uitvoering van voorgaand artikel verzamelde inlichtingen is beperkt overeenkomstig de beschikkingen van artikel 2.

HOOFDSTUK IV.

Algemene nijverheids- en handelstellingen.

Art. 12.

De voorschriften van hoofdstuk VI van deze wet zijn toepasselijk op de algemene nijverheids- en handelstelling, voorgeschreven bij de wet van 14 december 1910.

Art. 13.

De aanwending van de individuele inlichtingen ingewonnen bij gelegenheid van deze telling is beperkt overeenkomstig de bepalingen van artikel 2. De genoemde inlichtingen worden eveneens gebruikt met het oog op het bijwerken van het Handelsregister en van het Register van het Ambachtswezen.

HOOFDSTUK V.

Bepalingen die afwijken van de artikelen 2, 6, 11 en 13.

Art. 14.

In afwijking op de artikelen 2, 6, 11 en 13, mogen de individuele inlichtingen die geen statistisch geheim uitmaken tot andere doeleinden dan deze voorzien door genoemde artikelen benut worden wanneer de voorgestelde aanwending de belangen van de aangever niet kan schaden noch op gelijk welke wijze de nauwkeurigheid der toekomstige statistische opnamen kan in gevaar brengen.

Voor de toepassing van deze beschikking wordt als statistisch geheim beschouwd, iedere inlichting waarvan men slechts op geoorloofde wijze kennis kan hebben door toedoen van de belanghebbende zelf.

De Minister tot wiens bevoegdheid het Nationaal Instituut voor de Statistiek behoort beslist, voor iedere soort van gevallen, over de in eerste lid voorziene aanwending, na vooraf de Hoge Raad voor de Statistiek te hebben gehoord.

Dit artikel is niet toepasselijk op de inlichtingen verzameld in uitvoering der artikelen 3 en 4.

CHAPITRE VI.

Dispositions communes
aux investigations visées par les sections I à IV.

§ 1. PRESCRIPTIONS RELATIVES
A L'EXECUTION DE LA LOI.

Art. 15.

Le Roi, après consultation du Conseil supérieur de Statistique, fixe les règles d'après lesquelles les investigations seront effectuées ainsi que les obligations des personnes assujetties à ces investigations.

Il détermine notamment si les renseignements seront fournis de façon permanente au fur et à mesure de la survenance d'événements ou à l'occasion de recensements organisés à une date déterminée ou suivant une périodicité fixe.

Les arrêtés royaux pris en vertu de la présente loi se réfèrent dans leur préambule aux articles des chapitres I à IV dont ils assurent l'exécution.

Les investigations qu'ils prescrivent sont effectuées à l'intervention de l'Institut national de Statistique.

Art. 16.

En ce qui concerne les investigations visées au chapitre II, il peut être dérogé aux dispositions de l'article 15 dans les cas suivants :

a) L'arrêté instituant l'investigation peut prévoir que celle-ci est effectuée à l'intervention d'un service autre que l'Institut national de Statistique lorsqu'il s'agit d'une enquête faisant partie de la pratique administrative courante de ce service, à laquelle elle est inséparablement liée par son but spécial, limité aux exigences directes du service intéressé. Dans ce cas, le présent article 16, lettre a, est visé dans le préambule de l'arrêté instituant l'enquête et le Ministre qui a l'Institut national de Statistique dans ses attributions contresigne celui-ci.

b) L'avis préalable du Conseil supérieur de Statistique n'est pas requis :

1° si les intérêts supérieurs du Pays s'opposent à ce que l'objet ou les modalités des enquêtes à effectuer soient dévoilés;

2° si le Ministre qui a l'Institut national de Statistique dans ses attributions estime qu'une enquête effectuée en application de la dérogation prévue sous a ne présente pas le caractère d'une statistique justifiant l'intervention de ce collège.

Dans ces deux cas, le présent article, lettre b, est visé dans le préambule de l'arrêté instituant l'enquête et la dérogation est portée par le Ministre à la connaissance du Conseil supérieur de Statistique au cours de sa première réunion.

HOOFDSTUK VI.

Bepalingen gemeen
aan de bij de secties I tot IV bedoelde onderzoekingen.

§ 1. VOORSCHRIFTEN
BETREFFENDE DE UITVOERING VAN DE WET.

Art. 15.

De Koning, na raadpleging van de Hoge Raad voor de Statistiek, bepaalt de regelen die bij het houden der onderzoekingen nagekomen moeten worden, alsmede de verplichtingen van de aan de onderzoekingen onderworpen personen.

Hij bepaalt inzonderheid of de inlichtingen zullen worden verstrekt op doorlopende wijze naarmate de feiten voorkomen, dan wel ter gelegenheid van tellingen die voor een bijzonder bepaalde datum of volgens een vaste periodiciteit gehouden worden.

De in toepassing van deze wet genomen koninklijke besluiten verwijzen in hun inleiding naar de artikelen van de hoofdstukken I tot IV, waarvan zij de uitvoering verzekeren.

De onderzoekingen die zij voorschrijven worden door tussenkomst van het Nationaal Instituut voor de Statistiek verricht.

Art. 16.

Wat betreft de onderzoekingen bedoeld in het hoofdstuk II, kan in de volgende gevallen afgeweken worden van het bepaalde bij artikel 15.

a) Het besluit dat de onderzoekingen instelt kan voorzien dat deze door tussenkomst van een andere dienst dan het Nationaal Instituut voor de Statistiek verricht worden wanneer het een onderzoek betreft dat deel uitmaakt van de gewone administratieve praktijk van deze dienst, waarmede het onafscheidbaar samengaat uit hoofde van zijn speciaal doel dat beperkt blijft tot de onmiddellijke vereisten van de belanghebbende dienst. In dat geval wordt dit artikel 16, letter a, vermeld in de inleiding van het besluit dat het onderzoek voorschrijft en dit besluit wordt medeondertekend door de Minister die het Nationaal Instituut voor de Statistiek onder zijn bevoegdheid heeft.

b) Het voorafgaand advies van de Hoge Raad voor de Statistiek wordt niet vereist :

1° wanneer 's Lands hogere belangen zich er tegen verzetten dat het voorwerp of de modaliteiten van de uit te voeren onderzoekingen zouden onthuld worden;

2° wanneer de Minister, die het Nationaal Instituut voor de Statistiek onder zijn bevoegdheid heeft, oordeelt dat een onderzoek, uitgevoerd met toepassing van de onder a voorziene afwijking, niet het karakter vertoont van een statistiek die de tussenkomst van dit college rechtvaardigt.

In beide gevallen wordt dit artikel, letter b, vermeld in de inleiding van het besluit dat het onderzoek voorschrijft en de afwijking door de Minister, tijdens de eerste vergadering, ter kennis van de Hoge Raad voor de Statistiek gebracht.

**§ 2. PRESCRIPTIONS
RELATIVES AU SECRET PROFESSIONNEL.**

Art. 17.

Celui qui, à quelque titre que ce soit, détient soit des renseignements individuels recueillis en exécution de la présente loi, soit des statistiques globales et anonymes, établies à l'aide de ces renseignements, et qui n'ont pas été rendues publiques par l'Institut national de Statistique, ou a connaissance d'informations visées au deuxième alinéa de l'article 7, ne peut publier ces renseignements, statistiques ou informations, ni les communiquer à des personnes ou services non qualifiés pour en prendre connaissance.

Sauf s'il y a infraction à la présente loi, ces renseignements, statistiques ou informations ne peuvent, en outre, être révélés ni dans le cas visé par l'article 29 du Code d'Instruction criminelle, ni en cas de témoignage en justice.

Toute infraction aux interdictions visées par les deux alinéas précédents est punie des peines prévues par l'article 458 du Code pénal sans préjudice de l'application éventuelle de sanctions disciplinaires.

**§ 3. PRESCRIPTIONS
RELATIVES A LA RECHERCHE ET A LA CONSTATATION
DES INFRACTIONS.**

Art. 18.

Sans préjudice des devoirs incombant aux officiers de police judiciaire, sont compétents, même individuellement, pour rechercher et constater, par des procès-verbaux faisant foi jusqu'à preuve du contraire, les infractions aux dispositions de la présente loi et des arrêtés pris pour l'exécution de celle-ci :

1. Les agents de l'Etat commissionnés à cette fin par arrêté royal;

2. Les membres de la police communale et de la gendarmerie individuellement commissionnés à cette fin, pour une durée limitée, par le Ministre qui a l'Institut national de Statistique dans ses attributions.

Ces personnes peuvent se faire produire les documents, pièces ou livres nécessaires à ces recherches et constatations.

Moyennant autorisation préalable du juge de paix, les personnes mentionnées sous 1 et, si elles sont revêtues de la qualité d'officier de police judiciaire, les personnes mentionnées sous 2, peuvent, accompagnées le cas échéant d'experts, pénétrer entre 8 et 18 h, même contre le gré de l'occupant, dans les maisons, ateliers, bâtiments, cours adjacentes et enclos dont l'accès est nécessaire à l'accomplissement de leur mission. Dès qu'il en sera requis par ces personnes, le bourgmestre leur prêtera main-forte.

Les pouvoirs définis aux deux alinéas qui précèdent ne peuvent être exercés à l'égard des médecins qu'en présence d'un membre du Conseil de l'Ordre des Médecins.

Les personnes visées aux numéros 1 et 2 exercent les pouvoirs qui leur sont reconnus par le présent article sous la surveillance du Procureur général, sans préjudice de leur subordination à l'égard de leurs supérieurs dans l'Administration.

**§ 2. VOORSCHRIFTEN
BETREFFENDE HET BEROEPSGEHEIM.**

Art. 17.

Hij die uit welken hoofde ook houder is hetzij van individuele inlichtingen, ter uitvoering van deze wet verzameld hetzij van globale en naamloze statistieken, opgemaakt met behulp van deze inlichtingen en die door het Nationaal Instituut voor de Statistiek niet openbaar zijn gemaakt, of kennis heeft van de in artikel 7, tweede lid, bedoelde informatie, mag deze inlichtingen, statistieken of informatie niet publiceren, of ze niet mededelen aan personen of diensten die niet bevoegd zijn om er kennis van te nemen.

Behalve indien deze wet overtreden is, mogen deze inlichtingen, statistieken of informatie daarenboven niet ruchtbaar gemaakt worden, noch in het geval bedoeld bij artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering, noch in geval van getuigenis voor het gerecht.

Elke overtreding van de verbodsbepalingen, in de twee voorgaande leden bedoeld, wordt gestraft met de straffen bepaald in artikel 458 van het Strafwetboek, onverminderd de eventuele toepassing van tuchtstraffen.

**§ 3. VOORSCHRIFTEN
BETREFFENDE DE OPSPORING EN DE VASTSTELLING
VAN DE MISDRIJVEN.**

Art. 18.

Onverminderd de verrichtingen opgedragen aan de officieren van gerechtelijke politie, zijn bevoegd om, zelfs individueel, de overtreding van de bepalingen van deze wet en van de ter uitvoering hiervan genomen besluiten op te sporen en vast te stellen door processen-verbaal die gelden tot het tegenbewijs is geleverd :

1. De Staatsambtenaren, daartoe aangesteld bij koninklijk besluit;

2. De leden van de gemeentepolitie en van de rijkswacht, daartoe individueel en voor een beperkte duur gemachtigd door de Minister tot wiens bevoegdheid het Nationaal Instituut voor de Statistiek behoort.

Die personen mogen zich voor die opsporingen en vaststellingen de nodige bescheiden, stukken of boeken doen voorleggen.

Met voorafgaande machtiging van de vrederechter mogen de personen bedoeld onder 1 en indien zij de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie bezitten, dezen bedoeld onder 2, vergezeld in voorkomend geval van deskundigen, tussen 8 en 18 h de woningen, werkplaatsen, gebouwen, belendende binnenplaatsen en besloten ruimten betreden, waarvan de toegang noodzakelijk is voor de vervulling van hun opdracht, zelfs tegen de wil in van de bewoner. Telkens als hij daartoe door deze personen verzocht wordt zal de burgemeester de sterke arm verlenen.

De bevoegdheden bepaald in de twee voorgaande leden mogen tegenover geneesheren slechts uitgeoefend worden in tegenwoordigheid van een lid van de Raad van de Orde der Geneesheren.

De personen onder de nummers 1 en 2 bedoeld oefenen de hun door dit artikel verleende bevoegdheden uit onder het toezicht van de Procureur-generaal, onverminderd hun ondergeschiktheid ten opzichte van hun meerderen in het Bestuur.

**§ 4. PRESCRIPTIONS
RELATIVES A L'EXECUTION D'OFFICE.**

Art. 19.

Les prescriptions de la présente loi et de ses arrêtés d'exécution auxquelles les assujettis refusent de se soumettre sont exécutées d'office par les soins de l'Autorité et aux frais des contrevenants.

Le Ministre compétent désigne à cette fin un commissaire parmi les personnes visées sous le 1 de l'article 18; il désigne également, s'il y a lieu, les experts et les fonctionnaires chargés d'assister le commissaire.

Pour l'accomplissement de cette mission, le commissaire dispose des pouvoirs déterminés par l'article 18.

Art. 20.

Le Roi précise les modalités de l'exécution d'office et définit les frais incombant aux contrevenants.

§ 5. DISPOSITIONS PENALES.

Art. 21.

Est puni d'une amende de 26 francs à 10 000 francs :

1° celui qui, étant tenu de fournir des renseignements en vertu de la présente loi et des arrêtés pris pour l'exécution de celle-ci, ne remplit pas les obligations qui lui sont imposées;

2° celui qui s'oppose aux recherches et constatations visées à l'article 18 ou à l'exécution d'office prévue à l'article 19 ou entrave l'activité des personnes chargées des recherches et constatations ou de l'exécution d'office.

La peine est doublée et un emprisonnement de huit jours à un mois peut en outre être prononcé, si l'infraction a été commise dans les cinq ans à compter du jour où une condamnation antérieure, du chef de l'une des infractions prévues par le présent article, est devenue irrévocable.

Art. 22.

Les dispositions du livre I du Code pénal, sans exception du chapitre VII et de l'article 85, sont applicables aux infractions prévues par l'article 21.

§ 6. PRESCRIPTIONS RELATIVES A LA PUBLICATION.

Art. 23.

La publication par l'Institut national de Statistique des résultats globaux et anonymes des investigations prescrites en exécution de la présente loi peut être soumise à des conditions à déterminer par le Roi, le Conseil supérieur de Statistique préalablement entendu.

**§ 4. VOORSCHRIFTEN
BETREFFENDE DE UITVOERING VAN AMBTSWEGE.**

Art. 19.

De voorschriften van deze wet en van haar uitvoeringsbesluiten, waaraan de tellingplichtigen weigeren zich te onderwerpen, worden van ambtswege uitgevoerd door de zorg van de Overheid en op kosten van de overtreders.

Te dien einde wijst de bevoegde Minister een commissaris aan uit de personen bedoeld onder 1 van artikel 18; zo nodig wijst hij eveneens de deskundigen en de ambtenaren aan die gelast zijn de commissaris bij te staan.

Voor de vervulling van deze opdracht beschikt de commissaris over de bij artikel 18 omschreven bevoegdheden.

Art. 20.

De Koning stelt nadere regelen betreffende de uitvoering van ambtswege en bepaalt de kosten ten laste der overtreders.

§ 5. STRAFBEPALINGEN.

Art. 21.

Met geldboete van 26 frank tot 10 000 frank wordt gestraft :

1° hij die, krachtens deze wet en de uitvoeringsbesluiten ervan gehouden zijnde inlichtingen te verstrekken, de gestelde verplichtingen niet nakomt;

2° hij die zich verzet tegen de opsporingen en vaststellingen bedoeld in artikel 18 of tegen de uitvoering van ambtswege voorgeschreven bij artikel 19, of die het optreden belemmert van de personen belast met de opsporingen en vaststellingen of met de uitvoering van ambtswege.

De straf wordt verdubbeld en een gevangenisstraf van acht dagen tot een maand kan bovendien uitgesproken worden, indien het misdrijf begaan is binnen vijf jaar te rekenen vanaf de dag dat een vroegere veroordeling wegens een van de in dit artikel bepaalde misdrijven onherroepelijk geworden is.

Art. 22.

Het bepaalde in boek I van het Strafwetboek, met inbegrip van hoofdstuk VII en van artikel 85, is van toepassing op de misdrijven omschreven in artikel 21.

§ 6. VOORSCHRIFTEN BETREFFENDE DE PUBLICATIE.

Art. 23.

De publicatie door het Nationaal Instituut voor de Statistiek van de globale en naamloze uitslagen van de ter uitvoering van deze wet voorgeschreven onderzoeken, kan, de Hoge Raad voor de Statistiek vooraf gehoord, aan door de Koning te bepalen voorwaarden onderworpen worden.

CHAPITRE VII.

Abrogations.

Art. 24.

Sont abrogés :

1. La loi du 18 décembre 1936 autorisant le Gouvernement à procéder, à des dates à fixer par le Roi, à des investigations statistiques sur la situation démographique, économique et sociale du pays;
2. L'arrêté-loi du 31 janvier 1945 donnant au Ministre des Affaires Economiques, seul ou conjointement avec le ou les Ministres intéressés, le pouvoir de procéder à certaines investigations;
3. La loi du 11 septembre 1895 relative au recensement agricole;
4. L'article 5 de la loi du 2 juin 1856 sur les recensements généraux et les registres de population;
5. Les articles 2 à 5 de la loi du 14 décembre 1910 sur le recensement de l'industrie et du commerce.

CHAPITRE VIII.

Disposition transitoire.

Art. 25.

Les arrêtés ministériels pris en exécution de l'arrêté-loi du 31 janvier 1945 demeurent en vigueur jusqu'à l'expiration du sixième mois qui suit celui de la publication de la présente loi. Ils peuvent être maintenus en vigueur après ce délai par des arrêtés royaux pris conformément aux dispositions de l'article 7.

Donné à Bruxelles, le 6 novembre 1959.

HOOFDSTUK VII.

Opheffingen.

Art. 24.

Worden ingetrokken :

1. De wet van 18 december 1936 waarbij de Regering er toe gemachtigd wordt op door de Koning te bepalen datums, statistische onderzoeken te houden betreffende de demografische, economische en sociale toestand des lands;
2. De besluitwet van 31 januari 1945 waarbij aan de Minister van Economische Zaken de bevoegdheid verleend wordt, alleen of gemeenschappelijk met de betrokken Minister(s), tot zekere onderzoeken over te gaan;
3. De wet van 11 september 1895 betreffende de landbouwtelling;
4. Artikel 5 van de wet van 2 juni 1856 op de algemene tellingen en de bevolkingsregisters;
5. Artikelen 2 tot 5 van de wet van 14 december 1910 over de nijverheids- en handelstelling.

HOOFDSTUK VIII.

Overgangsbepaling.

Art. 25.

De ministeriële besluiten genomen in uitvoering van de besluitwet van 31 januari 1945 blijven van kracht tot op het einde van de zesde maand die volgt op de publicatie van deze wet. Zij kunnen na deze termijn van kracht blijven bij koninklijke besluiten genomen overeenkomstig het bepaalde in artikel 7.

Gegeven te Brussel, de 6^e november 1959.

BAUDOUIN.

PAR LE ROI :

Le Ministre des Affaires Economiques,

VAN KONINGSWEGE :

De Minister van Economische Zaken.

J. VAN DER SCHUEREN.